

กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม
เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ศศิธร ศักดิ์วิเศษ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะ
ส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม
เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ของ ศศิธร ศักดิ์วิเศษ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ทองศรี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ เกตุออด)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์)

หัวหน้าภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ผู้วิจัย	ศศิธร ศักดิ์วิเศษ
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ เกตุออด
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568
คำสำคัญ	ปรัชญามนุษย์นิยม สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษย์นิยมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญามนุษย์นิยม จำนวน 1 คน และผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษย์นิยม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีความเข้าใจแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม และสามารถจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการทำงานกลุ่ม ซึ่งช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านเวลาและโครงสร้างของรายวิชา ภายหลังการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม พบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพอย่างชัดเจน โดยสามารถแสดงพฤติกรรมการกำกับตนเองได้ดีขึ้น เช่น มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่มากขึ้น วางแผนและตัดสินใจด้วยเหตุผล รวมทั้งมีความกล้าแสดงความคิดเห็นอย่าง

เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นดีขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง แสดงความเคารพซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้ด้านหน้าที่พลเมืองไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม การวัดผลด้านทัศนคติและพฤติกรรม สำหรับผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมมีลักษณะเน้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Title LEARNING ACTIVITIES IN THE CITIZENSHIP AND ETHICS COURSE
BASED ON HUMANISM PHILOSOPHY TO DEVELOP PERSONAL
AND SOCIAL COMPETENCIES FOR VOCATIONAL CERTIFICATE
(VOC. CERT.) STUDENTS

Author Sasaion Sakwiset

Advisor Assistant Professor Rangsan Ketord, Ph.D.

Academic Paper M.Ed. Thesis in Social Studies - (Type A 2),
Naresuan University, 2025

Keywords Humanistic Philosophy, Personal and Social Competencies, Citi

ABSTRACT

This study employed a qualitative research approach combined with developmental research. The study had three main objectives: (1) to examine the current situation of learning management in the subject of Citizenship and Moral Education based on humanistic philosophy among vocational certificate (Vocational Certificate Level) students; (2) to develop learning activities in Citizenship and Moral Education based on humanistic philosophy to enhance students' personal and social competencies; and (3) to investigate the effects of these humanistic learning activities on the development of personal and social competencies of vocational certificate students.

The samples consisted of 40 participants, including 4 teachers of Citizenship and Moral Education, 1 expert in humanistic philosophy, and 35 first-year vocational certificate students in the Machine Tool Technology program at Samut Prakan Technical College.

The research instruments included teacher interview forms, an interview form for the humanistic philosophy expert, and data on guidelines for organizing learning activities in Citizenship and Moral Education based on humanistic philosophy to enhance students' personal and social competencies. Qualitative data were analyzed using content analysis and descriptive synthesis.

The findings revealed that teachers had a good understanding of humanistic philosophy and were able to implement learner-centered instructional approaches using a variety of methods such as discussions, case study analysis, and group work. These approaches promoted students' thinking skills and social interaction. However, limitations were found in terms of time constraints, curriculum structure, and the assessment of attitudes and behaviors. Regarding the development of learning activities, the results indicated that activities designed based on humanistic philosophy emphasized participation and experiential learning. These activities significantly enhanced students' personal and social competencies, including self-confidence, analytical thinking, respect for others' opinions, collaboration skills, and social responsibility. This suggests that learning activities grounded in humanistic philosophy can effectively develop students' competencies.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกล่วงไปด้วยดีจากความอนุเคราะห์ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจวบ ทองศรี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาเติมเต็มและให้แนวทางให้งานวิจัยสมบูรณ์ ทั้งนี้ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ เกตุออด ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ศรีพันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายในที่ได้กรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คำปรึกษากำลังใจและหลักแนวคิดในการดำเนินการ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาเอาใจใส่และความเสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอต่าง ๆ เป็นอย่างดี ในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูลจนทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านและนักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดกราบขอบพระคุณครอบครัวผู้วิจัยที่ห่วงใยและเป็นกำลังใจและสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ คุณค่าและคุณประโยชน์ใดใดอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดา คณาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษอบรมและให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา จนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ศศิธร ศักดิ์วิเศษ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุณูปการ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ของการวิจัย	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ปรัชญามนุษยนิยม.....	11
สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม	17
แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม	19
แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม	21
ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Carl Rogers	27
แนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม	33
แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	35
การจัดการเรียนรู้.....	36
กิจกรรมการเรียนรู้.....	42
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567	48
วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	50
บริบทของวิทยาลัย	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52

กรอบแนวคิดในการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1	58
วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2	60
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล	64
บทที่ 4 ผลการวิจัย	65
วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและ ศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	65
วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.)	98
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและ ศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	101
บทที่ 5 บทสรุป	121
สรุปผลการวิจัย	122
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	132
ประวัติผู้วิจัย	152

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์ นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	66
ตาราง 2 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์ นิยมของผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม	92

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	56
ภาพ 2 แสดงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้รับการออกแบบมาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในทุกกระดับ เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังแรงงานที่มีทักษะเพื่อรองรับการพัฒนาและการเติบโตของประเทศ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การจัดการศึกษาจะไม่จำกัดเพียงการสอนทักษะทางวิชาชีพเฉพาะด้านเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนา “สมรรถนะ” ที่ครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่พร้อมจะเป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมในสังคมและมีจิตสำนึกที่ดีในการดำเนินชีวิต การพัฒนา “สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญไม่แพ้ทักษะวิชาชีพ เนื่องจากในโลกที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกจึงไม่ใช่แค่การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ แต่เป็นการพัฒนา “บุคลิกภาพที่สมบูรณ์” ที่สามารถสร้างสรรค์สังคมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาในทุกด้านนี้จะต้องเกิดขึ้นควบคู่กันไปในระบบการศึกษาที่มุ่งมั่นและตั้งใจที่จะสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพอย่างครบถ้วน

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเข้าถึงความเสมอภาคและโอกาสในการศึกษา ที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะ ในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายในแผนการศึกษา ระยะยาว 20 ปี เกิดจากการศึกษาสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการ

พัฒนา การศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจและ สังคมของประเทศ ภูมิภาคและโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะ ของประชากรในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 โลกในศตวรรษที่ 21 ได้เกิด การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก เนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The fourth industrial revolution) และความ ตั้งใจบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) สืบเนื่องมาจากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, น. 65 - 66) พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จใน หลายด้าน และมีอีกหลาย ด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป เมื่อเปรียบเทียบกับอันดับ ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาไทยกับนานาประเทศ พบว่า มีแนวโน้มลดลงและ ต่ำกว่าประเทศอื่น โดยเฉพาะสิงคโปร์ มาเลเซีย มีตัวชี้วัดบางตัวมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อความสามารถในการแข่งขัน ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรม ของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป แม้ว่าจะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน มีสมรรถนะหรือ คุณลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ การจัดการ ศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อม เพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ

การพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียนในระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่เน้น การฝึกอบรมทักษะเพื่อเตรียมพร้อมสู่การทำงานในสายอาชีพต่างๆ มีความสามารถในการดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนวิชา หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะทั้งด้านส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมได้อย่างมี ความรับผิดชอบและเป็นประโยชน์

รายวิชา “หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม” จึงถือเป็นรายวิชาสำคัญที่มีเป้าหมายในการปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบของพลเมือง และการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของ หลักศีลธรรม จริยธรรม ตลอดจนคุณค่าประชาธิปไตย โดยเฉพาะด้านสมรรถนะส่วนบุคคล เช่น การ คิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา รวมถึงด้านสมรรถนะทางสังคม เช่น การร่วมมือ การเคารพ กฎหมาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะและการแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบ การเรียนการสอน วิชานี้ตามหลักปรัชญามนุษย์นิยมจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีการตระหนักถึงความสำคัญของการมี คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความสามารถในการใช้ชีวิตใน

สังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติจริงกลับพบว่าการเรียนการสอนมักยังคงเน้นการบรรยาย ถ่ายทอดเนื้อหาเชิงทฤษฎี การท่องจำข้อกฎหมาย หรือการตอบคำถามปลายปิด ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนขาดความตระหนักรู้ ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง และไม่เกิดการพัฒนาสมรรถนะที่แท้จริง ทั้งในด้านส่วนบุคคลและด้านสังคม

ในขณะเดียวกัน แนวคิดทางการศึกษาศสมัยใหม่ เช่น ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ได้เสนอแนวทางที่มองผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด (Reflection) และการค้นพบคุณค่าในตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียน เรียนรู้เพื่อชีวิตและสังคม มากกว่าการเรียนเพื่อการสอบเพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาถึงบริบทของผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีความต้องการแสดงออกอย่างอิสระ ต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง และอยู่ในช่วงก้าวเข้าสู่โลกการทำงานอย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากขาดการพัฒนาในมิติด้านคุณธรรมและความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม อาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดจิตสำนึกสาธารณะ ไม่เคารพกติกาสังคม และไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยใช้แนวทางปรัชญามนุษยนิยม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านส่วนบุคคล เช่น การรู้จักตนเอง การคิดเชิงจริยธรรม และการพัฒนาศักยภาพตนเอง ตลอดจนสมรรถนะทางสังคม เช่น การมีส่วนร่วม การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนระดับ ปวช. สามารถก้าวสู่การเป็นทั้ง แรงงานคุณภาพและพลเมืองคุณภาพของสังคมไทยได้อย่างแท้จริง

ปรัชญามนุษยนิยมถือเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญในการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม โดยการศึกษาตามปรัชญามนุษยนิยมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม ทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสามารถในการตัดสินใจที่มีเหตุผลและสอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม ในสังคม การนำปรัชญามนุษยนิยมมาประยุกต์ใช้ในวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองในสังคม รวมถึงพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานในสังคมที่มีความหลากหลาย

แม้ว่ารายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจะได้รับการบรรจุในหลักสูตรอาชีวศึกษา แต่ยังพบปัญหาในหลายประการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นเนื้อหาเชิงทฤษฎี ครูผู้สอนมักใช้วิธีการบรรยายและการสอบข้อเขียนเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และตัดสินใจร่วมกันยังมีน้อย ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไม่สามารถวัดผลได้ชัดเจน แม้ว่าผู้เรียนจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องตามตำรา แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือแก้ปัญหาทางศีลธรรมในสถานการณ์จริงได้ การพัฒนาสมรรถนะเชิงสังคมยังไม่เพียงพอ ผู้เรียนระดับ ปวช. หลายคนยังมีปัญหาในการทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น และการมีจิตสำนึกต่อสาธารณะ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการเข้าสู่โลกการทำงานและการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ขาดการนำหลักปรัชญานุชนิยมมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความท้าทายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การขาดการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังมีปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนบางคนไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่รู้จักการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในสังคม

การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญานุชนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนในระดับปวช. ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญานุชนิยมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการและพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในมิติส่วนบุคคลและสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด และการปฏิบัติจริง เพื่อตอบโจทย์การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่ต้องการผลิตผู้เรียนที่มีทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม และความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

คำถามวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญานุชนิยมเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญานุชนิยมที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะอย่างไร
3. การใช้กิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา

1.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1.1.1 ด้านหลักสูตร
- 1.1.2 ด้านเนื้อหา
- 1.1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
- 1.1.4 ด้านวัดและประเมินผล
- 1.1.5 ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยม

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกอบไปด้วยระยะการดำเนินงาน 3 ระยะ ดังนี้

1.3.1 ระยะที่ 1 การดำเนินการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.3.2 ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.3.3 ระยะที่ 3 สรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2. ด้านผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

2.1.1 ครูผู้สอน หมวดสังคมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยพระสมุทรเจดีย์ สมุทรปราการ จำนวน 1 คน รวม 4 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ มีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นครูผู้มีความรู้ความสามารถในการสอน และประสบการณ์ในการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 4 คน

2.1.2 นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษย์นิยม มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านมนุษย์นิยม จำนวน 1 ท่าน

2.2 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

2.2.1 ผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ที่ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการเลือก คือ

- 1) เป็นนักเรียนระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ
- 2) เป็นนักเรียนที่เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

2.3 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3

2.3.1 ผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ได้ที่ทำการกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาแล้ว

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2568 - พฤษภาคม 2569

4. ด้านพื้นที่

4.1 พื้นที่วิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1

ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษาคือ ครูผู้สอน ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก วิทยาลัยสารพัดช่าง
สมุทรปราการ และวิทยาลัยพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

4.2 พื้นที่วิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 และ 3 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism)

ปรัชญามนุษยนิยมเป็นแนวคิดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในทุกด้าน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและเคารพในตัวตนของผู้เรียน เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการพัฒนาเต็มศักยภาพของตนเอง หากได้รับโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยจะเน้นการเรียนรู้ที่มีการสะท้อนคิด การตั้งคำถาม และการตระหนักรู้ในตนเอง

2. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence)

สมรรถนะส่วนบุคคล หมายถึง ทักษะหรือความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง เช่น การรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์ การคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ และการมีจิตสำนึกที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยสมรรถนะนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำหน้าที่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สมรรถนะทางสังคม (Social Competence)

สมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการตระหนักรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์

4. การสะท้อนคิด (Reflection)

การสะท้อนคิด หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนได้ทำการประเมินและทบทวนประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง โดยการคิดถึงสิ่งที่เรียนรู้ ได้รับผลกระทบ หรือเข้าใจอะไรใหม่จากกิจกรรมที่ทำไปแล้ว เพื่อพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาและนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาตนเอง

5. การมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีบทบาทในการตัดสินใจหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสามารถฝึกทักษะต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม

6. การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)

การคิดเชิงวิพากษ์ หมายถึง การใช้เหตุผลและการวิเคราะห์ในการตัดสินใจหรือประเมินสถานการณ์อย่างมีหลักการ โดยไม่ยึดติดกับความคิดเห็นส่วนตัวหรืออคติ การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาข้อดีข้อเสียอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

7. การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical Decision Making)

การตัดสินใจเชิงจริยธรรม หมายถึง การตัดสินใจหรือเลือกทางเลือกที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม โดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้คนและสังคม การตัดสินใจเชิงจริยธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีการใช้หลักการจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

8. คุณธรรม (Virtue)

คุณธรรม หมายถึง ลักษณะนิสัยหรือความประพฤติที่ดีงามที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความเอื้ออาทร ความอดทน และความรับผิดชอบ การพัฒนาคุณธรรมในผู้เรียนเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม

9. จิตสำนึกพลเมือง (Civic Consciousness)

จิตสำนึกพลเมือง หมายถึง ความรู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและชาติ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคม การตระหนักรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีบทบาทในการสร้างสังคมที่ดีและมีความรับผิดชอบ

10. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)

การทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยใช้ทักษะการสื่อสาร การประสานงาน การแก้ปัญหาร่วมกัน และการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน การทำงานเป็นทีมช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการร่วมมือและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม

11. การรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

การรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง การเปิดใจรับฟังอย่างตั้งใจ โดยให้ความสนใจอย่างเต็มที่ หลีกเลี่ยงการตัดสิน และพยายามเข้าใจมุมมองของผู้อื่นโดยไม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความเข้าใจและความสงบสุขในสังคม

12. วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หมายถึง วิชาที่มุ่งเน้นศึกษาและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบรรทัดฐานสังคม สิทธิ หน้าที่การเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางศาสนา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ทางด้านทฤษฎี การวิจัยนี้จะช่วยขยายความรู้และพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ปรัชญามนุษยนิยม ในการจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในระดับอาชีวศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสมรรถนะทางสังคมของผู้เรียน ผ่านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิด ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีในระดับอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประโยชน์ทางการพัฒนาการศึกษา การวิจัยนี้จะเป็แนวทางในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการศึกษาสมัยใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนา ทักษะชีวิต และสมรรถนะทางสังคม ของผู้เรียนในระดับ ปวช. โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจเชิงจริยธรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริม ที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถาบันอาชีวศึกษาทั่วประเทศได้

3. ประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรงและการสะท้อนคิด การวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ตัดสินใจได้ดีขึ้นในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม และ พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้าน การคิดเชิงวิพากษ์ และ การมีส่วนร่วมทางสังคม ที่เป็นคุณสมบัติที่สำคัญในยุคปัจจุบัน

4. ประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะใน วิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งต้องการการพัฒนาคุณสมบัติทั้งในด้านวิชาชีพและคุณธรรม จริยธรรม ในการฝึกอบรมผู้เรียนให้พร้อมเข้าสู่โลกการทำงานและการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปรัชญามนุษยนิยม

1. ปรัชญามนุษยนิยมในการศึกษา
2. หลักการสำคัญของปรัชญามนุษยนิยมในการศึกษา
3. ทฤษฎีมนุษยนิยมในการศึกษา
4. หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม
5. บทบาทของครูและนักเรียนในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม
6. ตัวอย่างแนวทางมนุษยนิยมในการศึกษา
7. ประโยชน์ของการนำปรัชญามนุษยนิยมมาใช้ในระบบการศึกษา

สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Carl Rogers

แนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้

1. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้
3. วิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
2. หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. วิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
5. การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์
6. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งชุมชน

7. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
8. การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567

1. หลักการของหลักสูตร
2. จุดหมายของหลักสูตร

วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

1. จุดประสงค์รายวิชา
2. สมรรถนะรายวิชา

บริบทของวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปรัชญามนุษยนิยม

ความหมายและแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยม

1. ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ในการศึกษา

เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับมนุษย์ทั้งในด้านความรู้สึก ความคิด และจิตใจ โดยมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมให้มนุษย์สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในทุกด้านอย่างเต็มที่ ผ่านการเรียนรู้ที่เป็นการพัฒนาตัวเองจากภายในสู่ภายนอก แนวคิดมนุษยนิยมในการศึกษามุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง

ในทัศนะของ Abraham Maslow นักจิตวิทยาชื่อดัง เขาได้นำเสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ คือ การบรรลุการพัฒนาตนเอง (Self-Actualization) หรือการใช้ศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ การบรรลุเป้าหมายนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่ อาศัย ความปลอดภัย และความรัก (Maslow, 1943) การศึกษาในแนวทางมนุษยนิยมจึงพยายามเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถตระหนักรู้ถึงศักยภาพของตนเองและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. หลักการสำคัญของปรัชญามนุษยนิยมในการศึกษา

ปรัชญามนุษยนิยมในการศึกษามีหลักการสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายมิติ โดยหลักการหลักของแนวคิดนี้ประกอบด้วย:

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning)

แนวคิดนี้เน้นการให้อำนาจแก่ผู้เรียนในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและสนับสนุนการเรียนรู้ (Wichita State University, n.d.) ซึ่งต่างจากการเรียนรู้ที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมทุกแง่มุมของการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้และพัฒนาการเคารพในความเป็น (Respect for Human Dignity)

ปรัชญานี้เชื่อว่าแต่ละบุคคลมีคุณค่าและศักดิ์ศรีอย่างสูงสุด ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง และสามารถใช้ศักยภาพของตนในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ถูกจำกัดด้วยข้อกำหนดที่ตึงเกินไปจากสังคมหรือระบบการศึกษา (Western Governors University, 2020)

การส่งเสริมการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม (Emotional and Social Development)

การศึกษาในแนวทางเน้นการพัฒนามนุษยนิยมไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังเน้นการพัฒนาอารมณ์และทักษะทางสังคมของผู้เรียน เช่น การจัดการกับความเครียด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม (Growth Engineering, 2025)

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ (Creative and Critical Thinking)

ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การศึกษาที่มนุษยนิยมเน้นการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้โดยวิธีการที่ตายตัว (About Humanism, 2024) และส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและตนเอง

3. ทฤษฎีมนุษยนิยมในการศึกษา

ในประวัติศาสตร์จิตวิทยามนุษยนิยมเป็นมุมมองหรือระบบความคิดที่มุ่งเน้นไปที่มนุษย์มากกว่าความเข้าใจที่เหนือธรรมชาติหรือศักดิ์สิทธิ์ ระบบนี้เน้นย้ำว่ามนุษย์มีความดีโดยเนื้อแท้และความต้องการขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ จิตวิทยามนุษยนิยมยังมุ่งเน้นไปที่การหาวิธีที่มีเหตุผลในการแก้ปัญหาของมนุษย์เหล่านี้ ที่รากเหง้าจิตวิทยาของมนุษยนิยมมุ่งเน้นไปที่คุณธรรมของมนุษย์ เป็นการเคลื่อนไหวที่สำคัญตลอดประวัติศาสตร์ ตั้งแต่รากเหง้าของกรีกและละตินไปจนถึงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาและปัจจุบันเป็นการฟื้นฟูสมัยใหม่ ทฤษฎีและแนวทางในการศึกษานี้มีรากฐานมาจากจิตวิทยามนุษยนิยม โดยมีแนวคิดหลักที่มุ่งเน้นไปที่แนวคิดที่ว่าเด็กเก่งในแกนหลัก

และการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนเด็ก "ทั้งคน" อย่างมีเหตุผล ทฤษฎีนี้ระบุว่านักเรียนมีอำนาจในการเรียนรู้ และควรตอบสนองความต้องการทั้งหมดเพื่อให้พวกเขาเรียนรู้ได้ดี ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่หิวโหยจะไม่ให้ความสนใจกับการเรียนรู้มากนัก ดังนั้นโรงเรียนจึงเสนออาหารให้กับนักเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการ และพวกเขาสามารถมุ่งเน้นไปที่การศึกษาได้ แนวทางทฤษฎีมนุษยนิยมมีส่วนร่วมทั้งทักษะทางสังคม ความรู้สึก สถิติปัญญา ทักษะทางศิลปะ ทักษะการปฏิบัติ และอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ความนับถือตนเอง เป้าหมาย และความเป็นอิสระอย่างเต็มที่ที่เป็นองค์ประกอบ การเรียนรู้ที่สำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมได้รับการพัฒนาโดย Abraham Maslow, Carl Rogers และ James FT Bugental ในช่วงต้นทศวรรษ 1900 มนุษยนิยมเป็นการตอบสนองต่อทฤษฎีการศึกษาทั่วไปในขณะนั้น ซึ่งก็คือพฤติกรรมนิยมและจิตวิเคราะห์ อับราฮัม มาสโลว์ ถือเป็นบิดาแห่งการเคลื่อนไหว โดยมี Carl Rogers และ James FT Bugental เพิ่มจิตวิทยาในภายหลัง Maslow และนักมนุษยนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมนิยมและทฤษฎีจิตวิทยาอื่น ๆ มีการรับรู้เชิงลบต่อผู้เรียนตัวอย่างเช่น การปรับสภาพในพฤติกรรมนิยมจิตวิทยาแนะนำว่านักเรียนกระทำในลักษณะที่ดีหรือไม่ดีเท่านั้น เนื่องจากรางวัลหรือการลงโทษและสามารถได้รับการฝึกฝนตามความปรารถนาที่จะได้รับรางวัล มาสโลว์และจิตวิทยามนุษยนิยมชี้ให้เห็นว่านักเรียนเก่งโดยเนื้อแท้และจะตัดสินใจได้ดีเมื่อตอบสนองความต้องการทั้งหมดของพวกเขา จิตวิทยามนุษยนิยมมุ่งเน้นไปที่แนวคิดที่ว่าผู้เรียนดึงสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเองออกมา และมนุษย์ถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้สึกมากกว่ารางวัลและการลงโทษ Maslow เชื่อเรื่องนี้และเขียนบทความมากมายเพื่อพยายามสาธิต ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้สึกทำให้นักการศึกษาที่เข้าใจจิตวิทยามนุษยนิยมมุ่งเน้นไปที่ปัญหาทางอารมณ์ของมนุษย์เมื่อพวกเขาเห็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ใช่แค่ลงโทษพฤติกรรมที่ไม่ดี ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมพัฒนาต่อไปและควบคุมแนวคิดที่ว่าหากนักเรียนอารมณ์เสีย เศร้า หรือทุกข์ใจ พวกเขามีโอกาสน้อยที่จะสามารถจดจ่อกับการเรียนรู้ได้ สิ่งนี้กระตุ้นให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกสบายใจและปลอดภัยเพื่อให้พวกเขาสามารถมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ได้ อารมณ์เป็นศูนย์กลางของจิตวิทยามนุษยนิยม

4. หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม

มีหลักการสำคัญหลายประการที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมที่ล้าวนนำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเองคือเมื่อความต้องการทั้งหมดของคุณได้รับการตอบสนอง คุณได้กลายเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และคุณได้รับการเติมเต็ม ในขณะที่ Maslow และนักมนุษยนิยมไม่เชื่อว่าคนส่วนใหญ่บรรลุความเป็นจริงในตนเอง แต่ความเชื่อของพวกเขาคือเราค้นหามันอยู่เสมอ และยิ่งเราเข้าใจลึกซึ้งเท่าไร เราก็ยิ่งเรียนรู้ได้มากขึ้นเท่านั้น ทางเลือกของนักเรียนทางเลือกเป็นศูนย์กลางของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมและจิตวิทยามนุษยนิยม การเรียนรู้แบบ

มนุษยนิยมมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นนักเรียนจึงได้รับการสนับสนุนให้ควบคุมการศึกษาของตนเอง พวกเขาเลือกตั้งแต่กิจกรรมประจำวันไปจนถึงเป้าหมายในอนาคต นักเรียนควรมุ่งมั่นไปที่สาขาวิชาที่สนใจเฉพาะในระยะเวลาที่เหมาะสมที่พวกเขาเลือก ครูที่ใช้การเรียนรู้แบบมนุษยนิยมเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่จะต้องหาแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาต้องการรู้จริง ๆ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีแรงจูงใจในตนเองในการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของแนวทางจิตวิทยานี้ขึ้นอยู่กับผู้เรียนที่รู้สึกมีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจในตนเอง ดังนั้นพวกเขาจึงต้องการเรียนรู้ ดังนั้นการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมจึงขึ้นอยู่กับนักการศึกษาที่ทำงานเพื่อดึงดูดนักเรียน กระตุ้นให้พวกเขาค้นหาสิ่งที่พวกเขาหลงใหลเพื่อให้พวกเขาเริ่มต้นกับการเรียนรู้ความสำคัญของการประเมินตนเอง สำหรับครูที่มีมนุษยนิยมส่วนใหญ่ เกรดไม่สำคัญ การประเมินตนเองเป็นวิธีที่มีความหมายที่สุดในการประเมินว่าการเรียนรู้เป็นอย่างไร การให้คะแนนนักเรียนสนับสนุนให้นักเรียนทำงานเพื่อเกรดแทนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามความพึงพอใจและความตื่นเต้นในการเรียนรู้ของตนเอง การทดสอบเป็นประจำและการท่องจำไม่ได้นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายในทฤษฎีนี้ ดังนั้นจึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากครูที่มีมนุษยนิยม นักการศึกษาด้านมนุษยนิยมช่วยให้นักเรียนทำการประเมินตนเองเพื่อให้พวกเขาเห็นว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับความก้าวหน้าของพวกเขาความรู้สึกและความรู้มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้และไม่ควรแยกออกจากกันตามจิตวิทยามนุษยนิยม ครูที่มีมนุษยนิยมเชื่อว่าความรู้และความรู้สึกเป็นของคู่กันในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางปัญญาและอารมณ์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม บทเรียนและกิจกรรมควรมุ่งเน้นไปที่นักเรียนทั้งหมดและสติปัญญาและความรู้สึกของพวกเขา ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย นักการศึกษาที่มีมนุษยนิยมจึงเข้าใจว่าพวกเขาจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเพื่อให้ นักเรียนสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด พวกเขาต้องรู้สึกปลอดภัยทั้งทางร่างกายจิตใจ และอารมณ์เพื่อให้สามารถจดจ่อกับการเรียนรู้ได้ ดังนั้นนักการศึกษาที่มีมนุษยนิยมจึงหลงใหลในแนวคิดในการช่วยให้นักเรียนตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด

5. บทบาทของครูและนักเรียนในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม

ในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมครูและนักเรียนมีบทบาทเฉพาะสำหรับความสำเร็จ บทบาทโดยรวมของครู คือ การเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแบบอย่าง ไม่จำเป็นต้องเป็นคนทำครู บทบาทของครู ประกอบด้วย:

สอนทักษะการเรียนรู้ ครูที่ดีในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมมุ่งเน้นไปที่การช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นักเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลือกการเรียนรู้ ดังนั้นการช่วยให้พวกเขาเข้าใจวิธีที่ดีที่สุดในการเรียนรู้จึงเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของพวกเขา

ให้แรงจูงใจสำหรับงานในห้องเรียน การเรียนรู้แบบมนุษย์นิยมมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วม ดังนั้นครูจึงต้องให้แรงจูงใจและกิจกรรมที่น่าตื่นเต้นเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ให้ทางเลือกแก่นักเรียนในการเลือกงาน/วิชา ทางเลือกเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้แบบ มนุษย์นิยม ดังนั้นครูจึงมีบทบาทในการช่วยทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะเรียนรู้ พวกเขาอาจเสนอทางเลือก ช่วยให้นักเรียนประเมินสิ่งที่พวกเขาตื่นเต้น และอื่นๆ

สร้างโอกาสในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมงาน ในฐานะผู้อำนวยการความสะดวกในห้องเรียน ครูจะสร้างโอกาสกลุ่มเพื่อช่วยให้นักเรียนสำรวจ สังเกต และประเมินตนเอง พวกเขาสามารถทำได้ดีขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนคนอื่น ๆ ที่กำลังเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน

6. ตัวอย่างแนวทางมนุษย์นิยมในการศึกษา

ตัวอย่างบางส่วนของการศึกษาด้านมนุษย์นิยมในการดำเนินการ ได้แก่:

ครูสามารถช่วยนักเรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในช่วงต้นปี จากนั้นช่วยออกแบบเส้นทางให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย นักเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการเรียนรู้ และครูสามารถช่วยนำทางพวกเขาไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ครูสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่น่าตื่นเต้นและมีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น ครูที่พยายามช่วยให้นักเรียนเข้าใจรัฐบาลสามารถอนุญาตให้นักเรียนสร้างรัฐบาลของตนเองในห้องเรียนได้ นักเรียนจะตื่นเต้นกับการเรียนรู้ รวมทั้งรับผิดชอบว่าทุกอย่างดำเนินไปอย่างไร

ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนด้วยการรับประทานอาหารว่าง กระตุ้นให้นักเรียนเข้าห้องน้ำและดื่มน้ำ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เพื่อให้พวกเขาไว้วางใจในการพูดคุยกับครูหากมีปัญหา

ครูสามารถใช้การจดบันทึกเพื่อช่วยให้นักเรียนจดจ่อกับการประเมินตนเองและความรู้สึกของพวกเขาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ การใช้คำถามพร้อมดจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดจากทฤษฎีมนุษย์นิยมเพื่อนำมาสู่ห้องเรียนของคุณ

ปริญญาการสอนเป็นขั้นตอนสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นครู ปริญญาสามารถช่วยให้พวกเขาเรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติและแนวโน้มในปัจจุบันในการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ และวิธีนำไปใช้กับห้องเรียน ครูที่จัดตั้งขึ้นยังสามารถได้รับประโยชน์อย่างมากจากการศึกษาต่อเนื่องและขยายเทคนิคอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาแนวทางการสอนของตนเองครูสามารถทำงานเพื่อรวมทฤษฎีมนุษย์นิยมเข้ากับห้องเรียนได้โดย:

หาเวลาทำงานร่วมกับนักการศึกษาคนอื่น ๆ

การวางแผนบทเรียนร่วมกับครูคนอื่น ๆ

การประเมินความต้องการและความต้องการของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
การติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อช่วยตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักเรียน
การเตรียมลงสิ่งใหม่ ๆ กับนักเรียนเป็นประจำ

7. ประโยชน์ของการนำปรัชญามนุษย์นิยมมาใช้ในระบบการศึกษา

การนำปรัชญามนุษย์นิยมมาใช้ในระบบการศึกษาสามารถส่งผลดีในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในเชิงลึก ซึ่งมีข้อดีดังนี้:

การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning):

การเรียนรู้ในแนวทางเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับชีวิตประจำวันของตน (About Humanism, 2024) ทำให้การเรียนรู้ไม่ใช่แค่การจำหรือการท่องจำ แต่เป็นการทำความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์:

การศึกษาที่มนุษย์นิยมมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ทางสังคม (Growth Engineering, 2025) ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญไม่เพียงแต่ในห้องเรียน แต่ยังเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม

การสร้างเชื่อมั่นในตนเอง:

ผู้เรียนที่ได้รับการส่งเสริมในด้านการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ที่เป็นบวก มักจะมีความมั่นใจในตัวเองและสามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน (Western Governors University, 2020)

ข้อจำกัดและความท้าทายในการนำปรัชญามนุษย์นิยมมาใช้

แม้ว่าปรัชญามนุษย์นิยมจะมีประโยชน์หลายประการในการพัฒนาผู้เรียน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดและความท้าทายในการนำไปใช้ในระบบการศึกษาหลายประการ ได้แก่:

การประเมินผลที่ยาก:

การประเมินผลในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การสอบอาจไม่สามารถสะท้อนถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาตนเองได้ (Maslow, 1943)

ความต้านทานจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม:

ระบบการศึกษาที่เน้นการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางยังคงมีอิทธิพลในหลายสถานศึกษา ซึ่งอาจทำให้การนำแนวคิดการศึกษามนุษย์นิยมไปใช้ได้ยาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนต้องการการปรับตัวจากทั้งครูและผู้เรียน (Wichita State University, n.d.)

สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม

สมรรถนะส่วนบุคคลและสมรรถนะสังคมหมายถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม ทั้งในด้านการเรียนรู้การทำงาน และการสร้างสัมพันธภาพในสังคม

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence)

สมรรถนะส่วนบุคคล คือ ความสามารถในการจัดการกับตนเอง ทั้งในด้านการคิด การรู้จักจัดการกับอารมณ์ การมีความคิดเชิงบวก และการตั้งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเองในระยะยาว สมรรถนะนี้ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้นและสามารถจัดการกับความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างสมรรถนะส่วนบุคคล

การคิดเชิงวิพากษ์: การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ เพื่อหาทางแก้ไข

การคิดเชิงสร้างสรรค์: การใช้จินตนาการในการหาวิธีแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ

การมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์: การควบคุมอารมณ์เมื่อเผชิญกับความเครียดหรือความยากลำบาก

การตั้งเป้าหมายและการดำเนินการ: การวางแผนและมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย

ความมุ่งมั่นและความตั้งใจ: ความสามารถในการทำงานอย่างหนักเพื่อบรรลุผลสำเร็จ

2. สมรรถนะสังคม (Social Competence)

สมรรถนะสังคม คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม การมีทักษะในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมทางสังคมต่าง ๆ

ตัวอย่างสมรรถนะสังคม

ทักษะการสื่อสาร: การสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งการฟังและการพูด

การทำงานเป็นทีม: ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ทักษะในการจัดการกับความขัดแย้ง: การเจรจาหรือหาทางออกเมื่อเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในกลุ่ม

ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น: ความเข้าใจในมุมมองและความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

ทักษะการสร้างเครือข่าย: ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในทางสังคมเพื่อการสนับสนุนและการร่วมมือในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะส่วนบุคคลและสมรรถนะสังคม สมรรถนะส่วนบุคคลและสมรรถนะสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลจะช่วย

ให้เราเชื่อมั่นในการเข้าสู่สถานการณ์ทางสังคม และการมีสมรรถนะทางสังคมที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น การทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำ

การพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสมรรถนะสังคม การพัฒนาทั้งสองด้านนี้สามารถทำได้ผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนที่ต่อเนื่อง เช่น การฝึกทักษะการสื่อสาร การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล การเรียนรู้จากประสบการณ์และการรับ feedback ก็เป็นวิธีที่ดีในการพัฒนาความสามารถเหล่านี้

การพัฒนาสมรรถนะทั้งสองประเภทนี้ทำให้บุคคลสามารถมีประสิทธิภาพในการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

3. ความสำคัญของสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม

เป็นรากฐานของการพัฒนาคนให้เป็น “พลเมืองที่ดี”

ส่งเสริมให้บุคคลมีทักษะชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ช่วยสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรม

สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรอบด้าน (Holistic Learning)

ตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

ด้าน	พฤติกรรมบ่งชี้
ส่วนบุคคล	รู้จักแข็ง จุดอ่อนของตนเอง ตั้งเป้าหมายชีวิต มีวินัยในการทำงาน และ
	รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง
สังคม	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง ช่วยเหลือผู้อื่น มีจิต
	อาสา และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์

แนวทางการพัฒนา

ใช้กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered approach)

จัดกิจกรรมกลุ่ม / กิจกรรมจิตอาสา / การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning)

ใช้การสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษย์นิยม

เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจ และคุณค่าภายในของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งในมิติของการรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการมีชีวิตที่มีความหมาย

1. รากฐานทางปรัชญา

1.1 ที่มา และวิวัฒนาการ

แนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) มีรากฐานมาจากมนุษยศาสตร์ (Humanities) ในยุคสมัยเรเนซองส์ (Renaissance) ของยุโรป ซึ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน (intellectual, moral, civic) แทนที่จะมุ่งเฉพาะศาสนาหรือเทววิทยา

ในด้านจิตวิทยา แนวคิดมนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ถือเป็นตัวแทนของ “บุคคลเป็นศูนย์กลาง” (person-centred) ซึ่งพัฒนาขึ้นมาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยผู้มีบทบาทสำคัญ เช่น Abraham Maslow และ Carl Rogers

ในบริบทการศึกษา แนวคิดมนุษยนิยมเข้ามาเป็นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centred) มากขึ้น โดยเป็นการตอบโต้กับแนวทางการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม (Behaviourism) และจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ที่ถูกครองอิทธิพลมาก่อนหน้า

แนวคิดนี้เกิดจากปรัชญามนุษย์นิยม (Humanism) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Learner-Centered) มนุษย์มีศักยภาพภายในที่สามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง (Self-Actualization) การศึกษาไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นกระบวนการ “ปลดปล่อยมนุษย์” ให้เป็นอิสระทางความคิดและคุณค่า นักคิดสำคัญได้แก่

Carl Rogers (1969): เน้นการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียน (Student-Centered Learning) และความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้เรียน (Facilitative Relationship)

Abraham Maslow (1970): เสนอแนวคิด “ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์” (Hierarchy of Needs) ที่สูงสุดคือ *Self-Actualization*

Paulo Freire (1970): วิพากษ์การศึกษาที่กดขี่ และเสนอ “การศึกษาเพื่อการปลดปล่อย” (Education for Liberation) ซึ่งถือเป็นมนุษยนิยมเชิงวิพากษ์

แนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) มีรากฐานมาจากมนุษยศาสตร์ (Humanities) ในยุคสมัยเรเนซองส์

1.2 แนวคิดหลักทางปรัชญาที่เกี่ยวข้อง

มนุษยนิยมเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ (human potential) ว่ามนุษย์มีความสามารถในการพัฒนา ตนเองและแสวงหาความหมายในชีวิต

มนุษยนิยมให้ความสำคัญกับบุคคลทั้งมวล (the “whole person”) — ไม่ได้แยกความรู้ (cognitive) ออกจากอารมณ์ (affective) หรือทักษะสังคม/ศิลปะ

ResearchGate

มนุษยนิยมในด้านการศึกษามองว่า ผู้เรียนไม่ใช่เพียงผู้รับสาร (passive receiver) แต่เป็นผู้สร้างความรู้/พัฒนา ตนเอง (active agent)

1.3 ความสัมพันธ์กับปรัชญาการศึกษา

“รากฐานทางปรัชญาการศึกษา” (philosophical foundations of curriculum) แนวมนุษยนิยมจัดอยู่ในกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centred) และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ แนวมนุษยนิยมยังถือว่า “การศึกษา” มีบทบาทในการ “เป็นมนุษย์ให้เต็มที่” (humanizing) ไม่ใช่เพียงการผลิตแรงงานหรือเลี้ยงดูระบบ

2. ลักษณะ/คุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามมนุษยนิยม

จากการศึกษาและบทความ พบลักษณะหรือคุณลักษณะที่เด่นชัดของการจัดการเรียนรู้ในแนวมนุษยนิยม ได้แก่ ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก (student choice) เช่น เลือกหัวข้อที่สนใจ เลือกวิธีเรียน

ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ควบคุมกระบวนการเรียน (self-directed learning) และมีแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) มากกว่าการใช้รางวัล / การลงโทษ

ครู/ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ (facilitator) มากกว่าการเป็นผู้สอนแบบสั่งหรือเน้นถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ควรเป็นบรรยากาศที่ปลอดภัย ไร้การคุกคาม (non-threatening environment) ผู้เรียนรู้สึกได้รับการยอมรับและเข้าใจ

การประเมินมีแนวโน้มเน้นการประเมินตนเอง (self-evaluation) มากกว่าเน้นการสอบภายนอกหรือการให้คะแนนตามเกณฑ์อย่างเดียว

มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ทั้งด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจ (emotional, social, affective) ไม่ได้แยกหรือมองเฉพาะด้านสติปัญญา

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนปรัชญามนุษยนิยม

สำหรับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรืองานวิจัยด้านการศึกษาที่อาจใช้แนวมนุษยนิยมเป็นฐาน มีแนวทางหรือข้อเสนอแนะดังนี้

ออกแบบบทเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรม/หัวข้อที่ตนสนใจ และสะท้อนต่อแรงจูงใจภายในของตนเอง

ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้สึก / ประสบการณ์ของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม / นำเสนอ

ใช้การประเมินที่หลากหลาย เช่น การสะท้อนตนเอง (reflection) โครงการที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดทิศทางได้ แทนการสอบแบบเดียว

เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต (life skills) คุณค่า (values) และความหมาย (meaning) ควบคู่ไปกับความรู้วิชาการ

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ควรปรับให้เหมาะสม เช่น มีมุมผ่อนคลาย พื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเน้นกิจกรรมแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม

แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม

มิติ	แนวคิดหลัก	การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
เป้าหมายของการเรียนรู้	การพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ (Holistic Human Development)	ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง มีจิตสำนึกทางศีลธรรม และมีชีวิตที่มีความหมาย
บทบาทของผู้สอน	ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)	สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี
บทบาทของผู้เรียน	ผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learner)	มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง
กระบวนการเรียนรู้	เน้นประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด (Reflection) และการเรียนรู้จากชีวิตจริง	ใช้วิธีการเช่น การสนทนาแบบเปิด (Dialogue), การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning), การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning)
การประเมินผล	เน้นการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) และการพัฒนาภายใน	ใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio), บันทึกสะท้อนคิด (Reflective Journal), การสัมภาษณ์ตนเอง

แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Learner-Centered Education) ผู้เรียนเป็นผู้มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learner) ครูไม่ใช่ผู้บอกความรู้ แต่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) กระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน

Carl Rogers เน้นว่าครูควร “เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และยอมรับผู้เรียนอย่างไม่มีเงื่อนไข” เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเต็มศักยภาพ

2. การพัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ (Whole-person Development) มนุษย์ไม่ได้มีแค่สติปัญญา แต่มีด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และจริยธรรม การศึกษาไม่ควรมุ่งเฉพาะ “ความรู้” แต่ควรพัฒนา “ความเป็นมนุษย์” ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

Abraham Maslow เสนอว่า การเรียนรู้ที่ดีต้องสนับสนุน “ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์” (Hierarchy of Needs) จนถึงระดับ “การรู้คุณค่าในตนเอง” และ “การบรรลุศักยภาพสูงสุด” (Self-actualization)

3. การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) เนื้อหาความรู้ควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและคุณค่าของผู้เรียน ผู้เรียนต้องเข้าใจเหตุผลของสิ่งที่เรียน ไม่ใช่จำเพียงข้อมูล การเรียนรู้เกิดจาก “ประสบการณ์ตรง” และ “การไตร่ตรองตนเอง” (Reflection) การเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมเชื่อว่า “การรู้จักตนเอง” คือจุดเริ่มต้นของ “การรู้โลก”

4. บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นอิสระและปลอดภัย (Freedom and Psychological Safety) สภาพแวดล้อมต้องส่งเสริมความมั่นใจและลดความกลัว ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น คิดต่าง และลองผิดลองถูก ครูควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง (Open Climate) และไม่ใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือหลัก

Rogers เรียกสิ่งนี้ว่า “non-threatening environment” ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม

5. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) การเรียนรู้ควรขับเคลื่อนด้วย “แรงจูงใจภายใน” (อยากรู้ อยากรู้อยากพัฒนา) ไม่ควรพึ่งพารางวัล เกียรติ หรือการลงโทษเป็นตัวกระตุ้น เมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนรู้ “มีคุณค่าและความหมาย” เขาจะเรียนอย่างมีพลังและยั่งยืน

แนวคิดนี้สัมพันธ์กับ “Self-Determination Theory” ในจิตวิทยามนุษยนิยม

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือและมีมนุษย์สัมพันธ์ (Cooperative and Empathic Learning) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน เคารพความแตกต่าง การพัฒนา “ความเข้าใจผู้อื่น (Empathy)” ถือเป็นเป้าหมายสำคัญ

การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกช่วยเสริมแรงจูงใจภายในและความสุขในการเรียน

7. การประเมินผลด้วยการสะท้อนตนเอง (Self and Formative Evaluation) เน้นการประเมินแบบพัฒนา (Formative) มากกว่าการวัดผลปลายทาง ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง (Self-assessment) เพื่อพัฒนาความเข้าใจในศักยภาพของตน การประเมินควรมุ่ง “การเติบโตของบุคคล” มากกว่า “การเปรียบเทียบกับผู้อื่น”

หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามมนุษยนิยม

1. **เรียนรู้จากชีวิตจริง (Learning from Life Experience)** ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับเนื้อหาการเรียนรู้

2. **เสรีภาพทางความคิด (Freedom in Learning)** เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางและวิธีการเรียนรู้ของตน

3. **การเรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเอง (Self-Understanding)** ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึก และค่านิยมของตน

4. **บรรยากาศแห่งความรัก ความไว้วางใจ และความเข้าใจ (Positive Learning Climate)** ครูต้องสร้างความสัมพันธ์แบบเพื่อนมนุษย์ (I-Thou Relationship; Buber, 1958)

หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามมนุษยนิยม

1. **เชื่อในศักยภาพและความดีงามของมนุษย์ (Belief in Human Potential and Goodness)** มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ด้วยตนเอง หากได้รับโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การเรียนรู้จึงไม่ใช่การ “ยัดเยียดความรู้” แต่เป็นการ “ปลุกศักยภาพ” ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน

Maslow มองว่าผู้เรียนต้องได้รับการตอบสนอง “ความต้องการขั้นพื้นฐาน” จึงจะพัฒนาไปสู่การ “บรรลุศักยภาพสูงสุด” (Self-actualization)

2. **ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Principle)** ผู้เรียนเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ ครูมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ที่คอยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าเรียนรู้และแสดงศักยภาพ เนื้อหา วิธีสอน และกิจกรรม ควรปรับให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน

3. **การเรียนรู้ต้องครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ (Whole-Person Learning)** การพัฒนาผู้เรียนต้องสมดุลทั้งด้านความรู้ (Cognitive) ทักษะ (Psychomotor) และอารมณ์/จิตใจ (Affective) ครูควรออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเห็นคุณค่าของชีวิต

ตัวอย่าง: กิจกรรม “บันทึกสะท้อนความรู้สึกหลังเรียน” หรือ “อภิปรายเรื่องคุณค่าของชีวิตในชุมชน”

4. **การเรียนรู้ที่มีความหมายและสัมพันธ์กับชีวิตจริง (Meaningful and Relevant Learning)**

ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งที่เรียน “เชื่อมโยงกับชีวิตจริง” และ “มีคุณค่าต่อเขาเอง” การสอนควรเน้นประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) และการไตร่ตรอง (Reflection) เช่น ให้ผู้เรียนทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชุมชนของตนเอง

5. บรรยากาศแห่งอิสรภาพ ความปลอดภัย และความไว้วางใจ (Freedom and Trust)

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ควรปราศจากความกลัว การลงโทษ หรือการแข่งขันที่กดดัน เมื่อผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและได้รับการยอมรับ เขาจะกล้าแสดงออก คิด และเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

Rogers เรียกสิ่งนี้ว่า “Non-threatening Environment” — เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการเรียนรู้เชิงมนุษยนิยม

6. แรงจูงใจภายในเป็นหัวใจของการเรียนรู้ (Intrinsic Motivation) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเกิดแรงจูงใจจาก “ความอยากรู้” หรือ “เป้าหมายภายใน” ของตนเอง ครูควรส่งเสริมการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล การคิดวิเคราะห์ และการประเมินตนเอง การให้รางวัลหรือคะแนนเพียงอย่างเดียวอาจลดแรงจูงใจภายในของผู้เรียนได้

7. การประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative & Self-Evaluation) เน้น “การประเมินเพื่อการเรียนรู้” (Assessment for Learning) มากกว่าการตัดสินผล ให้ผู้เรียนสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ประเมินพัฒนาการของตนเองอย่างต่อเนื่อง การประเมินควรยืดหยุ่นและเน้นกระบวนการมากกว่าคำตอบ เช่น การเขียนบันทึกสะท้อนความคิด หรือพอร์ตโฟลิโอ (Portfolio)

ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติในห้องเรียน

การใช้ **Dialogue-Based Learning**: ครูตั้งคำถามเปิดเพื่อกระตุ้นการสะท้อนคิด

การใช้ **Reflective Journaling**: ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนความรู้สึกและการเปลี่ยนแปลงภายในตน

การจัด **Human Value Workshop**: กิจกรรมสร้างความเข้าใจในคุณค่าชีวิตและจริยธรรม

การเรียนรู้แบบ **Self-Directed Learning Project**: ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่สนใจและพัฒนาโครงงานของตนเอง

แนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตาม ปรัชญามนุษยนิยม (Humanistic Philosophy of Education) ในห้องเรียน เน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด อารมณ์ และคุณค่าในตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

1. บรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้น “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” (Learner-Centered)

ครูทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (facilitator) มากกว่า “ผู้บรรยาย” เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมหรือวิธีการเรียนรู้ตามความสนใจ สนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงออก แสดงความคิดเห็น และตั้งคำถาม

ตัวอย่าง: ในวิชาหน้าที่พลเมือง ครูให้ผู้เรียนเลือกประเด็นทางสังคมที่ตนสนใจ แล้วจัดกลุ่มเพื่ออภิปรายและสร้างสื่อให้ความรู้เอง 2. เน้นการพัฒนาตนเอง (Self-Actualization) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัก “ตนเอง” เข้าใจศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน และเป้าหมายชีวิต สนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) มากกว่าแรงกดดันภายนอก

ตัวอย่าง: ครูให้ผู้เรียนเขียน “แผนพัฒนาตนเองรายสัปดาห์” แล้วสะท้อนตนเองท้ายสัปดาห์ว่าบรรลุเป้าหมายใดและเพราะเหตุใด

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล (Respect Individual Differences) ครูต้องเข้าใจว่าแต่ละคนมีพื้นฐาน ความสามารถ และความสนใจต่างกัน ใช้วิธีสอนหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)

ตัวอย่าง: ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อโครงงานตามความถนัด เช่น กลุ่มศิลปะทำโปสเตอร์ กลุ่มไอทีจัดทำสื่อดิจิทัล

3. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียน “ลงมือทำ” และ “สะท้อนผลการเรียนรู้”

ตัวอย่าง: ในวิชาศีลธรรม ครูจัดกิจกรรมอาสาสมัครในชุมชน แล้วให้ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนความรู้สึกล้างจบกิจกรรม

4. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน (Teacher-Student Relationship) ครูควรแสดงความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และยอมรับผู้เรียนโดยไม่ตัดสิน

ใช้การสื่อสารเชิงบวกและการเสริมแรงทางอารมณ์ (Positive reinforcement)

ตัวอย่าง: เมื่อผู้เรียนทำผิด ครูใช้การพูดคุยเชิงให้กำลังใจ แทนการลงโทษ

5. การประเมินผลแบบเน้นการพัฒนา (Growth-Oriented Assessment) เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative assessment) มากกว่าการสอบปลายภาค ใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) หรือการสะท้อนผลตนเอง (Self-assessment)

ตัวอย่าง: ให้ผู้เรียนเก็บชิ้นงานรายสัปดาห์และเขียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้และต้องปรับปรุง

การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทห้องเรียนไทย

ปรัชญามนุษย์นิยม (Humanism) มีรากฐานมาจากแนวคิดที่มองว่า “มนุษย์เป็นสิ่งมีคุณค่า” และ “ทุกคนสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง” การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม

1. บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและปลอดภัย ในห้องเรียนตามแนวมนุษยนิยม ครูจะสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่ถูกตัดสินหรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าและกล้าที่จะเรียนรู้จากข้อผิดพลาด

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ: ครูอาจเริ่มคาบเรียนด้วยการพูดคุยเรื่องราวประจำวันของนักเรียน หรือให้ทุกคนเล่า “สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นในสัปดาห์นี้” เพื่อสร้างความรู้สึกผูกพันและเปิดใจต่อการเรียนรู้

2. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง แนวคิดมนุษยนิยมเชื่อว่าผู้เรียนมีศักยภาพในตนเอง (Self-Actualization) จึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพนั้นอย่างเต็มที่

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ:

ให้นักเรียนตั้ง “เป้าหมายการเรียนรู้ส่วนบุคคล” เช่น การกล้าแสดงออกในชั้นเรียน หรือการสื่อสารอย่างมีเหตุผล แล้วครูช่วยติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มนุษยนิยมมองว่าความรู้ที่เกิดจากการ “ลงมือทำ” และ “การสะท้อนตนเอง” มีคุณค่ามากกว่าการท่องจำ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ: ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ครูจัดกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน แล้วให้ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนสิ่งที่ตนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

4. การเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ในห้องเรียนมนุษยนิยม ครูยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างทั้งด้านความสามารถ ความสนใจ และพื้นฐาน ครูจึงต้องปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ: อนุญาตให้ผู้เรียนเลือกวิธีนำเสนอผลงานได้เอง เช่น การพูด การทำคลิปวิดีโอ หรือ การเขียนบทความ เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดของแต่ละคน

5. การประเมินผลเพื่อพัฒนา

การประเมินผลในแนวมนุษยนิยมไม่ได้มุ่งวัดคะแนนเพียงอย่างเดียว แต่ใช้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าและเข้าใจตนเองมากขึ้น

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ: ใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) และแบบสะท้อนตนเอง (Self-Reflection) เพื่อให้ผู้เรียนติดตามพัฒนาการของตนเองตลอดภาคเรียน

การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยมมุ่งสร้างมนุษย์ที่ “เข้าใจตนเอง เคารพผู้อื่น และมีจิตสำนึกต่อสังคม” มากกว่าการเป็นผู้รับความรู้เพียงฝ่ายเดียว จึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนเติบโตอย่างสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่

“การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม” จึงเป็นการศึกษาเพื่อมนุษย์ เพื่อเสรีภาพ เพื่อศักยภาพ และเพื่อชีวิตที่มีความหมาย ครูทำหน้าที่เป็นผู้จุดประกาย ไม่ใช่ผู้บังคับ ผู้เรียนเป็นผู้เดินทางสู่การเรียนรู้ของตนเองอย่างมีความสุข

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Carl Rogers

การเรียนรู้ที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ คาร์ล โรเจอร์ส (พ.ศ. 2445-2530) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้บุกเบิกและเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งจิตวิทยามนุษยนิยม เขาอาจเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในด้านการพัฒนาการบำบัดที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง (หรือที่เรียกว่าการบำบัดที่เน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง) ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ เกิดและเติบโตในมิติแวดล้อมทางแสวงหาทางวิชาการเบื้องต้นของโรเจอร์ส คือ การเกษตรและศานาก่อนที่จะพบการเรียกร้องที่แท้จริงในด้านจิตวิทยา

ผลงานที่ก้าวล้ำของเขา Counseling and Psychotherapy (1942) ได้นำเสนอแนวคิดการปฏิบัติเกี่ยวกับการบำบัดแบบไม่สั่งการและการคำนึงถึงเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำนายผู้มีอำนาจเหนือกว่า แนวทางพฤติกรรม ของเวลา เสริมสร้างผลกระทบของเขาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นกับหนังสือ เช่น การบำบัดด้วยลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (1951) และ On Becoming a Person (1961) ที่อ่านกันอย่างแพร่หลายคำพูดไม่สามารถจับภาพอิทธิพลของเขาได้อย่างเต็มที่ เขาเป็นผู้รับคนแรกของ เอ พี เอรานังวัลผลงานทางวิชาชีพดีเด่น เขาได้รับการตั้งชื่อ นักจิตอายุรเวทที่ทรงอิทธิพลที่สุดในประวัติศาสตร์ และเขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ผู้ได้รับการเสนอชื่อ สำหรับผลงานของเขาเกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้ง แนวคิดของโรเจอร์สยังมีความสำคัญในด้านจิตวิทยา การศึกษา และการให้คำปรึกษาในปัจจุบัน

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส

ในช่วงอาชีพการงานที่ยาวนานและมีเรื่องราวของเขา Carl Rogers ได้เขียนหนังสือมากถึง 16 เล่ม ทำการศึกษานับไม่ถ้วน และพัฒนารอบทฤษฎีที่ครอบคลุมซึ่งครอบคลุมอย่างน้อยหลักการสำคัญ 19 ประการ. มุ่งเน้นไปที่จุดที่น่าสนใจของเรา: โลกของ การเรียนรู้และการพัฒนา จุดที่ความคิดเปล่งประกายอย่างแท้จริงโดยนำเสนอแผนงานสำหรับการเติบโตที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน เช่นเดียวกับเมื่อหลายสิบปีก่อน แต่เพื่อให้เข้าใจอัจฉริยะของโรเจอร์สอย่างแท้จริง

2. กรอบมนุษยนิยม

จิตวิทยามนุษยนิยมระเบิดขึ้นมาในทศวรรษที่ 1950 ในฐานะ 'กองกำลังที่สาม' ที่กบฏท้าทายฟรอยด์ สัญชาตญาณเชิงลบ และสกินเนอร์ การปรับสภาพเครื่องกล ทฤษฎีอื่นเป็นการปฏิบัติมนุษยอย่างเต็มรูปแบบในด้านจิตวิทยา มนุษยนิยมระบุว่ามนุษย์ไม่ใช่หนูทดลองที่จะมีเงื่อนไขหรือมัดของแรงกระตุ้นเบื้องต้น มีความซับซ้อนอย่างรุ่งโรจน์ เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ และแสวงหาความหมาย บุคคล

เป็นผลให้ทุกคนมีคุณค่าโดยธรรมชาติ (ไม่มีข้อยกเว้น) ประสบการณ์ส่วนตัวมีความสำคัญ (มากพอๆ กับพฤติกรรมที่สังเกตได้) เจตจำนงเสรีไม่ใช่ภาพลวงตา (แต่เป็นมหาอำนาจของมนุษยชาติ) การเติบโตไม่ใช่แค่เป็นไปได้ (จำเป็น) ทั้งความคิดและความรู้สึกของเรามีความสำคัญ (ทำให้เราเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์) การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เช่นนี้จะส่งผลกระทบนอกช่วงการบำบัดเสมอ การเรียนรู้แบบมนุษย์นิยม

เป้าหมาย: การตระหนักรู้ในตนเอง

จิตวิทยามนุษย์นิยมยืนอยู่บนรากฐาน แรงผลักดันโดยกำเนิดไปสู่การตระหนักรู้ในตนเอง อับราฮัม มาสโลว์วางแรงผลักดันนี้ไว้ที่จุดสูงสุดของเขาลำดับขั้นที่มีชื่อเสียงด้วยเหตุผลที่ดี — มันแสดงถึงความต้องการทางจิตวิทยาสูงสุดของเรา

การตระหนักรู้ในตนเองเป็นแนวโน้มโดยธรรมชาติภายในแต่ละคนที่จะก้าวไปสู่การเติบโต การเติมเต็ม และการตระหนักถึงศักยภาพสูงสุดของพวกเขาเป็นแรงผลักดันของเราที่จะเป็นทุกอย่างที่เราเป็นได้เช่นเดียวกับลูกไก่ที่มุ่งมั่นที่จะเป็นต้นไก่โดยธรรมชาติ มนุษย์ก็มีแรงกระตุ้นที่ไม่หยุดยั้งที่จะเปิดเผยตัวตนของเราอย่างเต็มที่

แผนภาพทฤษฎีการเรียนรู้ของ Carl Rogers

แนวทางของโรเจอร์ในการทำให้ตนเองเป็นจริงนั้นคล้ายกับของ Maslow แม้ว่าแทนที่จะเป็นลำดับขั้นความต้องการ สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับปฏิบัติตามเงื่อนไขหลักสามประการ: ความสอดคล้องกัน การคำนึงถึงเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไข และความเห็นอกเห็นใจ

ความสอดคล้องกัน

1. ความสอดคล้องกัน

แก่นแท้ของความสอดคล้องกันหมายถึงสถานะของความจริงใจ เป็นของแท้ และครบถ้วน สถานะนี้เกิดขึ้นเมื่อตัวตนที่แท้จริงของบุคคล (ตัวตนที่แท้จริง) และตัวตนในอุดมคติ มีความกลมกลืนกันอย่างสมบูรณ์แบบ

ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ควรมีช่องว่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างวิธีที่เรามองตัวเองกับความรู้สึก และการกระทำของเรา แน่นอนว่าความสอดคล้องกันไม่ใช่สวิตช์เปิด/ปิด เราทุกคนมีอยู่ที่ไหนสักแห่งตามสเปกตรัมไดนามิกนี้:

ความไม่ลงรอยกัน: บุคคลเหล่านี้แตกต่างจากตัวตนในอุดมคติอย่างมาก ตัวอย่างเช่นเพื่อนร่วมงานที่ 'สงบเสมอ' ที่ทำผิดพลาดเล็กน้อย

ก้าวไปสู่ความสอดคล้องกัน: บุคคลในสถานะนี้ตระหนักถึงช่องว่างระหว่างตัวตนที่แท้จริงและในอุดมคติของพวกเขา และกำลังทำงานอย่างแข็งขันเพื่อเชื่อมช่องว่างเหล่านั้น

ความสอดคล้องกันสูง: นี่คือโซนของแท้ มันแสดงถึงสถานะของการจัดตำแหน่งที่มีความหมายระหว่างตัวตนที่แท้จริงของบุคคลกับตัวตนในอุดมคติของพวกเขา

การเดินทางสู่ความสอดคล้องกันที่มากขึ้นยังทำหน้าที่เป็นเส้นทางสำคัญสู่การตระหนักรู้ในตนเอง ท้ายที่สุดแล้วการทำงานในการจัดตำแหน่งภายในของเราเราจะจัดอุปสรรคภายในที่อาจขัดขวางการขับเคลื่อนตามธรรมชาติของเราไปสู่การเติบโตและการพัฒนาตนเอง

2. ความเคารพในเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไข

โรเจอร์ส เรียก ความเคารพในเชิงบวกที่ไม่มีเงื่อนไข (UPR) 'อิมพลิกของชีวิตการทำงานทั้งหมด ด้วยเหตุผลที่ดี แม้ว่าจะค่อนข้างพูด แต่แนวคิดที่รุนแรงนี้พลิกสคริปต์ว่าเราสัมพันธ์กันอย่างไร

การนับถือเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไขหมายถึงการยอมรับและการสนับสนุนขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่พูดหรือทำเกี่ยวกับการให้คุณค่ากับบุคคลอย่างครบถ้วนโดยไม่มีการตัดสินหรือเงื่อนไข เช่น:

การคำนึงถึงเชิงบวกแบบมีเงื่อนไข ความเคารพในเชิงบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข

"ฉันให้ความสำคัญกับคุณเมื่อคุณทำงานได้ดี" "ฉันเห็นคุณค่าเพราะคุณ คือ คุณ"

การสรรเสริญ คือ รางวัลสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐาน

การสนับสนุนมีอยู่โดยไม่คำนึงถึงข้อผิดพลาด

สร้างความวิตกกังวลและ ความคิดที่ต่อต้าน

การเสี่ยง และการเติบโต

เมื่อเรานำ UPR มาใช้ในโปรแกรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อม เราจะสร้างสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าโดยเนื้อแท้ สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ละลายอุปสรรคที่ขับเคลื่อนด้วยอัตตาในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยเพิ่มการเปิดกว้างต่อการเติบโตได้อย่างมาก

3. ความเห็นอกเห็นใจ

สำหรับโรเจอร์ส ความเห็นอกเห็นใจไม่ได้เกี่ยวกับความสงสารหรือความเห็นอกเห็นใจ มันคือความสามารถของเราในการมองโลกจากมุมมองของผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งเราควรรู้สึกกับพวกเขาไม่ใช่เพื่อพวกเขา เมื่อผู้เรียนรู้สึกเข้าใจ พวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะเปิดใจ ยอมรับความท้าทาย และมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้อย่างแข็งขัน

การเอาใจใส่ทำงานควบคู่ไปกับความเคารพในเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไข ท้ายที่สุดแล้วการเข้าใจมุมมองของใครบางคน คือเหตุผลที่ผู้สอนและผู้อำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพฟังอย่างแข็งขันเกินกว่าระดับผิวเผินของคำ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงขึ้นอยู่กับทำให้แน่ใจว่าผู้เรียนของคุณรู้สึกได้ยินและเข้าใจ

แนวทาง: การเรียนรู้จากประสบการณ์

การเรียนรู้จากประสบการณ์

ดังนั้นเราจึงมีมัน — เสาหลักสามประการของการเติบโตของโรเจอร์ส

ความสอดคล้องกัน: เข้มทิศของคุณเพื่อการเติบโตที่แท้จริง

ความเคารพในเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไข: ตาข่ายนิรภัยที่ช่วยให้คุณทะยาน

ความเห็นอกเห็นใจ: การสนับสนุนที่เราต้องรู้สึกว่ามีคนเห็น

เมื่อเงื่อนไขเหล่านี้พึงพอใจสภาพแวดล้อมก็สุกงอมสำหรับการหล่อเลี้ยงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น และในบริบทนี้ โรเจอร์สสนับสนุนอย่างกระตือรือร้นสำหรับ การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของตน

สำหรับโรเจอร์สการเรียนรู้แบบ 'ลงมือปฏิบัติ' ประเภทนี้เป็นโลกที่แตกต่างจากสิ่งที่เขาเรียกว่า 'การเรียนรู้ทางปัญญา' — กระบวนการที่แท้จริงในการจดจำข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เขาระบุคุณลักษณะที่กำหนดต่อไปนี้ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ:

การมีส่วนร่วมส่วนบุคคล: การเรียนรู้จากประสบการณ์ต้องการการการมีส่วนร่วมเต็มที่ควรมีส่วนร่วมกับทั้งบุคคล รวมถึง อารมณ์ของพวกเขาสติปัญญา และสิ่งที่ขับเคลื่อนพวกเขา ไม่ควรรู้สึกเหมือนเป็นแบบฝึกหัดทางวิชาการที่แยกจากกัน

เริ่มต้นด้วยตนเอง: การเรียนรู้ควรได้รับแรงผลักดันจากแรงผลักดันของแต่ละบุคคลในการสำรวจและทำความเข้าใจสิ่งที่สำคัญ

ผู้เรียนประเมิน: สิ่งที่สำคัญอย่างแท้จริงไม่ใช่แค่เกรดหรือคะแนนภายนอก แต่เป็นของผู้เรียนเอง การประเมินภายในเอง ควรรู้สึกถึงผลกระทบและความสำคัญส่วนตัวของสิ่งที่ได้เรียนรู้

ผลกระทบที่แพร่หลาย: การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่แท้จริงไม่เพียงแต่ให้ข้อมูล แต่ยังเปลี่ยนไปอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงควรนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติ และแม้แต่บุคลิกภาพของผู้เรียนของคุณ

การเติบโตส่วนบุคคล: การเติบโตนี้ควรเชื่อมโยงกับแนวโน้มการตระหนักรู้ในตนเองของเราด้วย เมื่อการเรียนรู้สะท้อนสิ่งนี้อย่างลึกซึ้งและดึงดูดความสนใจของเรา มันบ่งบอกโดยตรงถึงความปรารถนาของเราที่จะพัฒนาและเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่มากขึ้น

แนวทางมนุษยนิยมในการเรียนรู้จากประสบการณ์นี้ตรงกันข้ามกับทฤษฎีอื่น ๆ ที่มีแนวคิดเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น จอห์น ดิวอี้ มุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมทางสังคมและ ของ David Kolb วงจรประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม ในทั้งสามกรณี ประสบการณ์โดยตรงเป็นกุญแจสำคัญในการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งแตกต่างจากแนวทางดั้งเดิมที่อำนาจออยู่ที่ครูโลกทัศน์แบบมนุษยนิยมของ ร็อดเจอร์สทำให้ผู้เรียนอยู่ในที่นั่งคนขับอย่างมั่นคง ในแบบจำลองนี้บุคคล เป็นผู้นำ ในการพิจารณาว่าเขาเรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และทรัพยากรที่ใช้

ดังนั้นบทบาทของครูจึงเปลี่ยนไปเป็นโค้ชและผู้สนับสนุน ควรพยายามปลูกฝังสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเส้นทางการเรียนรู้ของตน สิ่งนี้จะเห็นการเปลี่ยนโฟกัสจากการสอนเป็นการอำนวยความสะดวก

ในฐานะโรเจอร์ส บุคคลไม่สามารถสอนบุคคลอื่นได้โดยตรง บุคคลสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้อื่นได้เท่านั้น'

3. วิธีการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Carl Rogers

การเปลี่ยนไปใช้แนวทางที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ แต่ก็สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้

ความปลอดภัยไว้ก่อน: เพื่อให้ผู้เรียนของคุณทำงานได้ดีที่สุดคุณต้องให้ความเคารพในเชิงบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข มุ่งเน้นไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปล่งประกายความกระตือรือร้นที่แท้จริงและเปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลาย ในทำนองเดียวกัน ให้หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ตัดสินหรือไม่จำเป็น การนำผู้เรียนของคุณมาใช้ ต่อกัน

ฝึกการเอาใจใส่: เมื่อผู้เรียนรู้สึกเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งการป้องกันทางปัญญาจะลดลงและการเติบโตที่แท้จริงจะเริ่มขึ้น ตั้งใจฟังเพื่อทำความเข้าใจความรู้สึก มุมมอง และความต้องการของพวกเขา สะท้อนความเข้าใจ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ชมของคุณรู้สึกว่ามีคนรับฟัง

เสรีภาพของผู้เรียน: หากเป็นไปได้ ให้ผู้เรียนเลือกในสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้ วิธีที่พวกเขาเรียนรู้ และวิธีที่พวกเขาแสดงความเข้าใจ สิ่งนี้ทำให้พวกเขาสามารถค้นหาและเชื่อมต่อกับเนื้อหาที่มีความหมายส่วนตัวได้อย่างเป็นธรรมชาติ การตั้งเป้าหมาย และสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียน

ตัวเลือกประสบการณ์: ออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การแก้ปัญหา การอภิปราย และการประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง ตรวจสอบให้แน่ใจว่าประสบการณ์เหล่านี้เชื่อมโยงกับชีวิต ความสนใจ และเป้าหมายของผู้เรียนอย่างชัดเจน ความเกี่ยวข้องเช่นนี้ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมที่มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผลกระทบต่อการเรียนรู้.

การเรียนรู้แบบองค์รวม: นักมนุษยนิยมให้ความสำคัญกับขอบเขตความรู้ความเข้าใจและอารมณ์เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ คุณควรให้ความสำคัญกับแง่มุมทางจิตวิทยาและแรงบันดาลใจของการเรียนรู้ด้วยความทุ่มเทแบบเดียวกับที่คุณใช้เพื่อพัฒนา ทักษะที่ยาก. มุ่งมั่นที่จะสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมที่เชื่อมโยงกับทั้งหัวใจและความคิด

การประเมินตนเอง: ในขณะที่การประเมินอย่างเป็นทางการและ แบบทดสอบ จะยังคงมีบทบาท ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนติดตามการเติบโตของตนเองด้วย กลไกของเกม ชอบ คะแนน ประสบการณ์, ระดับและ กระดานผู้นำ สามารถส่งเสริมการกำหนด

4. ประโยชน์ของแนวทางของโรเจอร์ส

ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์สมีข้อได้เปรียบที่สำคัญสำหรับทั้งผู้เรียนและผู้อำนวยความสะดวก โดยพื้นฐานแล้วธรรมชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมการศึกษาของตนได้ตามธรรมชาติ แรงจูงใจที่แท้จริง และความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อการเรียนรู้เชื่อมโยงกันในระดับส่วนตัวและอารมณ์ มันจะมีความหมายมากขึ้นและส่งผลให้มากขึ้น มีแนวโน้มที่จะติด การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ และแนวทางมนุษยนิยมแบบองค์รวม

แต่แนวทางของ Rogerian นั้นลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมความปลอดภัยทางจิตใจ ด้วยการให้ความเคารพในเชิงบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข เราช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าโดยเนื้อแท้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเองและกระตุ้นให้พวกเขาเสี่ยง

การศึกษาปี 2021 เน้นย้ำว่า 'ความเป็นผู้นำที่อ่อนน้อมถ่อมตน' และความปลอดภัยทางจิตใจช่วยปรับปรุงการแบ่งปันความรู้ระหว่างครูในโรงเรียนจีน 537 แห่งได้อย่างไร

การศึกษาปี 2024 พบว่าความปลอดภัยทางจิตใจเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับ 'การเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ การสำรวจ และการเปลี่ยนแปลง'

การศึกษาปี 2025 จาก 72 ทีมแสดงให้เห็นว่าความปลอดภัยทางจิตใจมีส่วนช่วยในการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนรู้

สำหรับวิทยากร การยอมรับแนวทางนี้จะปลูกฝังความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสร้างขึ้นบนรากฐานของความไว้วางใจและความเข้าใจ ความสัมพันธ์เหล่านี้สามารถให้ผลตอบแทนอย่างลึกซึ้ง ท้ายที่สุดแล้วใครไม่อยากจะเห็นผู้เรียนตระหนักรู้ในตนเอง?

ข้อจำกัดของแนวทางของโรเจอร์ส

เช่นเดียวกับ ทฤษฎีการเรียนรู้มีข้อจำกัดในแนวทางของโรเจอร์ส ประการแรก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงด้วยทางเลือกมากมายการสนับสนุนส่วนบุคคลและกิจกรรมเชิงประสบการณ์เป็นงานที่ยิ่งใหญ่

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เรียนอาจไม่พร้อมที่จะยอมรับความเป็นอิสระในระดับสูงเช่นนี้ บางคนอาจชอบมากกว่านี้ โครงสร้างและคำแนะนำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนแรก ศรัทธาของโรเจอร์สในการกำกับดูแลตนเองของมนุษย์และความดีโดยกำเนิดของเราอาจค่อนข้างเป็นอุดมคติ

ในความเป็นจริงประสิทธิภาพของแนวทางการเรียนรู้ประเภทนี้จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหัวข้อ วัตถุประสงค์การเรียนรู้และบริบทขององค์กร ต้องมีวิทยากรชั้นยอดที่มีทักษะทั้งในด้านความเห็นอกเห็นใจและความสอดคล้องกัน

เราควรสังเกตว่าแนวคิดเรื่องการนับถือเชิงบวกโดยไม่มีเงื่อนไขไม่ได้ปราศจากนักวิจารณ์ สำหรับการเริ่มต้นมันไม่เคยเป็น ตรวจสอบความถูกต้องเชิงประจักษ์ การตั้งค่าการเรียนรู้ที่ดีต่อ

สุขภาพมักต้องการทั้งความเห็นอกเห็นใจและขอบเขตที่ชัดเจน หากไม่มีสิ่งนี้ เราเสี่ยงที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่อนุญาตซึ่งหลีกเลี่ยงความท้าทายในการเติบโตที่จำเป็น

แนวทางการเรียนรู้ที่มีเจตนาดีของ Rogers ต้องการการพิจารณาอย่างรอบคอบการตระหนักรู้ในตนเองและความเข้าใจในหลุมพรางที่อาจเกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดไม่ใช่แยกจากกัน แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สมดุล

แนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม

แนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม เป็นความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ทางสมองที่มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาและให้คานิยามไว้ดังนี้

บลูม (Bloom, 1961, p. 145, อ้างถึงใน สุวรรณ อรรถชิตวาทีน, 2552, น. 21) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่งนั้นอาศัยหลักการอะไร

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom's Taxonomy) (Bloom, 1961 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, น. 115 - 117) แนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูม เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลได้ถูกต้อง ในการออกแบบหลักสูตรจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล การเรียนรู้ก็ได้อาศัยกรอบทฤษฎีดังกล่าวนี้ ซึ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยถูกนำไปใช้มากที่สุด ซึ่งมีการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Bloom's Taxonomy of Educational Objectives) ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านการรู้คิดเป็นพฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับ สติปัญญา ความรู้ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่

1.1 ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด ความสามารถในการจดจำแนกประสบการณ์ต่าง ๆ และระลึกเรื่องราวนั้น ๆ ออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) ความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความหลัก ตีความได้ สรุปใจความสำคัญได้

1.3 การประยุกต์ (Application) ความสามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องที่รู้มานำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ซึ่งความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้อย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) ความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิดประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

2. จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดึงดูดอยู่ตลอดเวลาจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย 5 ระดับ ได้แก่

2.1 การรับรู้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้านั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2.2 การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

2.3 การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เห็น ที่ยอมรับกัน ใน สังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อแล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไปแต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

2.5 บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัวให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่างๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคน คนจะรู้ดี รู้ชั่วอย่างไรนั้นเป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย 5 ชั้น ดังนี้

3.1 การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้หรือสามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3.3 การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้วก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยังยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติเป็นไปอย่างธรรมชาติ

เบนจามิน บลูม และคณะ (Bloometal et al., 1956, อ้างถึงใน จิตราพร ลีละวัฒน์, 2554, น. 8-9) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อความสนใจ
3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึงการที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือเป็นต้น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวทางการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตจริง

จากแนวคิดของนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

กนกพร จิตต์เพ็ง (2566) อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และได้ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วรารณ ชูรัตน์ (2565) ให้ความหมายว่าเป็นแนวทางการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดทิศทางการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก

จุฑามาศ อินทร์นอม (2564) อธิบายว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนจะเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ผ่านการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง

สมชาย สุขสวัสดิ์ (2563) ให้ความหมายว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนของการเรียน ตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย จนถึงการประเมินตนเอง

ปรียาภรณ์ ศรีบุญเรือง (2563) อธิบายว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้สนับสนุนและจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แนวทางนี้มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งทางกายสติปัญญา ความรู้ และอารมณ์ ผ่านการลงมือปฏิบัติที่หลากหลายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านประสบการณ์ตรงที่ช่วยกระตุ้นการสร้างสรรคและจินตนาการ ฝึกการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบและชี้แนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำหน้าที่สังเกต ให้คำแนะนำ และสร้างแรงจูงใจ เพื่อใช้ข้อมูลที่ได้มาพัฒนากิจกรรมให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน พร้อมทั้งเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้หลายด้าน และสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่ความเพลิดเพลินและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ครูหรือผู้สอนต้องออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งนักการศึกษาไทยหลายท่านได้ให้ความหมายและมุมมองที่หลากหลาย ดังนี้

สมพงษ์ จิตระดับ (2544) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้คือกระบวนการวางแผน ดำเนินการ และประเมินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยผู้เรียนต้องมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

สุวิมล ว่องวาณิช (2549) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาอย่างเดียว

วิเชียร ไชยบัง (2548) มองว่าการจัดการเรียนรู้คือการบริหารจัดการองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ ทั้งเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์

ชัยวัฒน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2552) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนและความเข้าใจในชีวิตจริง

สมศรี บุญมานะ (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ณรงค์ ปัญญาวงศ์ (2557) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดสาระวิชา แต่เป็นการออกแบบกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากแนวคิดของนักการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมาย ชัดเจน เป็นระบบ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับบริบทจริง และมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคม โดยครูมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1. ความสำคัญของการเรียนรู้

ความสำคัญของการเรียนรู้ไม่ได้มีการสรุปไว้อย่างชัดเจนนัก แต่ก็ยังพอมีผู้ให้คำจำกัดความของความสำคัญของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การเรียนรู้จะทำให้มนุษย์มีชีวิตรอดในสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีความสุข (กันยา สุวรรณแสง, 2536, น. 153)

กันยา สุวรรณแสง (2536, น. 154) กล่าวว่า การเรียนรู้จะทำให้มนุษย์รู้วิธีที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาตัวเองเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตลอดไป

สุชา จันทน์เอม (2536, น. 151-152) กล่าวว่า การเรียนรู้สามารถทำให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปได้ และมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง และดีกว่าเดิม

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559, น. 7) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง และ นำการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจะทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ เพราะเมื่อมนุษย์รู้จักนำ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ตัวเองประสบนั้นมาประยุกต์ใช้จะทำให้มนุษย์อยู่กับสิ่งแวดล้อม และสังคมรอบตัวได้อย่างมีความสุข

2. องค์ประกอบของการเรียนรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เกิด ประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ซึ่งมีซึ่งมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

มอนโร (Monroe) ได้จัดองค์ประกอบของการเรียนรู้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการ (Needs) การเรียนรู้ของบุคคลนั้นจะต้องเกิดจากความต้องการในการ ตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งเป็นต้นเหตุของการแสดงพฤติกรรม

2. เครื่องมือ (Incentives) และสิ่งจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลทราบถึง จุดมุ่งหมายที่จะเรียนรู้

3. ศักยภาพในการตอบสนอง และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง (Response Potentual Variable Behavior) ในการเรียนรู้นั้นมนุษย์ต้องมีการตอบสนองต่อประสบการณ์ที่จะทำให้พฤติกรรม เปลี่ยนไป ซึ่งมนุษย์มีศักยภาพในการตอบสนองที่กว้างขวาง และมากกว่าสัตว์ชนิดอื่น

4. อุปสรรคที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Barriers to Goals) การวางแผนที่จะแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นจากการสัมผัสกับประสบการณ์ต่าง ๆ จะทำให้การเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดี

5. การเลือก และกำจัดในการตอบสนอง (Selectivity and Elimination) การตอบสนองต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลคนนั้นต่างกัน มนุษย์จึงมีการเลือก การตอบสนองในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเอง

6. ผลของการตอบสนอง (Effect of the Response) พฤติกรรมที่แสดงออกจากการ เรียนรู้นั้นจะไม่สมบูรณ์จนกว่าบุคคลจะเกิดความพอใจ (กันยา สุวรรณแสง, 2536, น. 167)

ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dollard & Miller) ได้จัดองค์ประกอบของการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังนี้ (วิภา ประชาณุกุล และประสาธ เนืองเฉลิม, 2554, น. 24-25)

1. แรงขับ (Drive) เป็นสิ่งที่มีผลต่อการตอบสนองต่อการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drive) ซึ่งเป็นสัญชาตญาณ และธรรมชาติของมนุษย์ เช่นความหิว ความกระหาย

1.2 แรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drive) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากการสัมผัสกับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านสังคม และจิตใจ เช่น ความเครียด ความรัก และความต้องการ เป็นต้น

2. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เกิดการตอบสนองแล้วแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมต่าง ๆ โดยสิ่งเหล่านั้นอาจเป็นเหตุการณ์ หรือวัตถุที่เข้ามากระทบร่างกาย หรือความรู้สึกของมนุษย์ภายใน หรือภายนอกก็ได้

3. การตอบสนอง (Response) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกหลังจากที่มนุษย์ประสบกับสิ่งเร้า

4. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์อยากจะเรียนรู้โดยสิ่ง que เข้ามาช่วยเสริมแรงจะเป็นเหตุการณ์ หรือสิ่งของต่าง ๆ ก็ได้ เช่น ของรางวัล คำชมเชย

พรณยูพานพริก (2537, น. 14-15) ได้จัดองค์ประกอบของการเรียนรู้ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. วุฒิภาวะ หรือความพร้อม หมายถึง มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีหากร่างกายมีความพร้อมในเรื่องของเซลล์ประสาท

2. ระบบประสาท หมายถึง การเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องใช้ประสาทสัมผัส การคิด การเชื่อมโยงประสบการณ์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมของระบบประสาททั้งสิ้น

3. แรงจูงใจ เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

4. สติปัญญา ผู้ที่มีปัญญาสูงจะเรียนรู้ได้รวดเร็ว และถูกต้อง

5. การฝึกฝน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี และผลของการเรียนรู้นั้นจะน่าพอใจหากมีการฝึกฝนบ่อย ๆ

6. การเสริมแรง หากมีการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ไปแล้ว ถ้ามีการตอบสนองที่พึงพอใจก็จะมีแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อีก

7. อารมณ์ เป็นสิ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ หากผู้เรียนสนุกสนานก็จะเกิดการเรียนรู้ที่มากกว่า

กันยา สุวรรณแสง (2536, น. 168) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้เพิ่มเติมไว้ว่าการเรียนรู้ประกอบด้วย 10 ประการ ดังนี้

1. ความพร้อม (Readiness)

2. การจูงใจ (Motivation)

3. ความจำ (Remembering)

4. สิ่งแวดล้อม (Environment)

5. การฝึก (Practice or Training)

6. การเสริมแรง (Reinforcement)
7. การทำซ้ำ (Repeated Trials)
8. สุขภาพจิต (Mental Health)
9. ความสามารถของผู้เรียน (Ability)
10. ความสนใจ (Interest)

วีณา ประชานุกูล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม (2554, น. 26-27) ได้แบ่งองค์ประกอบของการเรียนรู้ออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. ระบบประสาท คือ การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยระบบประสาทสัมผัสหากระบบประสาทได้รับการกระทบกระเทือนมนุษย์ก็จะกลายเป็นผู้บกพร่องทางการเรียนรู้
2. สติปัญญา ผู้มีสติปัญญาสูงจะเรียนรู้ได้มาก รวดเร็ว และถูกต้อง
3. การสร้างแรงจูงใจ เช่น คำชมเชย ของรางวัล การลงโทษ จะเป็นแรงจูงใจที่ดีให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. อารมณ์ ความกลัว ความตกใจ ความวิตกกังวล หรือแม้แต่การเหนื่อยล้าของร่างกายนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ไม่ดีเท่าที่ควร หรือไม่เกิดผลใด ๆ จากการเรียนรู้นั้น
5. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ของคนในสังคมนั้น ๆ
6. พัฒนาการของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ

3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นกลไกที่เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์พบกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระตุ้นจนทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปอย่างถาวร ซึ่งมีนักการศึกษาได้นำเสนอขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2543, น. 82-83) ได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเสนอสิ่งเร้า เป็นการนำเสนอบทเรียนใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการอยากที่จะเรียนรู้
2. การรับรู้สิ่งเร้า เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้เรียนเกิด ความอยากที่จะเรียนรู้
3. การแปลความหมาย เมื่อผู้เรียนเกิดการรับรู้สิ่งเร้าแล้ว จึงเกิดความเข้าใจสิ่งเร้าเหล่านั้น
4. การตอบสนองสิ่งเร้า เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยการมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป
5. การสังเกตการตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนั้นจะสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน

กันยา สุวรรณแสง (2536, น. 168-169) ได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งที่เข้ามาเร้าอินทรีย์สารทำให้ประสาทเกิดการตื่นตัว
2. การรับสัมผัส (Sensation) เมื่ออินทรีย์สารถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้า มนุษย์จะรับรู้สิ่งเหล่านั้นผ่านประสาททั้ง 5 และแปลความหมายของสิ่งเร้าเหล่านั้นจากประสบการณ์เดิม
3. การรับรู้ (Perception) เมื่อประสาททั้ง 5 ของมนุษย์แปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้าเหล่านั้นแล้ว การรับรู้ของมนุษย์จะเกิดขึ้น
4. ความคิดรวบยอด (Conception) เมื่อมนุษย์เกิดการรับรู้แล้ว จึงสรุปผลสิ่งเหล่านั้นเป็นความคิดรวบยอด
5. ปฏิกริยาตอบสนอง (Response) คือการที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้นไปอย่างถาวร

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558, น. 62-63) ได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประสบการณ์ (Experiences) เป็นสิ่งเร้าที่เข้ามาสัมผัสกับมนุษย์ โดยมนุษย์มีประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรับรู้เมื่อมีสิ่งเร้าต่าง ๆ เข้ามากระตุ้น
2. ความเข้าใจ (Understanding) เป็นการตีความหมายต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น โดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นในสมอง หรือจิตของมนุษย์ ซึ่งสัญญาณ และความทรงจำจะเกิดขึ้นในสมอง สัญญาณ และความทรงจำนี้เองที่เรียกว่า “ความเข้าใจ” มนุษย์จะเข้าใจประสบการณ์ก็ต่อเมื่อสามารถจัดระเบียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ หากมนุษย์ทำได้ก็จะพบกับความหมายที่แท้จริงของประสบการณ์นั้น ๆ
3. ความนึกคิด (Thinking) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องผ่านการจัดระเบียบ และค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการบูรณาการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิธีการหรือกระบวนการเรียนรู้

สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประสบการณ์ (Experiences) เป็นสิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้นให้ประสาทสัมผัสของมนุษย์เกิดการตื่นตัว
2. การรับรู้ (Sensation) เป็นกระบวนการทางด้านร่างกายหลังจากที่มนุษย์สัมผัสกับประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 แล้วส่งการรับรู้ไปแปลความหมายในสมอง และจิต โดยมนุษย์จะเข้าใจประสบการณ์นั้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถจัดระเบียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ประสบการณ์นั้น ๆ ได้

3. การตอบสนอง (Response) เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์เข้าใจประสบการณ์นั้น ๆ แล้วสมอง จึงทำการประมวลผลผ่านกระบวนการจัดระเบียบ และค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้แล้วการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจะทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร

กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยผู้เรียนจะบรรลุผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสำคัญ มีผู้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

วรารณ ศรีวิโรจน์ (2545, น. 2) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการ หรือกิจกรรมที่ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

สุภณิดา พัฒน และคณะ (2557, น. 55) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติเพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียน

จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ครูหรือผู้เกี่ยวข้องนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ทั้งนี้มุ่งเน้นให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอน

1. ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยมีผู้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

วรารณ ศรีวิโรจน์ (2545, น. 2) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 8 ประการดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน กระตุ้นความสนใจ และให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหว
2. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้การเรียนรู้เกิดผลสำเร็จ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังการใช้ทักษะชีวิต และกระบวนการประชาธิปไตย
4. เป็นกิจกรรมที่ฝึกความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน คุณลักษณะที่ดี และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามศักยภาพ
5. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

6. เป็นกิจกรรมที่ฝึกใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
7. เป็นกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครูและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

8. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของการเรียนรู้

สุภนิดา พัฒธร และคณะ (2557, น. 55-56) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 15 ประการ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
2. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน
4. เป็นกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ
5. เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์
6. เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหว
7. เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน
8. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เห็นความแตกต่างของแต่ละบุคคล
9. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ และความรู้ที่กว้างขวาง
10. เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ และความมุ่งมั่นของนักเรียน
11. เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ
12. เป็นกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นหมู่คณะ
14. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน
15. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในเรื่องต่าง ๆ

2. หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีหลายประการซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้
 วราภรณ์ ศรีวิโรจน์ (2545, น. 4) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา
2. จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
3. จัดเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นตอน
4. ใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม หลากหลาย
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และประเมินผล

6. ส่งเสริมกระบวนการคิด และทักษะต่าง ๆ
7. ใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
8. ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับกิจกรรมการ

เรียนรู้

9. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความสุขมีเจตคติที่ดี และอยากที่จะเรียนรู้
- สุภณิดา พัฒธร และคณะ (2557, น. 56) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้

10 ประการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้
3. จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา
5. จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ใช้สื่อที่หลากหลาย เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม
7. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด
8. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย
9. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
10. ประเมินผลการทำกิจกรรม

3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น จึงสรุปเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเจตนารมณ์ของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา
2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา ทั้งกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเหมาะสมกับช่วงวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยใช้เทคนิคและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นตอน
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข อยากที่จะเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียน ทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี
4. วัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrating Method)

สุกนิดา พัฒธร และคณะ (2557, น. 83-84) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นเป็นการจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการหลายแขนงวิชา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการแสวงหาความรู้ ทั้งหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนแนวคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมี 2 ลักษณะ คือ

1. การบูรณาการภายในวิชา คือ ผู้สอนคนเดียววิชาเดียว เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ผู้สอนทำการบูรณาการในสาขาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา สิ่งแวดล้อม และสาขาอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กันโดยไม่แยกส่วน

2. การบูรณาการระหว่างวิชาคือผู้สอนคนเดียวสอนรายวิชาหรือผู้สอนหลายคนสอนแบบบูรณาการยึดมาตรฐานวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักแล้วเชื่อมโยงเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ภายใต้วหัวข้อเดียวกัน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. การกำหนดหัวข้อ โดยการกำหนดหัวข้อสาระการเรียนรู้ เริ่มจากวิเคราะห์โครงสร้างของหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนแล้วจึงเลือกหัวข้อที่จะนำมาบูรณาการเรียนรู้อยู่ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งหัวข้อที่นำมาบูรณาการนั้นควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

3. กำหนดเนื้อหา โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละวิชา

4. กำหนดขอบเขตของการเรียนรู้ โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหา กิจกรรม ทั้งกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดเวลาให้เหมาะสมกับการบูรณาการเนื้อหาวิชา

5. จัดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมนั้นต้องจัดกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย และให้ผู้เรียนมีการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

6. ประเมินผล การประเมินผลนั้นต้องเน้นไปที่การประเมินตามสภาพจริง และใช้วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม หลากหลาย เช่นการสังเกต การตอบสนทนง พัฒนาการ หรือแฟ้มสะสมผลงาน

5. การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในเรื่องที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ (ทิศนา แคมมณี, 2548, น. 131-132) โดยเริ่มจากการรับรู้

ปัญหา หาทางแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ (จอห์น ดิวอี้ อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2559, น. 27)

การเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ (Juch อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2559, น. 27)

1. การปฏิบัติ (Doing)
2. การรับรู้หรือการสังเกต (Sensing or Observing)
3. การคิดทบทวน (Thinking)
4. การวางแผน (Planning)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. การสร้างประสบการณ์ (Do) โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติมากกว่าการบรรยายหรือปฏิบัติให้ดู ซึ่งผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยแนะนำ ตอบข้อสงสัยระหว่างการทำกิจกรรมเท่านั้น

2. แบ่งปัน (Share) เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

3. กระบวนการ (Process) เมื่อผู้เรียนสัมผัสกับประสบการณ์แล้ว จึงนำมาอภิปราย และวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางที่สามารถใช้ในการปฏิบัติได้

4. สรุป (Generalize) ผู้เรียนสรุปความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

5. ประยุกต์ใช้ (Apply) ผู้เรียนนำแนวทางที่ได้รับจากประสบการณ์ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, น. 313)

6. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งชุมชน (The use of community Activities)

สุกัญญา พัฒธร และคณะ เรียนรู้ (2557, น. 97-98) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งชุมชน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสถานการณ์จริง จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนใกล้สถานศึกษา โดยให้ผู้เรียนสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนรู้ ผู้สอนจะใช้การทำกิจกรรมนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้โดยผู้เรียนจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ หรือการศึกษาจากแหล่งความรู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ก็ได้

ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำเสนอ เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันนำเสนอปัญหา โดยผู้สอนใช้สื่อและวิธีการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

2. ชี้นำกำหนดจุดประสงค์โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดปัญหา กิจกรรมและวัตถุประสงค์

3. ขั้นวางแผน โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 แบ่งกลุ่มโดยเลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม
- 3.2 เตรียมปัญหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 3.3 วางกฎเกณฑ์การทำกิจกรรมในชุมชน
- 3.4 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม
- 3.5 ติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมในแหล่งชุมชน
- 3.6 เตรียมการเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะทำกิจกรรม

4. ขั้นตอนการ ปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ในการจัดกิจกรรมการ

7. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการใช้ชีวิตในสังคม การทำงานเป็นกลุ่ม การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเรียนการสอนวิธีนี้จึงเป็นการบ่มเพาะทักษะทางด้านสังคมให้แก่ผู้เรียนโดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการประนีประนอม และการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน
2. มีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจช่วยเหลือกัน เพื่อให้ผลงานที่ออกมาสมบูรณ์
3. ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล การเรียนรู้วิธีนี้จะต้องอาศัยทักษะทางด้านสังคม ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา และรับผิดชอบบทบาทของตนเอง
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้สอนต้องแนะนำทักษะชีวิต และทักษะทางด้านสังคมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และไม่เกิดความขัดแย้งในการทำงานกลุ่ม
5. ความเป็นตัวของตัวเองในแต่ละกลุ่ม ผู้สอนมีหน้าที่ควบคุมให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ราบรื่นในการทำงานกลุ่ม และคอยตรวจสอบความสำเร็จในการทำงานกลุ่ม (เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว, 2548, น. 21-22)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยแบ่งเป็นเด็กคละกันตามความสามารถของแต่ละคน คือ เด็กเก่ง เด็กค่อนข้างเก่ง เด็กค่อนข้างอ่อน และเด็กอ่อน
2. ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ต้องการจะศึกษา และใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันจนประสบผลสำเร็จ เช่น ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการคิด และตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม รู้จักรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน มีการฟังพาดูอาศัย และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4. สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบงานที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเท่าเทียมกัน และมีความภูมิใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ, 2562, น. 15)

8. การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Committee Work Method)

สุภณิดา พัฒธร และคณะ (2557, น. 100) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็นคณะ โดยลงมือทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการทำกิจกรรม ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องกำชับให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติงานกลุ่มอย่างเคร่งครัด

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นกำหนด ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมาย และวิธีการทำงานอย่างละเอียด โดยผู้สอนดูแลอย่างใกล้ชิด
2. ขั้นเสนอ ผู้สอนแนะนำแหล่งเรียนรู้ วิทยากร และหนังสือที่เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล
3. ขั้นวางแผน ผู้เรียนวางแผนการทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันภายในกลุ่ม
4. ขั้นประเมินผล ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันของผู้เรียน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567

1. หลักการของหลักสูตร

1.1 เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าซึ่งเป็นการจัดการศึกษา ด้านวิชาชีพและยกระดับการศึกษาวชิชาชีพของบุคคลให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน หรือกรอบคุณวุฒิอื่นในระดับสากลมาตรฐานการศึกษาของชาติและกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชนสังคม และการพัฒนาประเทศ รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระได้

1.2 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้หลายรูปแบบตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถยกเว้นการเรียนรายวิชา โดยการโอนผลการเรียนการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลลัพธ์การเรียนรู้การเทียบ โอนประสบการณ์ของบุคคล การเทียบโอนสมรรถนะบุคคล

ตามมาตรฐานอาชีพกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน มาตรฐานอาชีพระดับสากล เข้าสู่หน่วยกิต ตามหลักสูตร ตามหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติและวิธีการที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนด

1.3 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพพร้อมกันระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษากับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กรวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ

1.4 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการในการ ทำงานและการประกอบอาชีพโดยยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ และสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ประเทศ และสังคมโลกเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน

2. จุดหมายของหลักสูตร

2.1 เพื่อให้มีพฤติกรรมหรือการกระทำ ระดับบุคคลที่สะท้อนบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เคารพกฎหมายเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตาม ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนตามแบบแผน หรือข้อบังคับที่ สอดคล้องกับมาตรฐานในการปฏิบัติที่ดีของคนในสังคม มีจิตสาธารณะและมีจิตส นึกรักษาสິงแวดล้อม ดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์

2.2 เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎีและหรือข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นหลักการ ทั่วไปของงานอาชีพ

2.3 เพื่อให้มีทักษะการเลือกและประยุกต์ใช้วิธีการ เครื่องมือและวัสดุขั้นพื้นฐานในการ ปฏิบัติงาน ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา และทักษะด้านสุขภาวะและความปลอดภัย รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีความ มั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพ รักงาน รักหน่วยงาน สามารถท างานเป็นหมู่คณะได้ตึบนพื้นฐานการ เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

2.4 เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามแบบแผน ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ซับซ้อน ให้ คำแนะนำพื้นฐานที่ต้องใช้การตัดสินใจ วางแผนและแก้ไขปัญหาโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมในบาง เรื่อง ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหการ ปฏิบัติงานในบริบทใหม่รวมทั้งรับผิดชอบต่อนองและผู้อื่น

2.5 เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม มีความรักชาติสำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม อารังรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง

ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

1. จุดประสงค์รายวิชา

1.1 เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม หลักคำสอนของศาสนา โครงสร้างทางสังคมไทย วัฒนธรรมและประเพณีไทย สภาพปัญหาสังคมไทย ปัญหาการทุจริต หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพระราชดำริ และการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 วิเคราะห์ลักษณะสำคัญของวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพตามวิถีระบอบประชาธิปไตย สภาพปัญหา ผลกระทบ แนวทางป้องกันปัญหาสังคมไทยและปัญหาการทุจริต

1.3 มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบและพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.4 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ

2. สมรรถนะรายวิชา

2.1 แสดงความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

2.2 ระบุลักษณะสำคัญของวิถีการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพตามวิถีระบอบประชาธิปไตย

2.3 วิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบ แนวทางป้องกันปัญหาสังคมไทยและปัญหาการทุจริต

2.4 ประยุกต์ใช้หลักคำสอนของศาสนา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

3. หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
บทนำ	กระบวนการทัศน์การศึกษา
1.	คุณธรรม จริยธรรม ศาสนาและคำสอน
2.	โครงสร้างสังคมไทย
3.	วัฒนธรรมและประเพณีไทย
4.	ปัญหาสังคมไทย
5.	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6.	โครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
7.	พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8.	สัมมนารายวิชา ฯ

ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม หลักคำสอนของศาสนา โครงสร้างทางสังคมไทย วัฒนธรรมประเพณีไทย สภาพปัญหาสังคมไทย ปัญหาการทุจริต หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพระราชดำริ และการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บริบทของวิทยาลัย

“วิทยาลัย” ที่นี้หมายรวมทั้งสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา (college/Institute / Technical College etc.) ที่อยู่ในระบบศึกษาของไทย ซึ่งมีบริบท ดังนี้:

1. โครงสร้างและระบบการศึกษา

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และวิทยาลัยตามกฎหมาย เช่นในรายงานของ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) พบว่า “higher education is provided through higher education institutions (HEIs) such as universities, institutes and colleges” ในระบบไทย โดยมีกฎหมายกำกับ เช่น พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

ในระดับอาชีวศึกษา มีความต้องการแรงงานจากสถานประกอบการสูง เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้สะท้อนว่า “แนวโน้มความต้องการกำลังคนอาชีวะมีจำนวนมาก ...”

2. บทบาทและความสัมพันธ์กับสังคม/เศรษฐกิจ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนให้กับอุตสาหกรรมและภูมิภาค เช่นในรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “อาชีวศึกษาทวิภาคีไทย”

นอกจากนี้ บทบาทเกี่ยวกับ “higher education in Thailand ... influential context” เน้นว่า บริบททางวัฒนธรรม ทรัพยากร งบประมาณ สิ่งแวดล้อม และกลยุทธ์การประเมินผลมีอิทธิพลต่อนักศึกษาไทยและสถาบันการศึกษาไทยอย่างมีนัยยะ

3. ความท้าทายและแนวโน้ม

มีข้อกังวลเรื่อง “วัฒนธรรมการเรียนรู้” ของนักศึกษาไทย และความพร้อมของสถาบันในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในระดับวิทยาลัย/อาชีวศึกษา มีงานวิจัยว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคน “สมรรถนะสูง” เป็นเรื่องที่ถูกรวบรวม เช่น บทบาทของโรงเรียนที่ศึกษาที่ วิทยาลัยเทคนิค อุบลราชธานี สาขาช่างอากาศยาน.

4. การบริหารและการพัฒนาองค์กร

มีการพัฒนารูปแบบการบริหารของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของพื้นที่ ต้องอาศัยการตอบสนองต่อบริบทภูมิภาค ความต้องการท้องถิ่น และการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) อย่างใกล้ชิด

5. แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ

ต้องเน้นการพัฒนาทักษะ (skills development) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและเทคโนโลยี

สถาบันวิทยาลัยควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง (work-based learning), การทำงานร่วมกับอุตสาหกรรม และการสร้างพันธมิตร

เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน (learner competencies) รวมทั้งการปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาตามปรัชญามนุษย์นิยมแนวใหม่ กรณีศึกษา โรงเรียนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาตามปรัชญามนุษย์นิยมแนวใหม่ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษย์นิยมแนวใหม่ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษย์นิยมแนวใหม่ รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) ครูพระสอนศีลธรรม 5 รูป 2) ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และ 3) ครูในโรงเรียน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ ช่วยในการพัฒนามนุษย์และสังคม ให้มนุษย์มีการพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี เต็มไปด้วยความรักเมตตาอันยิ่งใหญ่ เน้นการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ การปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนามนุษย์ให้มีความ เจริญงอกงามได้ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้าน สังคม ทางด้านจิตใจ และทางด้านสติปัญญา

พาทิศ จงหมายกลาง (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของ แदनอรัญแสงทอง The Concept of Humanism in Daen-aran Saengtong's Literary Works วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยม 2) เพื่อศึกษาวรรณกรรมของแदनอรัญ แสงทอง 3) เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของแदनอรัญแสงทอง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และนำเสนอเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Descriptive) ซึ่งผู้วิจัย ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ผลการศึกษาพบว่า 1) มนุษยนิยม คือแนวคิดที่มีพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นที่มาของสาระดีและคุณค่า ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ทุกคนในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองสู่ความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ 2) เมื่อศึกษาวรรณกรรมของแदनอรัญ แสงทอง พบว่าในโครงเรื่อง แนวคิด และตัวละคร มุ่งนำเสนอสถานะภายในมนุษย์ 3) เมื่อนำแนวคิดมนุษยนิยมวิเคราะห์ในวรรณกรรมของแदनอรัญ แสงทอง พบว่า สามารถให้ภาพแทนมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากกระแสความสำนึกในปัจเจกภาพที่มีต่อปรากฏการณ์แวดล้อม เช่น สถานที่ชนบดประเพณี ศาสนา ค่านิยม กฎเกณฑ์ทางสังคม และเพื่อนมนุษย์ อันเป็นสาระดีที่นำมาไตร่ตรอง สะสมในประสบการณ์ของตนเองสู่วิถีปฏิบัติโดยใช้เสรีภาพในการเลือก การสร้างสรรค์รูปแบบวิถีชีวิต การนิยามความหมาย การเสนอคุณค่าใหม่ เพื่อเป้าหมาย คือชีวิตอันเกิดจากสร้างสรรค์ด้วยตนเองควบคู่กับการยอมรับในคุณค่าของเพื่อนมนุษย์

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Meilkov (2021) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การศึกษาที่สูงขึ้นสำหรับศตวรรษที่ 21: รากฐานทางปรัชญาและแนวทางมนุษยนิยม

วิจัยนี้เป็นปรัชญาเกี่ยวกับกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงสำหรับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เปิดเผยโดยการระบาดใหญ่ของโควิด-19 และเน้นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณสมบัติที่หลากหลายในผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้สามารถรับมือกับโลกที่ซับซ้อนและไม่แน่นอนได้ บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สถานการณ์ VUCA และ Supercomplexity: สถานการณ์ปัจจุบันของโลกถูกอธิบายว่าเป็น VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) ซึ่งหมายถึงความผันผวน

ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ การระบาดใหญ่ของโควิด-19 ได้ทำหน้าที่เป็น ตัวเร่งให้เกิดแนวโน้มเหล่านี้ ซึ่งเผยให้เห็นปัญหาและข้อบกพร่องที่มีอยู่แล้วในระบบการศึกษา ความรู้ ที่ล้าสมัย: ภายใต้สภาวะ VUCA ความรู้ที่ 'สำเร็จรูป' ที่มีอยู่เดิมและคำแนะนำสำหรับการกระทำที่มี เหตุผลที่ได้ผลจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมอย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ทักษะ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ความรู้ที่เคยมีประโยชน์ล้าสมัย ความซับซ้อนของข้อมูล: ความซับซ้อนในปัจจุบันไม่ได้เกิดจากปริมาณข้อมูลมหาศาลเท่านั้น แต่ยัง รวมถึง 'ความซับซ้อนซ้อนซ้อน' (supercomplexity) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายความท้าทายที่เกิน ขอบเขตของสถานการณ์ที่จำกัด ความซับซ้อนนี้ยังสะท้อนถึงความซับซ้อนของบุคลิกภาพของบุคคลที่ รับรู้และประเมินความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงในวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สูงขึ้น การพัฒนา บุคลิกภาพแบบองค์รวม: ผลลัพธ์หลักของการรับรู้สถานการณ์ VUCA คือ ภาวะลักษณะของบุคลิกภาพ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วกลายเป็นคุณค่าหลักและเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งหมายถึงการ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณสมบัติมนุษย์บางอย่างและรูปแบบการดำรงชีวิตที่ช่วยให้บุคคลสามารถ รับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ได้ การสร้างความรู้ของตนเอง: ไม่เพียงพอที่จะมีชุด 'ความสามารถ' เป็นผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการศึกษา แต่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างความรู้ของตนเอง สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการคิดเชิงวิพากษ์และอิสระ คุณสมบัติที่หลากหลาย: การศึกษาที่สูงขึ้น ต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณสมบัติที่หลากหลายในผู้สำเร็จการศึกษา เช่น การคิดเชิงวิพากษ์และ อิสระ และความสามารถในการสร้างความรู้ของตนเอง การเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง: การศึกษาที่สูงขึ้นในปัจจุบันต้องเปลี่ยนผ่านไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดย ที่นักเรียนแต่ละคนกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการศึกษาตามความสนใจ ความสามารถ และหลักสูตรของตนเอง บทบาทของอาจารย์: บทบาทของอาจารย์เปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็น ผู้ดูแล (moderator) ที่ช่วยให้นักศึกษานำทางผ่านข้อมูลจำนวนมากเพื่อเลือกและสร้างความรู้ ส่วนบุคคลของตนเอง การเน้นบุคลิกภาพ: แนวทางมนุษยนิยมในการศึกษาที่สูงขึ้นเน้นย้ำถึงคุณค่า ของบุคลิกภาพของนักเรียน และส่งเสริมสถานะของพวกเขาในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการ ศึกษา บุคลิกภาพถูกกำหนดให้เป็นสิ่งที่ 'ไม่สามารถระบุได้' ในแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถพิจารณาเป็น วัตถุได้

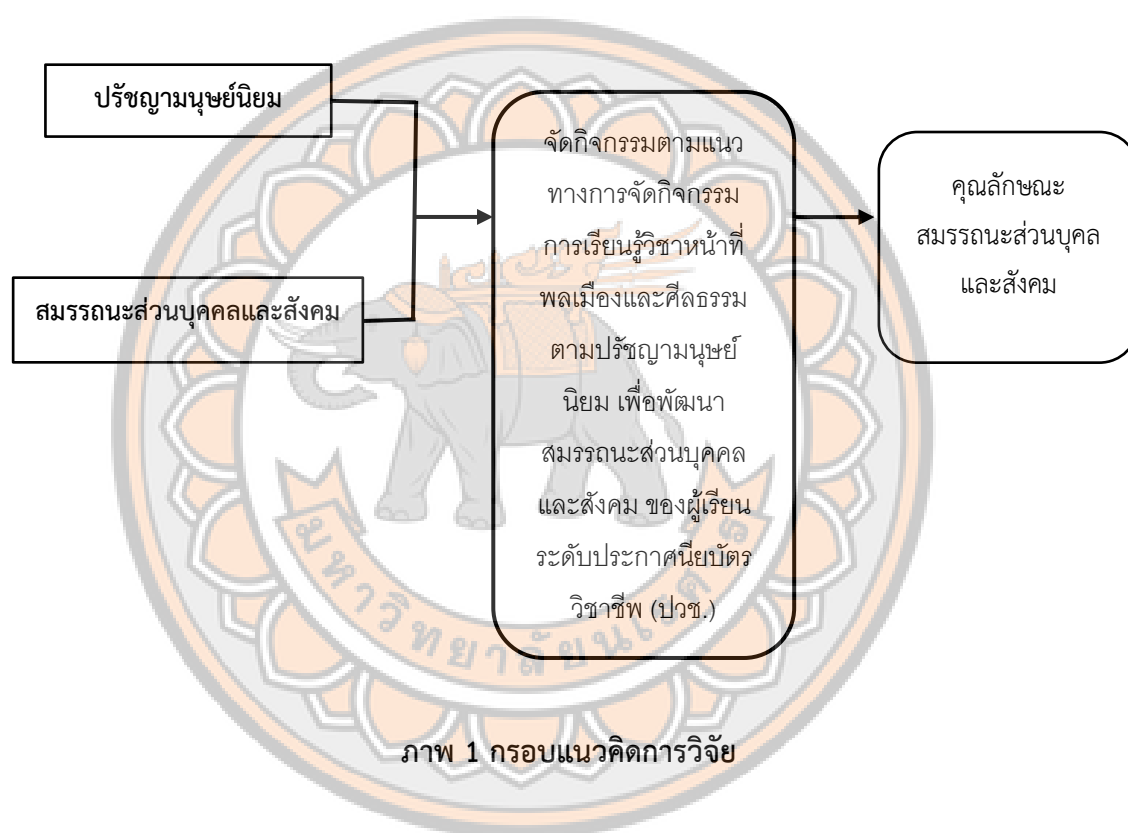
การพัฒนาทางวัฒนธรรม: แนวทางนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างวัฒนธรรม การคิดเชิง วิพากษ์ และความสามารถในการรับมือกับความประหลาดใจของโลกที่ไม่มั่นคงและซับซ้อน การศึกษา ที่สูงขึ้นควรส่งเสริมการพัฒนาคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดเชิง วิพากษ์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง การเรียนรู้ทางไกลและ ออนไลน์ คือตัวเร่งจากโควิด-19 การระบาดใหญ่ของโควิด-19 ได้เร่งให้เกิดการนำรูปแบบการเรียนรู้ ออนไลน์และทางไกลมาใช้ ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นวิธีการที่สะดวกและมีประโยชน์สำหรับการศึกษาที่

เข้าถึงได้ตามจังหวะของตนเอง ความต้องการด้านวินัยในตนเอง: การเรียนรู้ทางไกลและออนไลน์ เรียกร้องให้มีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบสูงจากบุคลิกภาพของนักเรียน บทบาทเสริม: การเรียนรู้ออนไลน์ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมมากกว่าการทดแทนรูปแบบการศึกษาที่สูงขึ้นแบบดั้งเดิม ซึ่งยังคงต้องการการสื่อสารส่วนบุคคลระหว่างนักเรียนและอาจารย์ ข้อจำกัดของ MOOCs: แม้ว่า MOOCs (Massive Open Online Courses) จะช่วยให้เข้าถึงความรู้คุณภาพสูงได้ทุกที่ทุกเวลา แต่ก็ยังมีข้อเสีย เช่น การขาดการสื่อสารส่วนบุคคล และอัตราความสำเร็จที่ต่ำ โดยสรุป การศึกษาที่สูงขึ้นในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกที่ซับซ้อนและไม่แน่นอน โดยเปลี่ยนจากการเน้นความสามารถที่สำเร็จรูปไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพมนุษย์ที่สมบูรณ์ การคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการสร้างความรู้ของตนเอง แนวทางมนุษยนิยมและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยเปลี่ยนบทบาทของอาจารย์ให้เป็นผู้ดูแล และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ทางไกลและออนไลน์เป็นเครื่องมือเสริมที่มีคุณค่า แต่ไม่สามารถทดแทนปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพแบบองค์รวมได้

Wang Xiaofei, (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางเชิงมนุษยนิยมในการฝึกอบรมครูพลศึกษาในอนาคต ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ปัญหาการจัดการศึกษาแบบรายบุคคล (individual approach) เป็นประเด็นสำคัญเนื่องจากลักษณะและประเพณีของชาติที่เน้นการทำงานแบบหมู่คณะ ดังนั้นในการฝึกอบรมครูพลศึกษาในอนาคต จึงจำเป็นต้องเพิ่มการเรียนรู้เชิงลึกในชนิดกีฬาที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาและเชี่ยวชาญได้ในระดับสูง นอกเหนือจากการเรียนรู้กีฬาพื้นฐาน การฝึกครูพลศึกษาในจีนควรอิงตามแนวคิดสมัยใหม่ของ “การเรียนรู้แบบรายบุคคล” ซึ่งควรครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกชนิดกีฬาที่นักศึกษาต้องการพัฒนาไปจนถึงการคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนในระหว่างการฝึกฝนกีฬาเฉพาะทาง ในการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุแนวทางหลักของการใช้แนวคิด “การเรียนรู้แบบรายบุคคล” ในการฝึกอบรมครูพลศึกษา โดยอ้างอิงจากวรรณกรรมทางวิชาการร่วมสมัย มีการวิเคราะห์เอกสารวิชาการจากฐานข้อมูล Web of Science, Scopus, PubMed โดยใช้คำค้น เช่น “physical education teacher training”, “physical education”, “sports”, “coach training” พบงานวิจัย 10,157 เรื่อง และคัดเลือกมา 24 เรื่องเพื่อทบทวนวรรณกรรม โดยให้ความสำคัญกับงานที่กล่าวถึง “การฝึกอบรมครูพลศึกษาในประเทศจีน” ผลการวิจัยนักวิชาการหลายคนชี้ถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของการฝึกอบรมครูพลศึกษา โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและความสามารถในการปรับการสอนให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละคน ปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาพลศึกษาในปัจจุบันคือ “ช่องว่างระหว่างความต้องการของสังคมกับทรัพยากรบุคคลจริง” กล่าวคือ การฝึกครุมักขาดการเน้นพัฒนาความเชี่ยวชาญในกีฬาชนิดใดชนิดหนึ่ง และไม่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนครูพลศึกษาที่มีคุณภาพควรมีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะการเคลื่อนไหว รวมถึงความเชี่ยวชาญในกีฬาอย่างน้อยหนึ่งชนิด เพื่อให้

สามารถนำแนวทางการสอนแบบเฉพาะบุคคลไปใช้ได้จริง สรุปลผล การฝึกอบรมครูพลศึกษาใน
สาธารณรัฐประชาชนจีน ควรนอกจากสอนกีฬาพื้นฐานแล้ว ต้องมีการเรียนเชิงลึกในกีฬาที่ผู้เรียนสนใจ
เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในระดับสูง การฝึกนี้ควรตั้งอยู่บนแนวคิด “การเรียนรู้แบบรายบุคคล”
ซึ่งครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกชนิดกีฬา ไปจนถึงการคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียนใน
กระบวนการฝึกฝน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) Learning Activities in the Citizenship and Ethics Course Based on Humanism Philosophy to Develop Personal and Social Competencies for Vocational Certificate (Voc. Cert.) Students มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงออกแบบและพัฒนา (Design-Based Research: DBR) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงนวัตกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการทดลองใช้ในบริบทจริง โดยประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบท (2) การออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ (3) การทดลองใช้และสะท้อนผลเพื่อปรับปรุง

ผู้วิจัยจึงออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อให้บรรลุ ตามคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

- 2.1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 2.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 2.1.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 2.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

- 2.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 2.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1.1 ครูผู้สอน หมวดสังคมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ จำนวน 1 คน วิทยาลัยพระสมุทรเจดีย์ สมุทรปราการ จำนวน 1 คน รวม 4 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

มีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นครูผู้มีความรู้ ความสามารถในการสอน และประสบการณ์ในการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

1.1.2 นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยนิยม มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านมนุษยนิยม จำนวน 1 ท่าน

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา

1.2.1.1 ติดต่อครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ใน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแจ้งวัตถุประสงค์เรื่องที่ศึกษากระบวนการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1.2.1.2 เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านผู้สอน 4) ด้านวัดและประเมินผล 5) ด้านบริบททางการเรียนรู้

1.2.1.3 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มที่สัมภาษณ์ เพื่อนำไปศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนาต่อไป

1.2.2 นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญามนุษย์นิยม

1.2.2.1 ติดต่อนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยแจ้งวัตถุประสงค์เรื่องที่ศึกษากระบวนการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1.2.2.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามถึงโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านปรัชญามนุษย์นิยม

1.2.2.3 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มที่สัมภาษณ์เพื่อนำไปศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนาต่อไป

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ซึ่งได้ทำการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษาก่อนนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

1.3.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ซึ่งได้ทำการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษาก่อนนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

1.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการนำไปศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ไปจัดทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ

1.4.2 สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4.3 นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อขอคำแนะนำก่อนนำมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปใช้จริง

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการวิเคราะห์แก่นสารโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มา แล้วอ่านรอบแรกเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสรุปข้อมูลเชิงบรรยาย

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เป็นการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม มีกลุ่มเป้าหมายการวิจัยดังต่อไปนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1.1 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีเกณฑ์ในการเลือกคือ

1.1.1 เป็นนักเรียนระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

1.1.2 เป็นนักเรียนที่เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้เลือกวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการเป็นพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการเลือกแบบเจาะจงผู้วิจัยใช้วิทยาลัยที่สะดวกในการให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาในการวิจัย

2.1 ระยะเวลาที่ 1 การดำเนินการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในวัตถุประสงค์ที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลและติดต่อผู้มีประสบการณ์ทางด้านมนุษย์นิยม โดยทำการชี้แจงถึงเรื่องที่จะศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย กระบวนการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

2.1.2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านมนุษยนิยม ผ่านการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้างที่ครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษา และขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสังเกตร่วมด้วย

2.1.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อจัดประเด็นสำคัญเพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต่อไป

2.1.4 สร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีองค์ประกอบของแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนี้

2.1.4.1 หลักการและเหตุผล

2.1.4.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

2.1.4.3 เนื้อหา ประกอบด้วย ได้แก่

สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การรู้จักตนเอง (Self-awareness)
- 2) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)
- 3) การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical decision-making)
- 4) การทำงานร่วมกัน (Collaboration)
- 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)

โดยแต่ละองค์ประกอบกำหนดระดับพฤติกรรม 4 ระดับ ได้แก่

- 1) Emerging
- 2) Developing
- 3) Proficient
- 4) Advanced

2.1.4.4 แนวทางการจัดกิจกรรมแนวทางการวัดและประเมินผล

2.1.4.5 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ไปดำเนินการจัดกิจกรรม

2.2 ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.2.1 นำกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาใช้กับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้เรียนที่ได้คัดเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับกลุ่มตัวอย่างขณะทำกิจกรรมผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตระหว่างจัดกิจกรรมและสรุปผลการจัดกิจกรรมในระยะ 3 ต่อไป

2.3 ระยะที่ 3 สรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.3.1 นำผลการจัดกิจกรรมในระยะที่ 3 มาสรุปผลการจัดกิจกรรมโดยใช้สรุปตามคุณลักษณะตามปรัชญามนุษย์นิยมที่กำหนดไว้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.3.1.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม

2.3.1.2 ผู้เรียน มีสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม

2.3.1.3 ผู้เรียนนำเอาองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยมในการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

2.3.2 นำผลจากการจัดกิจกรรมจากข้อ 2.3.1 นำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และตอบคำถามในการวิจัยแต่ละข้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

3.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยนิยม

3.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยมจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้มีประสบการณ์ทางด้านมนุษยนิยมและสืบค้นจากตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ระบุไว้ข้างต้นผ่านรูปแบบการศึกษาการใช้แนวคิดเชิงวิพากษ์

4.2 สร้างและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 4.2.1 การรู้จักตนเอง (Self-awareness)
 - 4.2.2 การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)
 - 4.2.3 การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical decision-making)
 - 4.2.4 การทำงานร่วมกัน (Collaboration)
 - 4.2.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)
- โดยแต่ละองค์ประกอบกำหนดระดับพฤติกรรม 4 ระดับ ได้แก่

- 1) Emerging
- 2) Developing
- 3) Proficient
- 4) Advanced

4.3 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยการตรวจสอบเนื้อหา กิจกรรม เนื้อหาข้อบกพร่องและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสม

4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบประเมินความมีสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม โดยการปรับประยุกต์และรายงานผลการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณ

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล

เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสาร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) เพื่อยืนยันความถูกต้องของการตีความข้อมูลวิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นจะต้องตรวจสอบสามแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลาหมายถึงการตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ช่วงเวลาต่างกันหรือเหมือนกันถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบช่วงเวลาที่แตกต่างกันด้วยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรมีผลต่อข้อมูลหรือไม่
2. การตรวจสอบสถานที่หมายถึงการตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกันผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกันประกอบด้วย
3. การตรวจสอบบุคคลหมายถึงถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือแตกต่างกันอย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผลการวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ตามหลักวัตถุประสงค์ การวิจัย ประกอบไปด้วย สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม และผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษย์นิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกมาดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แบบอุปนัย และนำเสนอผลวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ครูผู้มีประสบการณ์การสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ในอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูผู้สอนคนที่ 1 เพศชาย เป็นครู หมวดวิชาสังคมศึกษา ที่สอนอยู่ในวิทยาลัย ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 24 ปี

ครูผู้สอนคนที่ 2 เพศหญิง เป็นครู หมวดวิชาสังคมศึกษา ที่สอนอยู่ในวิทยาลัย ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 35 ปี

ครูผู้สอนคนที่ 3 เพศหญิง เป็นครู หมวดวิชาสังคมศึกษา ที่สอนอยู่ในวิทยาลัย ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 15 ปี

ครูผู้สอนคนที่ 4 เพศชาย เป็นครู หมวดวิชาสังคมศึกษา ที่สอนอยู่ในวิทยาลัย ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 12 ปี

ตาราง 1 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญา มนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

ลำดับ ที่	นามสมมุติ	ประสบการณ์		
		เพศ	สอน (ปี)	สถานภาพ
1	ครูสอนสังคมศึกษา คนที่ 1	ชาย	24	ครูผู้สอนสังคมศึกษา
2	ครูสอนสังคมศึกษา คนที่ 2	หญิง	35	ครูผู้สอนสังคมศึกษา
3	ครูสอนสังคมศึกษา คนที่ 3	ชาย	15	ครูผู้สอนสังคมศึกษา
4	ครูสอนสังคมศึกษา คนที่ 4	หญิง	12	ครูผู้สอนสังคมศึกษา

จากตารางแสดงให้เห็นถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คนซึ่งประกอบไปด้วยครูผู้สอนสังคมศึกษา ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ(อศจ.) จำนวน 4 คนเป็นเพศชาย 2 คนและเพศหญิง 2 คน

สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษยนิยม

การศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ มุมมองและความเข้าใจ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านวัดและประเมินผล ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ความต้องการและข้อเสนอเชิงระบบ

1. ด้านมุมมองและความเข้าใจต่อปรัชญามนุษยนิยม

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ประสพการณ์การสอนตามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยม ความสำคัญของปรัชญามนุษยนิยมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอาชีว

1.1 ประสพการณ์การสอนตามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยม

ครูมีความเข้าใจต่อแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในฐานะแนวคิดที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ การเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวมีความสำคัญต่อผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในการพัฒนาทั้งด้านความคิด คุณธรรม และทักษะทางสังคม ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

...จากประสพการณ์การสอน แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับ “คุณค่าของความเป็นมนุษย์” โดยมองว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพ ความสามารถ และความแตกต่างเฉพาะตัว ครูจึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ เต็มศักยภาพ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...จากประสพการณ์การสอน ปรัชญามนุษยนิยมคือแนวคิดที่มองว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและคุณค่าในตัวเอง ครูจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด เรียนรู้ตามความสนใจ ซึ่งจะตอบโจทย์โดยตรงกับผู้เรียนอาชีวฯ ที่ได้เลือกเรียนสาขาวิชาที่สนใจ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ปรัชญามนุษยนิยม คือ การจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ และประสบการณ์ของผู้เรียน ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...มองว่าปรัชญามนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่พัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่ให้ความรู้ แต่รวมถึงด้านอารมณ์ จิตใจ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ครูต้องสร้างบรรยากาศที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ให้ความสำคัญพร้อมในดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

1.2 ความสำคัญของปรัชญามนุษยนิยมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอาชีว

ปรัชญามนุษยนิยมในทางการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความคิด และคุณค่าทางจิตใจ โดยให้ความสำคัญกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ความต้องการของผู้เรียน และการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอาชีวศึกษา เนื่องจากผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องพัฒนาทั้งความรู้ทางวิชาการและทักษะวิชาชีพควบคู่กับการพัฒนาทัศนคติและคุณลักษณะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

...แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมมีความสำคัญต่อผู้เรียนอาชีวศึกษา เนื่องจากผู้เรียนในสายอาชีพต้องพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต แนวคิดนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ปรัชญามนุษยนิยมมีความสำคัญต่อผู้เรียนอาชีวศึกษา เพราะเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถของตนเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...แนวคิดมนุษยนิยมช่วยให้การเรียนรู้การสอนในอาชีวศึกษามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนจึงไม่ได้รับแค่ความรู้ทางวิชาชีพ ยังได้ทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ปรัชญามนุษยนิยมมีความสำคัญต่อผู้เรียนอาชีวศึกษา เพราะช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ และรู้จักพัฒนาตนเอง ก็จะสามารถนำความรู้และทักษะที่เรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

2. ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างและเป้าหมายของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในหลักสูตรปัจจุบัน การกำหนดเวลาเรียนและความยืดหยุ่นของรายวิชา การบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในหลักสูตรหรือแผนการสอน

2.1 โครงสร้างและเป้าหมายของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในหลักสูตรปัจจุบัน

ในด้านหลักสูตร พบว่ารายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีเป้าหมายในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีและคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งสามารถบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมได้ในระดับหนึ่ง ทั้งในแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาเรียนและโครงสร้างหลักสูตรที่อาจทำให้การจัดกิจกรรมเชิงลึกทำได้ค่อนข้างจำกัด

...รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567 มีโครงสร้างที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะด้านคุณธรรม โดยเนื้อหาจะครอบคลุมเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การอยู่ร่วมกันในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย การเคารพกฎหมาย และการมีจิตสาธารณะ และยังเน้นการเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียนในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคตได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...เป้าหมายสำคัญของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในหลักสูตรอาชีวศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เคารพกฎหมาย และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยหลักสูตรพยายาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ และสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของหลัก จริยธรรม รวมทั้งมีจิตสำนึกต่อสาธารณะและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ วัฒนธรรม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ถูกออกแบบให้เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยเนื้อหาจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางสังคมในชีวิตจริง เช่น ประเด็นสิทธิหน้าที่ของพลเมือง การเคารพกฎระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ และ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสำหรับ ปวช. มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นฐาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษา การเคารพ กฎหมาย การมีจิตสาธารณะ เป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ผลิตแรงงาน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

2.2 การกำหนดเวลาเรียนและความยืดหยุ่นของรายวิชา

...ตามหลักสูตรอาชีวศึกษา พ.ศ. 2567 มีการกำหนดเวลาเรียนตามโครงสร้างจัด เวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ทั้งนี้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นในการจัดตารางเรียนให้ เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและกิจกรรมของสถานศึกษา แต่ในจังหวัดสมุทรปราการ หรือ ส่วนใหญ่วิชานี้ จะจัดสอน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การกำหนดเวลาเรียนของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จะมีกรอบเวลาเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด แต่สถานศึกษาสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นได้ เช่น การบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมจิตอาสา หรือการเรียนรู้ผ่านโครงการและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...วิชานี้ จะจัดให้เรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 36 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา แต่ครูสามารถนำเนื้อหาเชื่อมโยงกับกิจกรรมของวิทยาลัย เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของสถานศึกษา เช่น การสอบธรรมศึกษา ประจำปี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและผ่านกิจกรรมจริง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...การกำหนดเวลาเรียนรายวิชานี้กำหนดไว้ชัดเจนตามหลักสูตร แต่สามารถมีความยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนในการจัดการเรียนรู้ โดยครูสามารถปรับวิธีการสอน กิจกรรม หรือช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนอาชีวศึกษา หรือบูรณาการในกิจกรรม หรือวิชาอื่นๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

2.3 การบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในหลักสูตรหรือแผนการสอน

...ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้มีการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมโดยยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carl Rogers ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ประเด็นทางสังคม และสะท้อนประสบการณ์ของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตนเอง เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ในแผนการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีการนำแนวคิดของปรัชญามนุษย์นิยมมาประยุกต์ใช้ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม ฝึกการตัดสินใจ และเรียนรู้การเคารพความแตกต่างของบุคคล ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ (ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมมีในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการทำกิจกรรมสะท้อนคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิด และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม (ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...การจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีการเชื่อมโยงแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมกับบริบทชีวิตของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และเคารพสิทธิของผู้อื่น ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การทำงานกลุ่ม การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

3. ด้านเนื้อหา

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษย์นิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่

เนื้อหาของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม การนำแนวคิดมนุษยนิยมมาสอดแทรกหรือเชื่อมโยงกับเนื้อหา ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม การปรับปรุงเนื้อหา

3.1 เนื้อหาของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม

ด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการใช้สถานการณ์ตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดง

ความคิดเห็นและสะท้อนความคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดมนุษยนิยมที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียน

...ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีเนื้อหาหลายส่วนที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ถือเป็นส่วนสำคัญที่สามารถบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมได้อย่างชัดเจน เพราะเนื้อหาเนี้ยมส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...เนื้อหาที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถือเป็นส่วนที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมอย่างมาก เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และความหลากหลายทางสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี และเปิดกว้าง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ส่วนที่บูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมมีหลายเนื้อหา หลักๆเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

3.2 การนำแนวคิดมนุษยนิยมมาสอดแทรกหรือเชื่อมโยงกับเนื้อหา

การบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมส่วนใหญ่ ดำเนินการผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เคารพความแตกต่างระหว่าง

บุคคล และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งสะท้อนถึงการนำแนวคิดมนุษยนิยมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

...นำแนวคิดมนุษยนิยมมาสอดแทรกโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์จริงของผู้เรียน เช่น การยกตัวอย่างสถานการณ์ทางสังคม ปัญหาสังคม ที่ผู้เรียนพบในชีวิตประจำวัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสะท้อนมุมมองของตนเอง วิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม และยังมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจจะเจอกับตัวได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การสอดแทรกแนวคิดมนุษยนิยมจะเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีและพัฒนาทักษะการคิดควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...พยายามเน้นการเชื่อมโยงเนื้อหาของรายวิชากับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด ความสามารถ และประสบการณ์ของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การนำเสนอความคิดเห็นหรือการทำงานกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของการเคารพความคิดเห็นที่หลากหลายของผู้อื่น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...การเชื่อมโยงแนวคิดมนุษยนิยมกับเนื้อหาวิชา โดยการทำการปลูกฝังเรื่องการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การยอมรับความแตกต่าง และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ จะตั้งคำถามกระตุ้นความคิดและเปิดให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเห็นของตนเอง รับฟังความคิดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในคุณค่าของเองและผู้อื่น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนการสอน ความแตกต่างด้านพื้นฐานของผู้เรียน ตลอดจนความท้าทายในการออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงแนวคิดเชิงปรัชญากับสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนส่วนใหญ่พยายามปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เพื่อให้การบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

...ปัญหาสำคัญในการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม คือ ความแตกต่างของแต่ละคน ทั้งทางด้านความคิด หรืออุปนิสัย แต่เป็นเรื่องที่ดีเพราะเป็นการฝึกหัดฟังผู้อื่น นั่นเป็นหน้าที่ครูผู้สอนที่จะต้องทำให้นักเรียนเข้าใจจุดนี้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...อุปสรรค คือ ความแตกต่างด้านพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียน โดยผู้เรียนบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคม ทำให้ครูต้องใช้เวลาในการกระตุ้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...มีข้อจำกัดในด้านสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาด้านปรัชญามีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรม จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนหรือกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดกับสถานการณ์จริงได้ ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้เวลาในการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมของผู้เรียนยังเป็นอีกเรื่องที่สามารถให้การบูรณาการเนื้อหาเกิดความท้าทาย เนื่องจากผู้เรียนบางส่วนอาจยังไม่สามารถเชื่อมโยงแนวคิดเชิงปรัชญากับบริบทของชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน จึงต้องใช้วิธีการยกตัวอย่างสถานการณ์ใกล้ตัวหรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสังคม เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

3.4 การปรับปรุงเนื้อหา

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมส่วนใหญ่ เน้นการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงและบริบทของผู้เรียนมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การทำโครงงาน และการใช้กรณีศึกษา นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ

...ถ้ามีการปรับปรุงเนื้อหาของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ควรเพิ่มเนื้อหาหรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันมากขึ้น เช่น กรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคมหรือเหตุการณ์ร่วมสมัย และต้องมีการคิดถึงเนื้อหาที่จะครอบคลุมในอนาคตให้สัมพันธ์กับปัจจุบันให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองไปวิเคราะห์และประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การปรับปรุงเนื้อหาควรเน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากขึ้น เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำโครงงาน หรือการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...เนื้อหาในรายวิชาควรมีการจัดลำดับให้เชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยอาจเน้นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงานหรือสถานการณ์ในสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการประกอบอาชีพ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...หากมีการปรับปรุงเนื้อหา ควรเพิ่มสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น สื่อดิจิทัล กรณีศึกษา สื่อที่เข้ากับเนื้อหา บทความที่ยกตัวอย่างเกี่ยวกับอาชีพ หรือกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจแนวคิดทางศีลธรรมและความเป็นพลเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

4. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษย์นิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง

บทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียนในชั้นเรียน ประสบการณ์หรือเหตุการณ์จริงที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมประสบความสำเร็จเป็นพิเศษ

4.1 รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมส่วนใหญ่เน้นรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการทำกิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้ครูผู้สอนมักใช้การบรรยายควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาทางทฤษฎีกับสถานการณ์จริง และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี

...ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยทั่วไปจะใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เนื่องจากเนื้อหาของรายวิชา มีลักษณะเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมและคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเหมาะกับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนมุมมอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้โดยทั่วไปคือการเรียนรู้แบบใช้กรณีศึกษา โดยครูจะนำสถานการณ์หรือเหตุการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมาให้ผู้เรียนวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาทางทฤษฎีกับสถานการณ์จริง

เพื่อให้เข้าใจ และมีแนวทาง แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอความคิดเห็น และการทำงานร่วมกันในชั้นเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...เป็นการบรรยาย และใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การตั้งคำถามกระตุ้นความคิด และการยกตัวอย่างสถานการณ์ใกล้ตัว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับชีวิตประจำวัน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

4.2 การบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง

เมื่อมีการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมในการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น โดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการสะท้อนความคิดเห็น นอกจากนี้ยังมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม

...เมื่อมีการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมในการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนจากการบรรยายเป็นหลัก มาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น เช่น การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและการกล้าแสดงออก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การนำแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นเน้นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดและประสบการณ์ของตนเอง เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม และการนำเสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนมั่นใจในการแสดงออกและมั่นใจตัวเองมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้น โดยครูเป็นมิตรและเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...เมื่อมีการนำแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ วิธีการจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน รวมถึงด้านทัศนคติและคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยครูจะใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสะท้อนความคิด และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

4.3 บทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียนในชั้นเรียน

บทบาทของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ชี้แนะกระบวนการเรียนรู้ ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยนมุมมองกับเพื่อนร่วมชั้น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองที่ดี

...ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยคอยชี้แนะ กระตุ้นความคิดให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ผู้เรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง และมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ครูต้องเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและเอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพความสามารถ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ส่วนผู้เรียนจะมีบทบาทในการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำงานกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ และการนำเสนอ
ความคิดเห็นของตนเองต่อเพื่อนร่วมชั้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ให้มีการทำงานร่วมกับ
ผู้อื่น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและเพื่อนร่วม
ชั้น คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและคอยแสดงความยินดี

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

4.4 ประสบการณ์หรือเหตุการณ์จริงที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยม ประสบความสำเร็จเป็นพิเศษ

ในการสอนเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ เคยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผน
กิจกรรมจิตอาสาภายในสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอแนวคิดและตัดสินใจร่วมกัน
นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างกระตือรือร้น หลังจาก
กิจกรรม นักเรียนได้สะท้อนว่ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม
ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกว่าการดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบและตระหนักถึง
บทบาทของตนในสังคม

...พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถ
เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองได้ บางคนเล่าเหตุการณ์ที่ตัวเองเคยเจอ บางคน
ได้สะท้อนความคิดเห็นว่าทำให้ตนเองเข้าใจบทบาทของพลเมืองมากขึ้น นักเรียนมีความ
กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ใช้กิจกรรมการ
เรียนรู้แบบกรณีศึกษา โดยให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ นักเรียนมี
ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย หลังจากกิจกรรม นักเรียนบางส่วนได้

แสดงความเห็นว่าทำให้ตนเองตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำต่อผู้อื่นมาก บางคนรู้สึกผิดในบางอย่าง ครูรู้สึกว่าการกิจกรรมดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และเกิดความตระหนักด้านคุณธรรมมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...เคยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของการเคารพความแตกต่างในสังคม โดยให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นและนำมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียนพบว่านักเรียนหลายคนสามารถสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองได้อย่างเปิดเผย เพื่อน ๆ ต่างแนะนำ แשרประสบการณ์ หลังจากนั้น นักเรียนมีความกล้าที่จะสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ครูรู้สึกว่าการกิจกรรมลักษณะนี้ช่วยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ในการสอนเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ เคยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนกิจกรรมจิตอาสาภายในสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอแนวคิดและตัดสินใจร่วมกัน นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ หลังจากกิจกรรม นักเรียนได้สะท้อนว่ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ครูก็รู้สึกว่าการกิจกรรมมีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบและตระหนักถึงบทบาทของตนในสังคม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

5. ด้านวัดและประเมินผล

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียน การประเมินที่สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยม ข้อจำกัดหรือปัญหาในการประเมินผล

5.1 การประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียน

การประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมส่วนใหญ่ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและเน้นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแสดงความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาผลงานและการสะท้อนความคิดของผู้เรียน

เพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านความคิด ทักษะ และพฤติกรรมทางสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการประเมินที่สอดคล้องกับลักษณะของการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว

...การประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนจะพิจารณาจากพฤติกรรม การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน รวมทั้งพิจารณาความสามารถในการ คิดวิเคราะห์

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนจะใช้วิธีการประเมินที่ หลากหลาย เช่น การประเมินจากผลงานของผู้เรียน การนำเสนอความคิดเห็น และการ สะท้อนความคิดของผู้เรียนหลังจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ใช้การสังเกตพฤติกรรมและการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียนเป็นส่วนหลักของ กระบวนการประเมิน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

5.2 การประเมินที่สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยม

การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสะท้อน แนวคิดมนุษยนิยมในหลายด้าน ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบ ด้าน การเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของ ผู้เรียน รวมถึงการปลูกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งสะท้อน ถึงแนวทางการประเมินที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในฐานะมนุษย์ที่มีคุณค่าและสามารถดำรงชีวิต ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ

...การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนในด้านการให้ความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ครูไม่ได้พิจารณาเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ ยังให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านทัศนคติ การแสดงความคิดเห็น และความสามารถใน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งถือเป็นการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การประเมินผลการเรียนรู้สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมในด้านการเคารพความ แตกต่างระหว่างบุคคล ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การ ประเมินจากกิจกรรมกลุ่ม และการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนมี โอกาสแสดงศักยภาพของตนเองในรูปแบบที่ต่างกันไป

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนสะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมในด้านการส่งเสริม การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของผู้เรียน มากกว่าการมุ่งเน้นเพียงคะแนนหรือ ผลการทดสอบ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...การประเมินในรายวิชานี้สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมในด้านการส่งเสริมคุณค่า ความเป็นมนุษย์ เห็นคุณค่าในตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยครูจะพิจารณา พฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความรับผิดชอบ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และการมีส่วน ร่วมในส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในฐานะสมาชิกของสังคม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

5.3 ข้อจำกัดและปัญหาในการประเมินผล

ข้อจำกัดและปัญหาในการประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดด้านเวลา ความแตกต่างของผู้เรียนในการแสดงออก และ ความยากในการประเมินพฤติกรรมหรือทัศนคติที่มีลักษณะเป็นนามธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียน บางส่วนอาจยังให้ความสำคัญกับการประเมินผลในรูปแบบคะแนนมากกว่าการประเมินด้านพฤติกรรม และคุณลักษณะ อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนพยายามใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและอธิบายให้ผู้เรียน เข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความเป็นพลเมืองควบคู่ไปกับการ เรียนรู้ทางวิชาการ

...ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีข้อจำกัดในด้านเวลา เนื่องจากการประเมินพฤติกรรมและทัศนคติของผู้เรียน ต้องอาศัย การสังเกตอย่างต่อเนื่องในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งบางครั้งเวลาที่มีในชั้นเรียน อาจไม่เพียงพอสำหรับการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนอย่างละเอียด

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ปัญหาที่พบในการประเมินผลคือความแตกต่างของผู้เรียนในด้านการแสดงออก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนบางคนอาจมีความสามารถในการแสดง ความคิดเห็นและแสดงออกได้อย่างชัดเจน แต่บางส่วนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้ การประเมินสมรรถนะด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอาจต้องใช้วิธีการสังเกตใน ระยะเวลาที่ต่อเนื่องมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ข้อจำกัดในการประเมินผลคือการประเมินพฤติกรรมหรือทัศนคติของผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายร่วมกัน เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินจากกิจกรรมกลุ่ม และการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...บางครั้งผู้เรียนอาจให้ความสำคัญกับการประเมินที่เป็นคะแนนหรือผลการ ทดสอบมากกว่าการประเมินด้านพฤติกรรมและทัศนคติ ทำให้ครูต้องอธิบายให้เข้าใจ ให้ ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความ รับผิดชอบต่อสังคมควบคู่ไปกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

6. ด้านผลที่เกิดกับผู้เรียน

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตาม แนวปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ทัศนคติ หรือพฤติกรรม ผลลัพธ์สำคัญที่สุด

6.1 ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ทัศนคติ หรือพฤติกรรม

ผลที่เกิดกับผู้เรียน พบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมช่วยให้ผู้เรียนมี ความกล้าแสดงความคิดเห็น มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น และมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองใน

สังคมมากขึ้น ทั้งนี้ ครูผู้สอนเสนอว่าควรมีการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านการอบรม แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทรัพยากรการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

...ผู้เรียนหลายคนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด โดยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองมากขึ้น มีความกล้าแสดงความคิดเห็นและสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองกับเพื่อนในชั้นเรียนได้อย่างสร้างสรรค์ เห็นความสำคัญ ความสามารถของตนเอง กล้าที่จะฝัน และกล้าวางแผนอนาคตของตัวเองมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ โดยผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น และเห็นคุณค่าในตัวเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ในด้านพฤติกรรมพบว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองในชั้นเรียนมากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และการทำงานร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย สามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม โดยเฉพาะในด้านการตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม มีความเข้าใจถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่นในสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

6.2 จากการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุด

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม คือการพัฒนาผู้เรียนในหลายมิติ ได้แก่ การตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง การมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นของผู้อื่น การเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคม ผลลัพธ์นี้สะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้านความคิด ทักษะ และพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในฐานะมนุษย์ที่มีคุณค่า และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

...ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมคือการที่ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองและสามารถตระหนักถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น ซึ่งถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจในการออกไปใช้ชีวิตในสังคม ที่ต้องมีการแข่งขันได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดคือการที่ผู้เรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนได้อย่างสุภาพและเคารพซึ่งกันและกัน เห็นถึงการพัฒนาทักษะทางสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเหมาะสม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...ผลลัพธ์ที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมคือการที่ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุด คือ การที่ผู้เรียนมีความตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของ มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

7. ความต้องการและข้อเสนอเชิงระบบ

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษยนิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนเพิ่มเติม ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือเชิงระบบ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชา

7.1 การสนับสนุนเพิ่มเติม

...สิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนมากที่สุด คือ การจัดอบรมหรือพัฒนาครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยม หรือแนวคิดอื่น ที่ จะช่วยให้สามารถนำแนวคิดมนุษยนิยมมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การสนับสนุนด้านทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น สื่อการสอน เอกสารประกอบการเรียน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคม จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชามีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงในสังคมได้อย่างชัดเจน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2569)

...การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมเพื่อสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หรืองบประมาณในการสนับสนุนพานักเรียนไปเรียนรู้นอกห้องเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

...นอกจากการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรแล้ว การสนับสนุนในระดับนโยบายหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดก็มีความสำคัญ เพราะหากมีแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนและจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งบางอย่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการมาพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2569)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามแนวปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้สอน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นสำคัญ ได้แก่ ด้านมุมมองความเข้าใจในปรัชญามนุษยนิยม ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านผลที่เกิดกับผู้เรียน และด้านความต้องการและข้อเสนอเชิงระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านมุมมองและความเข้าใจต่อปรัชญามนุษยนิยม

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่าครูมีความเข้าใจต่อปรัชญามนุษยนิยมในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยมองว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ครูเห็นว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและความแตกต่างเฉพาะตัว จึงควรได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ครูยังให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เรียนรู้ตามความสนใจ และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทั้งนี้ ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางจิตใจ

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด

2. ด้านหลักสูตร

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่าหลักสูตรรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีโครงสร้างและเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาครอบคลุมสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การอยู่ร่วมกันในสังคม และการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในระดับหนึ่ง แม้หลักสูตรจะเปิดโอกาสให้ครูสามารถบูรณาการแนวคิดดังกล่าวได้ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างเวลาเรียน ซึ่งกำหนดไว้ค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึกตามแนวคิดมนุษยนิยมทำได้ไม่เต็มที่

ในด้านการจัดเวลาเรียน หลักสูตรอาจจะกำหนดเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน แต่สถานศึกษามีความยืดหยุ่นในการบูรณาการกิจกรรม เช่น กิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การใช้ความยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษาและการออกแบบของครูผู้สอน

โดยรวม หลักสูตรมีศักยภาพในการรองรับแนวคิดมนุษยนิยม แต่ยังคงอาศัยการออกแบบการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด

3. ด้านเนื้อหา

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่าเนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีลักษณะที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของพลเมือง การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม

ในด้านการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีการสอดแทรกแนวคิดมนุษยนิยมผ่านกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์สถานการณ์ และการเชื่อมโยงเนื้อหา กับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์

การบูรณาการดังกล่าวยังมีลักษณะเฉพาะกิจ และยังไม่เป็นระบบชัดเจนในทุกบริบท นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัด ได้แก่ ความแตกต่างของผู้เรียน ความยากของเนื้อหาเชิงนามธรรม และข้อจำกัดด้านเวลาและสื่อการสอน

ในส่วนของแนวทางการพัฒนา พบว่า ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงมากขึ้น เพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

4. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการวิเคราะห์กรณีศึกษา โดยใช้การบรรยายควบคู่กับกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับสถานการณ์จริง เมื่อมีการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม วิธีการจัดการเรียนรู้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น สะท้อนประสบการณ์ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

บทบาทของครูเปลี่ยนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ชี้แนะ ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จมักเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจริง เช่น กิจกรรมจิตอาสา การวิเคราะห์สถานการณ์ และการสะท้อนความคิดเห็น ซึ่งช่วยส่งเสริมคุณธรรมและความรับผิดชอบของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัด เช่น การใช้วิธีบรรยายควบคู่ การขาดเวลา และความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด
5. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลมีลักษณะหลากหลาย โดยเน้นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกัน และการสะท้อนความคิดเห็นการประเมินนี้สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่รวมถึงทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคม แต่การประเมินยังมีข้อจำกัด เช่น ข้อจำกัดด้านเวลา ความยากในการประเมินพฤติกรรมเชิงนามธรรม และความแตกต่างของผู้เรียนในการแสดงออก รวมถึงผู้เรียนบางส่วนยังให้ความสำคัญกับคะแนนมากกว่าการพัฒนาตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด
6. ด้านผลที่เกิดกับผู้เรียน

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทัศนคติที่เปิดกว้าง เคารพความแตกต่าง และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตนในสังคม ผู้เรียนยังมีการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ผลลัพธ์ดังกล่าวนี้ยังมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และยังต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
 - 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด
7. ด้านความต้องการและข้อเสนอเชิงระบบ

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการได้รับการสนับสนุนในหลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษย์นิยม การสนับสนุนสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ ในระดับเชิงระบบ ควรมีการกำหนดแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรและการพัฒนาเครือข่ายครู จากการวิเคราะห์เชื่อมโยงพบว่า ข้อจำกัดหลายประการในการจัดการเรียนรู้ เช่น เวลา สื่อ และการออกแบบกิจกรรม มีความเกี่ยวข้องกับการขาดการสนับสนุนเชิงระบบ

ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษย์นิยมให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนอย่างเป็นระบบทั้งในระดับนโยบายและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษามีลักษณะ 3 ประการได้แก่

- 1) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) การส่งเสริมการสะท้อนคิด

กลุ่มที่ 2 ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม จำนวน 1 คน มีรายละเอียด คือ

เพศชาย ประกอบอาชีพรับราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม 20 กว่าปี

ตาราง 2 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม

ลำดับ ที่	นามสมมุติ	ประสบการณ์		
		เพศ	สอน (ปี)	สถานภาพ
1	ผู้มีประสบการณ์ด้านปรัชญามนุษย์นิยม	ชาย	29	ปรัชญามนุษย์นิยม

จากตารางแสดงให้เห็นถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 1 คน คือ ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านปรัชญามนุษย์นิยม

1. มุมมองต่อปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษา

1.1 ปรัชญามนุษย์นิยมเหมาะกับผู้เรียนระดับ ปวช.

...มนุษย์นิยมเหมาะกับผู้เรียนระดับ ปวช. มาก เพราะผู้เรียนวัยนี้กำลังค้นหาตัวตน และทิศทางชีวิต แนวคิดนี้จะเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เขาได้คิด เลือกลงมือทำตามความสนใจของตนเอง บทบาทครูก็จะเปลี่ยนเป็นผู้คอยสนับสนุนมากกว่า การสอนแบบบรรยาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้น และมีแรงจูงใจในการเรียนจากภายใน

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษย์นิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

1.2 ลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม

ลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษา เช่น ความสนใจเฉพาะด้าน ความชอบในการลงมือปฏิบัติ และความต้องการการยอมรับ ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณค่าในความเป็นมนุษย์

...ผู้เรียนอาชีวศึกษามีลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมค่อนข้างชัดเจน อย่างแรก คือ เขามักมีความสนใจและความถนัดเฉพาะด้านอยู่แล้ว ทำให้สามารถต่อยอดการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละคนได้ดี

อย่างที่ 2 คือ ผู้เรียนกลุ่มนี้จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวมนุษยนิยมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง

อีกประเด็นสำคัญ คือ ผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องการการยอมรับและความเข้าใจจากครูค่อนข้างมาก ถ้าครูเปิดพื้นที่ให้เขาแสดงความคิดเห็น รับฟัง และให้กำลังใจ จะช่วยเสริมความมั่นใจและทำให้เขาอยากพัฒนาตนเองมากขึ้น

โดยรวมแล้ว มองว่าธรรมชาติของผู้เรียนอาชีวศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดมนุษยนิยมอยู่แล้ว ถ้าจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ก็จะช่วย给他เติบโตทั้งด้านทักษะอาชีพและคุณค่าในตนเอง”

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

1.3 สมรรถนะของครูอาชีวศึกษา เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม

ครูอาชีวศึกษาที่สามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นทั้ง “ผู้เข้าใจผู้เรียน” “ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้” และ “ผู้สร้างความสัมพันธ์เชิงบวก” ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณค่าในตนเองอย่างสมดุล

...ครูอาชีวศึกษาที่จะจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมได้ดี ควรมีสมรรถนะสำคัญหลายด้าน อย่างแรกคือ ความเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพราะแนวคิดนี้เชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและความต้องการที่แตกต่างกัน ครูต้องรู้จักสังเกตและเข้าถึงผู้เรียนให้ได้ อย่างที่ 2 คือ ทักษะการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ไม่ใช่แค่สอนเนื้อหา แต่ต้องออกแบบกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด เลือก และลงมือทำด้วยตัวเอง อีกด้านที่สำคัญ คือ ทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพราะผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องการการยอมรับและความเข้าใจ หากครูรับฟังและให้กำลังใจ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและอยากพัฒนาตนเอง และสุดท้าย คือ การสะท้อนคิดและพัฒนาตนเองของครูเอง เพราะครูต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับบริบท กับยุคเทคโนโลยีที่ก้าว

กระโดดอยู่เสมอ โดยรวมแล้ว ครูในแนวนุขยนิยมต้องเป็นทั้งผู้เข้าใจมนุษย์และผู้ออกแบบการเรียนรู้ไปพร้อมกัน”

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

2. การนำปรัชญามนุษยนิยมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.1 แนวคิดมนุษยนิยมที่นำไปใช้ในการสอน

การนำแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ในการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ไม่เพียงแต่ได้รับความรู้และทักษะวิชาชีพ แต่ยังพัฒนาความมั่นใจในตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการกำหนดทิศทางชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

...การนำปรัชญามนุษยนิยมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในบริบทอาชีวศึกษา เป็นแนวทางที่มุ่งเน้น “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” และให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และคุณค่าในตนเอง

แนวปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก เช่น การเลือกหัวข้อโครงการ วิธีการเรียนรู้ หรือรูปแบบการนำเสนอ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และเสริมสร้างแรงจูงใจภายใน

อีกแนวทางหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง

นอกจากนี้ บทบาทของครูในแนวนุขยนิยมจะเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ที่คอยสนับสนุน รับฟัง และสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวนุขยนิยม

การจัดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวนุขยนิยม ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ “คิดเป็น มีคุณค่าในตนเอง เคารพผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง” อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม”

...ถ้าเป็นวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จะให้ความสำคัญกับ ‘การพัฒนาความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน’ มากกว่าการท่องจำเนื้อหา จะเน้นให้ผู้เรียนได้คิดและสะท้อนคุณค่าในตัวเอง เช่น เรื่องความรับผิดชอบ ความเคารพผู้อื่น หรือการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้สถานการณ์ใกล้ตัวหรือปัญหาจริงมาให้เขาได้วิเคราะห์และตัดสินใจ อีกอย่างที่สำคัญคือการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และยอมรับความแตกต่าง เพราะวิชานี้ไม่ใช่แค่รู้ว่าถูกหรือผิด แต่ต้องเข้าใจเหตุผลและมุมมองของคนอื่นด้วยรวมถึงการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง เช่น การทำกิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการเกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้เขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

3. ตัวอย่างจากประสบการณ์จริง

3.1 ประสบการณ์จริงที่สะท้อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม

ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมแสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการคิด เลือก และลงมือทำด้วยตนเอง ภายใต้บรรยากาศที่สนับสนุนและเข้าใจ ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการเติบโตภายในของความเป็นมนุษย์

...การจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมในบริบทจริง มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยมีหลักการสำคัญคือการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง ตัวอย่างจากประสบการณ์จริง เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกประเด็นที่สนใจและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน และความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ในกระบวนการดังกล่าว บทบาทของครูจะเปลี่ยนเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ที่คอยตั้งคำถาม กระตุ้นการคิด และสนับสนุนผู้เรียน มากกว่าการกำหนดคำตอบสำเร็จรูป การใช้คำถามปลายเปิดและการสะท้อนคิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตระหนักรู้ในตนเอง มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทจริงของสังคม เช่น ปัญหาในชุมชน หรือสถานการณ์ใกล้ตัว ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

3.2 กรณีที่มีการแนวคิดมนุษยนิยมทำได้ยากหรือไม่

แม้การใช้แนวคิดมนุษยนิยมจะมีความท้าทายในทางปฏิบัติ แต่หากมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และการเติบโตภายในของความเป็นมนุษย์

...มีและถือว่าเป็นเรื่องที่เจอค่อนข้างบ่อย โดยเฉพาะในช่วงแรกที่พยายามนำแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ ตัวอย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนบางกลุ่มยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนแบบที่ต้องคิดและตัดสินใจเอง พอเราเปิดโอกาสให้เลือกหรือแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนกลับไม่กล้าหรือรอให้ครูบอกคำตอบเหมือนเดิม เพราะเขาค่อนข้างคุ้นกับการเรียนแบบเดิมที่มีโครงสร้างชัดเจน

อีกปัญหาหนึ่ง คือ เรื่องเวลาและข้อจำกัดของหลักสูตร บางครั้งเนื้อหาค่อนข้างเยอะ ทำให้ครูรู้สึกกดดันว่าต้องสอนให้ครบ จึงยากที่จะเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงลึกหรือทำกิจกรรมตามความสนใจ รวมถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน บางคนพร้อม แต่บางคนยังขาดความรับผิดชอบหรือทักษะการทำงานด้วยตนเอง ทำให้การจัดกิจกรรมแบบเปิดต้องใช้เวลาในการปรับตัวพอสมควร สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่อุปสรรคถาวร ถ้าเราค่อย ๆ ปรับ ใช้วิธีผสมผสาน และสร้างความคุ้นเคยให้ผู้เรียนทีละขั้น สุดท้ายเขาจะเริ่มปรับตัวและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบนี้

(ผู้มีประสบการณ์ทางด้านปรัชญามนุษยนิยม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2569)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวปรัชญามนุษยนิยมของครูผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นสำคัญ สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. มุมมองต่อปรัชญามนุษยนิยมในบริบทอาชีวศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ปรัชญามนุษยนิยมมีความเหมาะสมกับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยที่กำลังค้นหาตัวตนและทิศทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด เลือก และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง มีความเข้าใจตนเอง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากภายใน และลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษา เช่น การมีความสนใจเฉพาะด้าน ความถนัดเชิงปฏิบัติ และความต้องการการยอมรับจากครู เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมอย่างชัดเจน โดยหากครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และได้รับการยอมรับ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านทักษะอาชีพและคุณค่าในตนเอง

ในส่วนของครูอาชีวศึกษา พบว่าจำเป็นต้องมีสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจผู้เรียนรายบุคคล ความสามารถในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก รวมถึงการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดมนุษยนิยมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำปรัชญามนุษยนิยมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในอาชีวศึกษา ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ทั้งด้านความรู้ ทักษะและการพัฒนาตนเอง

แนวทางสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกหัวข้อหรือวิธีการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การใช้สถานการณ์จริงในการเรียนรู้ และการส่งเสริมการสะท้อนคิดของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ในตนเองและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และสะท้อนคุณค่าในตนเอง โดยใช้สถานการณ์ใกล้ตัวหรือปัญหาจริงเป็นฐานในการเรียนรู้ รวมถึงเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและยอมรับความแตกต่าง ตลอดจนจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

3. ประสบการณ์และข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม

ผลการศึกษาจากประสบการณ์จริงพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมสามารถส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการเติบโตภายใน โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ การนำแนวคิดมนุษยนิยมไปใช้ยังพบข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ ผู้เรียนบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้แบบเปิดและขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น ข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อหาของหลักสูตร รวมถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในด้านความพร้อมและความรับผิดชอบ อุปสรรคดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการปรับใช้แนวทางอย่างค่อยเป็นค่อยไป การผสมผสานวิธีการสอน และการสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมได้ในระยะยาว

โดยภาพรวม ปรัชญามนุษย์นิยมมีความสอดคล้องกับบริบทอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งในด้านลักษณะของผู้เรียนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ แม้จะมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ แต่หากมีการปรับใช้ให้เหมาะสม จะสามารถส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณค่าในตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยมของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จนครบถ้วนตามกระบวนการผู้วิจัยจึงได้นำเอาแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษย์นิยม ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ และได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในวัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยตามแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 2 จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
- 3) เนื้อหา
- 4) แนวทางการจัดกิจกรรม
- 5) แนวทางการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 จากแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญา

มนุษยนิยม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้คือ การบรรยายประกอบการนำเสนอวีดีโอ กิจกรรมการศึกษา และลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ภาพ 2 แสดงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ที่เรียนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม และจัดทำกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม ได้แก่

ก่อนเริ่มกิจกรรม ทบทวนความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน เกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม ด้วยการบรรยายประกอบการสื่อวิดีโอ

กิจกรรมที่ 1 “ฉันมีคุณค่า เพราะ....” ผู้เรียนได้เรียนรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง ผ่านการคิดทบทวนประสบการณ์ของตนเอง ควบคู่กับการ พัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกและความคิดสร้างสรรค์ ในการถ่ายทอดตัวตน นอกจากนี้ยังช่วยเสริม ความมั่นใจและทัศนคติที่ดีต่อตนเอง พร้อมทั้งสามารถ สื่อสารความคิดและเชื่อมโยงคุณค่าไปสู่การพัฒนาตนเองในอนาคตได้

กิจกรรมที่ 2 สถานการณ์จำลอง “เสรีภาพกับความรับผิดชอบ” ผู้เรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมนี้ เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งด้านความคิด พฤติกรรม และทัศนคติ ผู้เรียนเข้าใจความหมายของ เสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น สามารถมองเห็นผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น และเรียนรู้การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ผ่านการทำงานเป็นกลุ่มและการแสดงบทบาทสมมติ นำไปสู่การสร้าง แนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมในบริบทสังคมจริง

กิจกรรมที่ 3 “พลเมืองดิจิทัลกับความรับผิดชอบต่อสังคม” ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมนี้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นักเรียนเข้าใจบทบาทของตนในฐานะ “พลเมืองดิจิทัล” และตระหนักถึงผลกระทบของการใช้สื่อออนไลน์ต่อผู้อื่นและสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมอย่างมีเหตุผล มองเห็นผู้ได้รับผลกระทบ และแยกแยะพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งพัฒนา ทักษะการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ และส่งเสริมให้คิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และลงมือปฏิบัติจริง (Civic Action) ในการออกแบบสื่อรณรงค์หรือกิจกรรมเพื่อสังคม ช่วยให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

กิจกรรมที่ 4 โลกที่ฉันอยากเห็น”ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกทั้งด้านความคิด คุณค่า และบทบาทของตนในสังคม โดยนักเรียนจะสามารถ วิเคราะห์ปัญหาสังคมจากสถานการณ์จริงได้อย่างมีเหตุผล และเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้คนในมิติของ “ความเป็นมนุษย์” ได้พัฒนา ความคิดเชิงจริยธรรมและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสร้าง วิสัยทัศน์ของสังคมที่ดี (สังคมในอุดมคติ) และเชื่อมโยงแนวคิดนั้นกับแนวทางการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ ได้ลงมือทำงานเป็นทีม การแบ่งบทบาทหน้าที่ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเสนอความคิดผ่านสื่อที่หลากหลาย

กิจกรรมที่ 5 บทบาทสมมติ “ถ้าฉันเป็นเขา” ผู้เรียนจะพัฒนาความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) และมองเห็นมุมมองที่หลากหลาย ลดอคติและการตัดสินผู้อื่นจากประสบการณ์ส่วนตัว มีทัศนคติที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างในสังคม สามารถสะท้อนและวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้นเกิด ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แสดงพฤติกรรมเห็นอกเห็นใจและอยู่ร่วมกันอย่างสันติตระหนักว่าทุกคนต้องการการยอมรับและความเข้าใจ

ประเมินก่อนปฏิบัติกิจกรรมและหลังปฏิบัติกิจกรรม

โดยการให้ข้อมูลก่อนปฏิบัติกิจกรรมหลังปฏิบัติกิจกรรมจากผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียน จำนวน 35 คนสรุปได้ดังนี้ ก่อนปฏิบัติกิจกรรมสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้เรื่องปรัชญามนุษย์ นิยมอยู่บ้าง และเข้าใจความหมายของสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ว่าเป็นองค์ประกอบที่เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ แต่ยังไม่ได้เห็นคุณค่าของตัวเองและนำออกมาใช้อย่างชัดเจน

ก่อนปฏิบัติกิจกรรม สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยมอยู่ในระดับหนึ่ง สามารถเข้าใจแนวคิดที่มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ การพัฒนาศักยภาพของตนเอง และการเคารพคุณค่าในตัวบุคคลได้พอสมควร และเข้าใจความหมายของ “สมรรถนะส่วนบุคคล” และ “สมรรถนะทางสังคม” ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมให้มนุษย์เป็นผู้ที่สมบูรณ์ แต่ผู้เรียนยังไม่สามารถมองเห็นศักยภาพ จุดเด่น หรือความสามารถของตนเองได้อย่างชัดเจน และยังไม่สามารถนำความรู้หรือสมรรถนะที่มีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การพัฒนาตนเองยังไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร

หลังปฏิบัติกิจกรรม สรุปได้ว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน สามารถอธิบายและเชื่อมโยงแนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์กับตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของ “สมรรถนะส่วนบุคคล” และ “สมรรถนะทางสังคม” ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ สามารถนำแนวคิดตามปรัชญามนุษย์นิยมไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความหมายและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ออกเป็น 2 ส่วน คือ ก่อนปฏิบัติกิจกรรมและหลังปฏิบัติกิจกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ก่อนปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มทดลองโดยแบ่งเป็นด้านการตระหนักรู้ใน ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด ด้านการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

...ไม่ค่อยตระหนักถึงคุณค่าและความสามารถของตนเองอย่างชัดเจน ขาดความเชื่อมั่นในตนเองบ้าง

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังมองไม่เห็นจุดแข็งของตนเอง และยังไม่สามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองได้เท่าที่ควร

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค้นพบศักยภาพของตนเองในหลายด้าน

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่สามารถวิเคราะห์ตนเองทั้งด้านจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงได้

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยตระหนักถึงข้อบกพร่องของตนเองอย่างชัดเจน

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ขาดความมั่นใจในตนเองบ้าง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง และยังไม่เชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาได้

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยเข้าใจความคิดและความรู้สึกของตนเองอย่างชัดเจน

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถตั้งเป้าหมายในการพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในสังคม

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองว่าสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่พร้อมรับข้อผิดพลาดของตนเอง และไม่พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองมากเท่าไร

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ตระหนักว่าสามารถเรียนรู้และเติบโตจากประสบการณ์ได้

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังมีความเข้าใจในตนเองน้อย ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

1.2 ด้านความเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

...ไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และมองสถานการณ์จากมุมมองของตนเองเป็นหลัก

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ตระหนักถึงความแตกต่างของผู้อื่น และมักตัดสินผู้อื่นเร็วเท่าที่ควร

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังนึกถึงตัวเอง และนึกถึงผู้อื่นน้อย

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ดี และไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยคำนึงว่าการกระทำของตนส่งผลต่อผู้อื่น

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังขาดความอดทน และไม่เปิดใจรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถรับฟังปัญหาของผู้อื่นโดยปราศจากอคติเท่าที่ควร

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยเข้าใจบทบาทและสถานการณ์ของผู้อื่น

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยมีความเมตตาและไม่พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่ควร

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยระหนักถึงความสำคัญของการเคารพศักดิ์ศรีผู้อื่นเท่าไร

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังสื่อสารกับผู้อื่นได้ไม่เข้าใจ และเกิดความขัดแย้งได้ง่าย

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยเข้าใจความหลากหลายของบุคคล

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้อื่นได้

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังตัดสินผู้อื่นจากมุมมองของตนเองเป็นหลัก และมองแบบผิวเผิน

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีทัศนคติที่ไม่เปิดกว้างต่อความแตกต่างของผู้อื่นเท่าไร

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

...ยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยรับผิดชอบต่อผลกระทบของตน และไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ขาดจิตสาธารณะบ้าง และไม่ค่อยมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีบ้างที่ไม่ตระหนักถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรับผิดชอบ

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังขาดวินัยบ้าง และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมในการตัดสินใจ

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ตระหนักถึงการใช้เสรีภาพอย่างเหมาะสม

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ตั้งใจที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในบางสถานการณ์

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่เห็นความสำคัญของกฎกติกาสังคม

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่มุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ต่อสังคม

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

1.4 ด้านการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด (Critical Thinking & Reflection)

...ยังไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ขาดการคิดอย่างเป็นระบบบ้าง

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สะท้อนคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถตั้งคำถามและวิเคราะห์ประเด็นได้ชัดเจน

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยประเมินผลการกระทำของตนเอง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังตัดสินใจโดยไม่พิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมได้ เพราะบางอย่างซับซ้อน

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...แยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นไม่ได้ชัดเจน

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่สะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองเท่าที่ควร

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังเชื่อข้อมูลโดยที่ไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...คิดได้น้อย ยังไม่สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยได้นำการสะท้อนคิดไปปรับปรุงตนเอง

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถวิเคราะห์เหตุและผลของปัญหาได้ในบางเหตุการณ์

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการคิดก่อนตัดสินใจ

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

1.5 ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

...สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แต่คิดว่ายังไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าไร

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในกลุ่ม

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สามารถแบ่งหน้าที่ในกลุ่มได้ชัดเจน มีบางครั้งก็ไม่อยากช่วยงานกลุ่มเพื่อน

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...รู้สึกยังสื่อสารและประสานงานกับผู้อื่นได้ไม่ดี

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยอยากรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่รับผิดชอบต่อการกิจของกลุ่ม เพราะคิดว่าเพื่อนทำได้

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...คิดว่าไม่สามารถทำงานกับผู้ที่มีความคิดเห็นต่างได้

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ยาก

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานกลุ่มได้เท่าไร

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มได้ดี

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เป็นคนที่ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่ค่อยชอบช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม เพราะคิดว่าเพื่อนทำได้ดีกว่า

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ยังไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

2. ก่อนปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มทดลองโดยแบ่งเป็นด้านการตระหนักรู้ในด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด ด้านการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

...มีความตระหนักถึงคุณค่าและความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถมองเห็นจุดแข็งของตนเองได้ชัดเจนขึ้น และนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ได้ค้นพบว่าตนเองมีศักยภาพในด้านที่ไม่เคยตระหนักมาก่อน

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถวิเคราะห์ตนเองได้ทั้งในด้านจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักว่าตนเองยังมีข้อบกพร่องบางประการที่จำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติม

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น จากการได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับตนเอง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เริ่มเข้าใจความคิดและความรู้สึกของตนเองมากขึ้น

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถตั้งเป้าหมายในการพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เห็นความสำคัญของการที่จะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง และพร้อมปรับปรุงแก้ไข

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น จากการได้ทบทวนประสบการณ์ของตนเอง

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักว่าตนเองสามารถเรียนรู้และเติบโตจากประสบการณ์ที่ผ่านมาได้มากขึ้น

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

2.2 ด้านความเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

...มีความเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น และสามารถมองเห็นสถานการณ์จากมุมมองของผู้อื่นได้

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักว่าผู้อื่นมีพื้นฐานชีวิตที่ต่างหากกัน จึงควรให้ความเคารพและไม่ตัดสินผู้อื่นโดยไม่รู้รายละเอียดเลย

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ประสบปัญหาในชีวิต

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ดีขึ้น

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เข้าใจว่าการกระทำของตนอาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่น จึงระมัดระวังพฤติกรรมมากขึ้น

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความอดทนและเปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถรับฟังปัญหาของผู้อื่นโดยไม่อคติ

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เข้าใจบทบาทและสถานการณ์ของผู้อื่นมากขึ้น

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความเมตตาและพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เพราะทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรี

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและลดความขัดแย้ง

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความเข้าใจในความหลากหลายของบุคคลมากขึ้นกว่าเดิม

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้อื่นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ลดการตัดสินผู้อื่นจากมุมมองของตนเอง

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น และพร้อมยอมรับความแตกต่างในสิ่งต่าง ๆ

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

2.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

...ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากยิ่งขึ้น

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความนึกคิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น
ด้วยเสมอ

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดมากขึ้น

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีจิตสาธารณะและพร้อมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมในทุกเมื่อที่มีโอกาส

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบต่อ

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีวินัยในตนเองและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ช่วยงานกลุ่มมากขึ้น

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ตัดสินใจทำอะไร ตั้งใจจะนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากยิ่งขึ้น

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ใช้เสรีภาพต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมอย่างสร้างสรรค์ และจะไม่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างปัญหา

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความตั้งใจที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...จะปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมทั้งในสถานศึกษาและชุมชน

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ให้ความสำคัญถึงความสำคัญของการเคารพกฎกติกาสังคม

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

2.4 ด้านการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด (Critical Thinking & Reflection)

...สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ และพิจารณาปัญหาอย่างรอบด้าน

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถสะท้อนคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง และนำไปปรับปรุงได้

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความสามารถในการตั้งคำถามและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถประเมินผลการกระทำของตนเอง และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดที่ผ่านมา และจะนำไปแก้ไข

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความรอบคอบในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาข้อมูลอย่างหลากหลาย

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมและเสนอแนวทางแก้ไขได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นได้ชัดเจน

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง และเห็นแนวทางพัฒนาในอนาคต

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ไม่เชื่อข้อมูลโดยปราศจากการพิจารณา

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีทักษะในการสรุปประเด็นสำคัญจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถนำผลการสะท้อนคิดไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความสามารถในการวิเคราะห์เหตุและผลของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ให้ความสำคัญของการคิดก่อนการตัดสินใจ และการเรียนรู้จากประสบการณ์มากกว่าเดิม

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

2.5 ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

...สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(ผู้เรียน 1, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

(ผู้เรียน 2, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกับสมาชิกในกลุ่มได้อย่างชัดเจน

(ผู้เรียน 3, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

(ผู้เรียน 4, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนำมาปรับใช้ในการทำงานร่วมกัน

(ผู้เรียน 5, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

เต็มที
...มีความรับผิดชอบต่อภารกิจของกลุ่ม และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่าง

(ผู้เรียน 6, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

กว่าเดิม
...สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้อย่างสร้างสรรค์มาก

(ผู้เรียน 7, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

ดีขึ้น
...มีความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้

(ผู้เรียน 8, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจของกลุ่ม, kd-7ho

(ผู้เรียน 9, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

(ผู้เรียน 10, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความสามัคคีและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม และห้องเรียน

(ผู้เรียน 11, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...ทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความสำคัญในความคิดเห็นและสิทธิของเพื่อนในกลุ่ม

(ผู้เรียน 12, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...มีความกระตือรือร้น สนุก และอยากทำกิจกรรม อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
มากยิ่งขึ้น

(ผู้เรียน 13, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย
ร่วมกันได้

(ผู้เรียน 14, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

...เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม

(ผู้เรียน 15, วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ, 13 มีนาคม 2569)

จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับหลังปฏิบัติการ สามารถสรุปข้อมูลข้างต้นได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับหลักปรัชญามนุษยนิยม ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรม และมีความคิดที่แตกยอด แสดงความสามารถ ความคิด กล้าแสดงออก เห็นศักยภาพในตัวเอง รับฟังความคิด ความคิดต่างของผู้อื่น ทำให้กิจกรรมกลุ่มสามารถดำเนินไปได้ดี มีศักยภาพในการทำงานเป็นทีม ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาการวิจัย ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
2. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แสดงความเห็น และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนได้เป็นผู้ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียน การพัฒนากิจกรรมชุดนี้สามารถนำไปเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและผู้สอน
3. พัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (Holistic Learning) กิจกรรมนี้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิด คุณธรรม จริยธรรม และการตระหนักรู้ในตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” มากกว่าการเน้นเพียงด้านวิชาการ

4. เสริมสร้างสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ผู้เรียนได้ฝึกการรู้จักตนเอง (Self-awareness) การเห็นคุณค่าในตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในชีวิตจริง

5. สามารถนำผลกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นำไปเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับผู้เรียนทั่วไปได้และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม และสารนำไปบูรณาการในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 ที่เน้นการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based) ที่ยืดหยุ่น ปฏิบัติจริง และร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และมาตรฐานอาชีพ เพื่อสร้างบุคลากรที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดงาน

เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสาม (Data triangulations) จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสาร ร่วมกับการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checking)

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปคำถามวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม โดยครูผู้สอนมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carl Rogers ที่เสนอว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีความหมายเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในตนเอง (Rogers, 1969) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ Abraham Maslow ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และพัฒนาไปสู่การรู้คุณค่าในตนเองและการบรรลุศักยภาพสูงสุด (Maslow, 1970) ในด้านหลักสูตร พบว่าแม้จะมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี แต่การบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและโครงสร้างหลักสูตร ขณะที่ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูมีการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายและการทำงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ John Dewey ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Dewey, 1938) อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และความยากในการวัดผลด้านทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินในพิสัยด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom (Bloom, 1956) ที่ยากต่อการวัดเชิงปริมาณ

2. ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมที่พัฒนาขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1969) ที่เน้นบทบาทครูในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

กิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งสะท้อนแนวคิด Active Learning และ Experiential Learning ของ Dewey (1938) ที่เน้น “การเรียนรู้โดยการลงมือทำ” นอกจากนี้ กิจกรรมยังส่งเสริมการพัฒนาในทุกพิสัยของ Bloom (1956) ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain): การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา จิตพิสัย (Affective Domain): การเกิดค่านิยมและทัศนคติที่เหมาะสม และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain): การลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรม ขณะเดียวกัน ลักษณะกิจกรรมยังเอื้อต่อการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) และการพัฒนาศักยภาพสูงสุด (Self-actualization) ตามแนวคิดของ Maslow (1970)

3. ผลของการใช้กิจกรรมต่อการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน โดยในด้านบุคคล ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1969) ที่มองว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ในด้านสังคม ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938) ที่มองว่าการศึกษเป็นกระบวนการทางสังคม นอกจากนี้ ผลการพัฒนาทั้งด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม ยังสะท้อนการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ตามแนวคิดมนุษย์นิยม และครอบคลุมทั้ง 3 พิสัยของ Bloom (1956) อย่างสมดุล

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังต่อไปนี้

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการพัฒนา (Qualitative Development Research) โดยมีขอบเขตของการวิจัยในด้านเนื้อหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants) ซึ่งการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ระบุลักษณะบุคคล กลุ่มที่ต้องการศึกษาไว้ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการเลือกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อความรู้ความเข้าใจของการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญามนุษยนิยม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1 คือ ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จำนวน 4 คน ประกอบไปด้วย วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ วิทยาลัยการอาชีพพระสมุทรเจดีย์ และกลุ่มที่ 2 ผู้มีประสบการณ์ด้านมนุษยนิยม จำนวน 1 คน ผู้มีประสบการณ์ด้านมนุษยนิยม ซึ่งอาศัยอยู่ใน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตำรา หนังสือ จากแหล่งข้อมูลต่างๆที่สำคัญ และการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

2. การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขอบเขตด้านเนื้อหา 1.แนวทางการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม โดยใช้แนวคิดหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 แนวปรัชญามนุษย์นิยม ที่สอดคล้องกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2.การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แบ่งออกเป็น 5กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “ฉันมีคุณค่า เพราะ” กิจกรรมที่ 2 สถานการณ์จำลอง “เสรีภาพกับความรับผิดชอบ” กิจกรรมที่ 3 “พลเมืองดิจิทัลกับความรับผิดชอบต่อสังคม” กิจกรรมที่ 4 โลกที่ฉันอยากเห็น” และกิจกรรมที่ 5 บทบาทสมมติ “ถ้าฉันเป็นเขา” ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ศึกษาในรายวิชา หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้สัมภาษณ์ การเรียนรู้ การสังเกต แล้วมาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของการวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สรุปผลศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษย์นิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

จากสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามแนวทางปรัชญามนุษย์นิยม ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชา หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 พบว่า ทั้งด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ส่วนใหญ่พบว่า ครูผู้สอนมีความเข้าใจแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในฐานะแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ในด้านหลักสูตร พบว่า รายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและโครงสร้างหลักสูตร ด้านเนื้อหาและวิธีการ

จัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการทำงานกลุ่ม ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วม และการสะท้อนความคิดของผู้เรียน ทั้งนี้ยังพบข้อจำกัดในการประเมินด้านทัศนคติและพฤติกรรม รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและความแตกต่างของผู้เรียน ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยมีความกล้าแสดงความคิดเห็น มีทัศนคติที่เปิดกว้าง และมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในสังคมมากขึ้น

2. สรุปผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม มีลักษณะสำคัญคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ การทำงานกลุ่ม และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสะท้อนตนเอง

ผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผู้เรียนมีการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ผลการศึกษาของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลของการใช้กิจกรรมต่อการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน โดยในด้านบุคคล ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1969) ที่มองว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ในด้านสังคม ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938) ที่มองว่าการศึกษเป็นกระบวนการทางสังคม นอกจากนี้ ผลการพัฒนาทั้งด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม ยังสะท้อนการพัฒนา

แบบองค์รวม (Holistic Development) ตามแนวคิดมนุษยนิยม และครอบคลุมทั้ง 3 พิสัยของ Bloom (1956) อย่างสมดุล

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Carl Rogers ที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่มีความหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey ที่มองว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ (Experiential Learning) และการสะท้อนคิด (Reflection) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยยังสะท้อนแนวคิดของ Maslow ในด้านการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ (Self-Actualization) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการภายในของตนเอง

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามแนวทางปรัชญามนุษยนิยม ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นการเรียนการสอนที่ยึดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ครูผู้สอนมีความเข้าใจแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมในระดับที่ดี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ นอกจากนี้ ในด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนที่ได้รับการส่งเสริมในด้านการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ที่เป็นบวก มักจะมีความมั่นใจในตัวเองและสามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน (Western Governors University, 2020) ครูมีการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการทำงานกลุ่ม ซึ่งเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านหลักสูตร พบว่า วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าจะสามารถบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและโครงสร้างหลักสูตร ขณะเดียวกัน การวัดและประเมินผลมีความพยายามใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความคิดของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัดในการประเมินด้านทัศนคติและพฤติกรรม

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีแนวโน้มสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม โดยเฉพาะในด้านการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้จากประสบการณ์

มีจำกัดที่พบ เช่น เวลาเรียน โครงสร้างหลักสูตร และความยากในการวัดผลด้านคุณลักษณะ สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่าง “แนวคิด” กับ “การปฏิบัติจริง” ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการนำแนวคิดมนุษยนิยมไปใช้ในระบบการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทอาชีวศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อหาเชิงวิชาชีพ

นอกจากนี้ ผลที่เกิดกับผู้เรียน เช่น ความกล้าแสดงความคิดเห็น การเปิดกว้างทางความคิด และความตระหนักในบทบาทของตนในสังคม การเรียนรู้ในแนวทางเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับชีวิตประจำวันของตน (About Humanism, 2024) เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนว่า แม้จะมีข้อจำกัด แต่การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันก็สามารถส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในแนวทางมนุษยนิยมได้ในระดับหนึ่ง

2. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวทางกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญามนุษยนิยม เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามแนวปรัชญามนุษยนิยมมีลักษณะสำคัญ คือ การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยครูทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและสนับสนุนการเรียนรู้ (Wichita State University, n.d.) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ การทำงานกลุ่ม และกิจกรรมเชิงจิตอาสา การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carl Rogers ที่เสนอว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงควรเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และเกิดจากประสบการณ์ตรง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้ (Rogers, 1969) สุธณิดา พัฒธร และคณะ (2557, น. 100) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงานเป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็นคณะ โดยลงมือทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนต้องกำชับให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติงานกลุ่มอย่างเคร่งครัด จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวพบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดมนุษยนิยมสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ “ลงมือทำ คิด และสะท้อนตนเอง” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม การที่ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความ

มั่นใจ การคิดวิเคราะห์ และทักษะทางสังคม สะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองทั้งมิติของ “ตนเอง” และ “สังคม” ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมโดยตรง

3. ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นต่อสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลการศึกษาพบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมส่งผลให้ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีพัฒนาการด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนประสบการณ์ของตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียน ในด้านสมรรถนะส่วนบุคคล ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถคิดวิเคราะห์ได้ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาตนเองจากภายใน (Self-development) อันเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดมนุษยนิยม โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Carl Rogers ที่เสนอว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับตนเองได้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (Rogers, 1969) นอกจากนี้ ผลดังกล่าวยังสัมพันธ์กับแนวคิดของ Abraham Maslow ที่อธิบายว่าการที่ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก เป็นผลจากการได้รับการตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับและคุณค่าในตนเอง (Esteem Needs) และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตน สอดคล้องกับ (Self-actualization) (Maslow, 1970) ในด้านสมรรถนะทางสังคม ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การทำงานกลุ่มและการอภิปราย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ John Dewey ที่มองว่าการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม (Education as a Social Process) และการเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น (Dewey, 1938)

นอกจากนี้ ผลการพัฒนาของผู้เรียนทั้งด้านความคิด ทักษะ และพฤติกรรม ยังสะท้อนการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยม โดยครอบคลุมทั้ง 3 พิสัยของ Benjamin Bloom ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (Bloom, 1956) อย่างสมดุล กล่าวคือ ผู้เรียนไม่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจ แต่ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ และสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในบริบททางสังคมได้

ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงยืนยันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยม ที่เน้นการมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการสะท้อนตนเอง สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของ “การพัฒนาตนเอง” และ “การอยู่ร่วมในสังคม” อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1969) ที่เสนอว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และมีโอกาสสะท้อนคิดจากประสบการณ์ของตนเอง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Maslow (1943) ที่อธิบายว่าการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ต้องอาศัยการตอบสนองความต้องการทั้งด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมความต้องการระดับสูง (Self-actualization) ได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปรับรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน แผนกวิชาชีพของผู้เรียน นำมาบูรณาการกับเนื้อหาหลักสูตร ด้วยกันนำองค์ความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาต่อไป

1.2 ควรปรับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ลึกในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมได้อย่างเต็มที่

1.3 ควรพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษย์นิยมให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณหรือกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญามนุษย์นิยม โดยอาจใช้เครื่องมือวัดสมรรถนะที่มีความเป็นมาตรฐาน เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถอ้างอิงในวงกว้างได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานศึกษาในบริบทที่หลากหลาย เช่น สถานศึกษาในสังกัดอื่น ระดับการศึกษาที่แตกต่าง หรือพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษบทบาทและการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญามนุษย์นิยม เช่น การพัฒนาทักษะการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) การ

สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมร่วมกับแนวคิดทางการศึกษาอื่น เช่น การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หรือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.5 ควรมีการศึกษาผลกระทบระยะยาว (Longitudinal Study) ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญามนุษย์นิยมต่อพฤติกรรมและการดำรงชีวิตของผู้เรียน เช่น การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการปรับตัวในสังคมการทำงาน เพื่อยืนยันความยั่งยืนของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชำนาญกร พงษ์นิล.(2562). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Humanism. (2024). *Humanism definition and concept*. Retrieved October 20, 2025, from <https://www.britannica.com/topic/humanism>
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Newyork: OECD Publishing.
- Office of the Education Council. (2017). *National education plan B.E. 2560–2579 (2017–2036)*. N.P.: Ministry of Education.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). *OECD skills outlook 2019: Thriving in a digital world*. Retrieved October 20, 2025, from <https://doi.org/10.1787/df80bc12-en>
- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus, OH: Merrill.
- Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. Geneva: World Economic Forum.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- UNESCO. (2015). *Technical and vocational education and training for the twenty-first century*. Paris: UNESCO.
- Western Governors University. (2022). *Competency-based education overview*. Retrieved October 20, 2025, from <https://www.wgu.edu/blog/2022/12/ctclc/competency-based-ed-overview.html>.
- Wichita State University. (n.d.). *Humanistic learning theory*. Retrieved October 20, 2025, from <https://www.wichita.edu/>

World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. N.P.: World Economic Forum.

ภาคผนวก

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยมเพื่อพัฒนา
สมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ครู วิทยะฐานะ ☐ ค.ศ.1 ☐ ค.ศ.2 ☐ ค.ศ.3

ประสบการณ์สอน.....ปี วิทยาลัย.....

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สมุทรปราการ

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด: เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยม
ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1) มุมมองและความเข้าใจต่อปรัชญามนุษย์นิยม

- จากประสบการณ์การสอนของท่าน ท่านเข้าใจแนวคิด ปรัชญามนุษย์นิยม อย่างไร
- แนวคิดดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอาชีวศึกษาอย่างไร

2) ด้านหลักสูตร

- โครงสร้างและเป้าหมายของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในหลักสูตรปัจจุบันเป็นอย่างไร
- การกำหนดเวลาเรียนและความยืดหยุ่นของรายวิชา มีลักษณะอย่างไร
- มีการบูรณาการแนวคิดปรัชญามนุษย์นิยมในหลักสูตรหรือแผนการสอนในลักษณะใด

3) ด้านเนื้อหา

- เนื้อหาของรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมส่วนใดที่เอื้อต่อการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม
- ท่านนำแนวคิดมนุษยนิยมมาสอดแทรกหรือเชื่อมโยงกับเนื้อหาอย่างไร
- ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยมมีอะไรบ้าง
- หากสามารถปรับปรุงเนื้อหาได้ ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด: เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ปรัชญามนุษย์นิยม
ของครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ประกอบด้วยประเด็นคำถามดังนี้ (ต่อ)

4) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

- โดยทั่วไปท่านใช้วิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบใดในรายวิชานี้
- เมื่อบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยม วิธีการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
- บทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียนในชั้นเรียนมีลักษณะอย่างไร
- ขอให้ท่านเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์จริงที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยม

ประสบความสำเร็จเป็นพิเศษ

แล้วเกิดอะไรขึ้นต่อ

ท่านรู้สึกอย่างไร

นักเรียนตอบสนองอย่างไร

5) ด้านวัดและประเมินผล

- ท่านประเมินสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนอย่างไร
- การประเมินดังกล่าวสะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมในด้านใดบ้าง
- มีข้อจำกัดหรือปัญหาในการประเมินผลหรือไม่

6) ด้านผลที่เกิดกับผู้เรียน

- ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ทักษะคิด หรือพฤติกรรมอย่างไร
- จากการเรียนรู้ตามแนวคิดมนุษยนิยม
- ผลลัพธ์ใดที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุด

7) ความต้องการและข้อเสนอเชิงระบบ

- หากมีการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น งบประมาณ การอบรม หรือทรัพยากรท่านต้องการสิ่งใดมากที่สุด

- ท่านมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือเชิงระบบ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชานี้
อย่างไร

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามปรัชญามนุษย์นิยมเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ประสบการณ์ด้านปรัชญามนุษย์นิยม.....ปี

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด: เป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญามนุษย์นิยม ของผู้ มีประสบการณ์ทางด้าน
ปรัชญามนุษย์นิยม ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1. มุมมองต่อปรัชญามนุษย์นิยมในบริบทอาชีวศึกษา

- 1.1 จากประสบการณ์ของท่าน ปรัชญามนุษย์นิยมเหมาะกับผู้เรียนระดับ ปวช. อย่างไรบ้าง
- 1.2 ลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษย์นิยมมีอะไรบ้าง
- 1.3 ครูอาชีวศึกษาควรมีสมรรถนะด้านใดเพื่อจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษย์นิยมได้ดี

2. การนำปรัชญามนุษย์นิยมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

- 2.1 ท่านเคยนำแนวคิดมนุษยนิยมไปใช้ในการสอนอย่างไร กรุณาเล่าให้ฟัง
- 2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ใดที่ท่านใช้แล้วสอดคล้องกับแนวมนุษย์นิยมมากที่สุด
- 2.3 หากออกแบบกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องใดเป็นพิเศษ

3. ตัวอย่างจากประสบการณ์จริง

- 3.1 กรุณาเล่าประสบการณ์จริงที่สะท้อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวมนุษย์นิยม
- 3.2 เคยมีกรณีที่ใช้แนวคิดมนุษยนิยมทำได้ยากหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ข้อจำกัดและความท้าทาย

- 4.1 สิ่งที่ได้ยากที่สุดในการใช้ปรัชญามนุษยนิยมกับผู้เรียนอาชีวศึกษาคืออะไร
- 4.2 มีกลุ่มผู้เรียนหรือบริบทใดที่ไม่เหมาะกับแนวมนุษยนิยมหรือไม่
- 4.3 จากประสบการณ์ของท่าน สิ่งที่ดีมาก และข้อจำกัดของแนวมนุษยนิยมคืออะไร

5. ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนา

- 5.1 หากพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยม ท่านอยากเสนออะไรบ้าง
- 5.2 ผลจากการใช้แนวมนุษยนิยมสามารถนำไปปรับปรุงรายวิชาอย่างไร
- 5.3 ปรัชญามนุษยนิยมควรพัฒนาอย่างไรให้เหมาะกับสังคมไทยปัจจุบัน

**แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญานุชนิยม
เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม**

สำหรับผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น

ศศิธร ตักดีวิเศษ

คำนำ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญามนุษย์นิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 เป็นแนวทางที่ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยแนวคิดหลักปรัชญามนุษย์นิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณธรรมจริยธรรม และการตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล มาบูรณาการกับวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การจัดกิจกรรมนี้อิงแนวคิดมนุษยนิยม (Humanistic Education) ที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง (Maslow) การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์และการสะท้อนคิด (Dewey) และการเรียนรู้ควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Rogers) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ผ่านการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนคิด และการลงมือปฏิบัติจริง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยสนับสนุน ชี้แนะ และสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยทางความคิดและอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

ทั้งนี้ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนผู้เรียน และผู้สนใจในการนำแนวคิดมนุษยนิยมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณค่าต่อสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ศศิธร ศักดิ์วิเศษ

สารบัญ

หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	1
แนวทางการจัดกิจกรรม	2
กิจกรรมที่ 1 “ฉันมีคุณค่า เพราะ....”	3-4
กิจกรรมที่ 2 สถานการณ์จำลอง “เสริมภาพกับความรับผิดชอบ”	5
กิจกรรมที่ 3 “พลเมืองดิจิทัลกับความรับผิดชอบต่อสังคม”	6
กิจกรรมที่ 4 “โลกที่ฉันอยากเห็น”	7
กิจกรรมที่ 5 บทบาทสมมติ “ถ้าฉันเป็นเขา”	8
แนวทางการวัดและประเมินผล	9

หลักการและเหตุผล

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาไทยว่า การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทั้งนี้ การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้วางกรอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของความรู้ ทักษะ คุณธรรม และความสามารถในการประกอบอาชีพ การศึกษาอาชีวศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะวิชาชีพตามมาตรฐานอาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้จริง มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมีความพร้อมในการเข้าสู่โลกการทำงานหรือการเป็นผู้ประกอบการ

นอกจากนี้ การศึกษาอาชีวศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำลังคนระดับฝีมือและระดับเทคนิค ซึ่งเป็นรากฐานของภาคการผลิตและภาคบริการ อันเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติจริง การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ และการบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชน ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต วินัยในการทำงาน ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาอาชีวศึกษาจึงมิใช่เพียงการผลิตแรงงานเพื่อรองรับตลาดแรงงานเท่านั้น หากแต่เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง สร้างสรรค์นวัตกรรม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

แนวคิดมนุษยนิยมทางการศึกษา (Humanistic Education) มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) การพัฒนาศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ (Self-actualization) และการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered learning) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1970) และ Rogers (1969)

วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในสังคมอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาากำลังคนที่มีสมรรถนะวิชาชีพ รองรับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัดและระดับประเทศ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมตามหลักปรัชญามนุษยนิยมจึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ พร้อมออกสู่ตลาดแรงงาน เป็นกำลังสำคัญขับเคลื่อนสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญามนุษยนิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายจุดแข็งและจุดพัฒนาของตนเองได้อย่างน้อย 3 ประการ
2. ผู้เรียนสามารถทำงานกลุ่มโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และนำเสนอผลการทำงานร่วมกันได้

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1: กระตุ้นการคิด (Creative Thinking Activation) มุ่งพัฒนา: ความคิดสร้างสรรค์	การกระตุ้นการคิดที่ดี จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ ทดลองแนวคิดใหม่ และพัฒนาไปสู่ความคิดสร้างสรรค์เน้นการตั้งคำถามปลายเปิด การคิดวิเคราะห์ และการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง
ขั้นที่ 2 : การกิจกลุ่ม(Collaborative Task) มุ่งพัฒนา: การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี	เป็นการทำกิจกรรมหรือภารกิจที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นทีมโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การแบ่งบทบาทหน้าที่ และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
ขั้นที่ 3 : การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing & Exchange) มุ่งพัฒนา: การเคารพความหลากหลาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต	เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรือผลการทำงานของตนต่อผู้อื่น พร้อมเปิดโอกาสให้เกิดการซักถาม แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนมุมมองร่วมกัน
ขั้นที่ 4 : การสะท้อนคิดรายบุคคล (Individual Reflection) มุ่งพัฒนา: การจัดการตนเอง	เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนทบทวนประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางปรับปรุงตนเอง
ขั้นที่ 5: คุณลักษณะสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม	เมื่อผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แล้วจะเกิดผลดังนี้ 1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยม 2. ผู้เรียน มีสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคม 3. ผู้เรียนนำองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยม ไปใช้พัฒนาตนเองและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

ใบงานกิจกรรมที่ 1 “ฉันมีคุณค่า เพราะ...”

สมรรถนะที่มุ่งพัฒนา : การกระตุ้นคิด ความคิดสร้างสรรค์ และการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียนข้อความต่อประโยค “ฉันมีคุณค่า เพราะ...” อย่างน้อย 5 ข้อ

โดยสามารถเขียนเกี่ยวกับความสามารถ ความพยายาม ความดี ความรับผิดชอบ ความคิด
ประสบการณ์ชีวิต หรือสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจ ไม่มีคำตอบถูกหรือผิด ขอให้เป็นความจริงจากตัวคุณเอง

ตอนที่ 1 : ค้นหาคุณค่าในตัวเอง

1. ฉันมีคุณค่า เพราะ

2. ฉันมีคุณค่า เพราะ

3. ฉันมีคุณค่า เพราะ

4. ฉันมีคุณค่า เพราะ

5. ฉันมีคุณค่า เพราะ

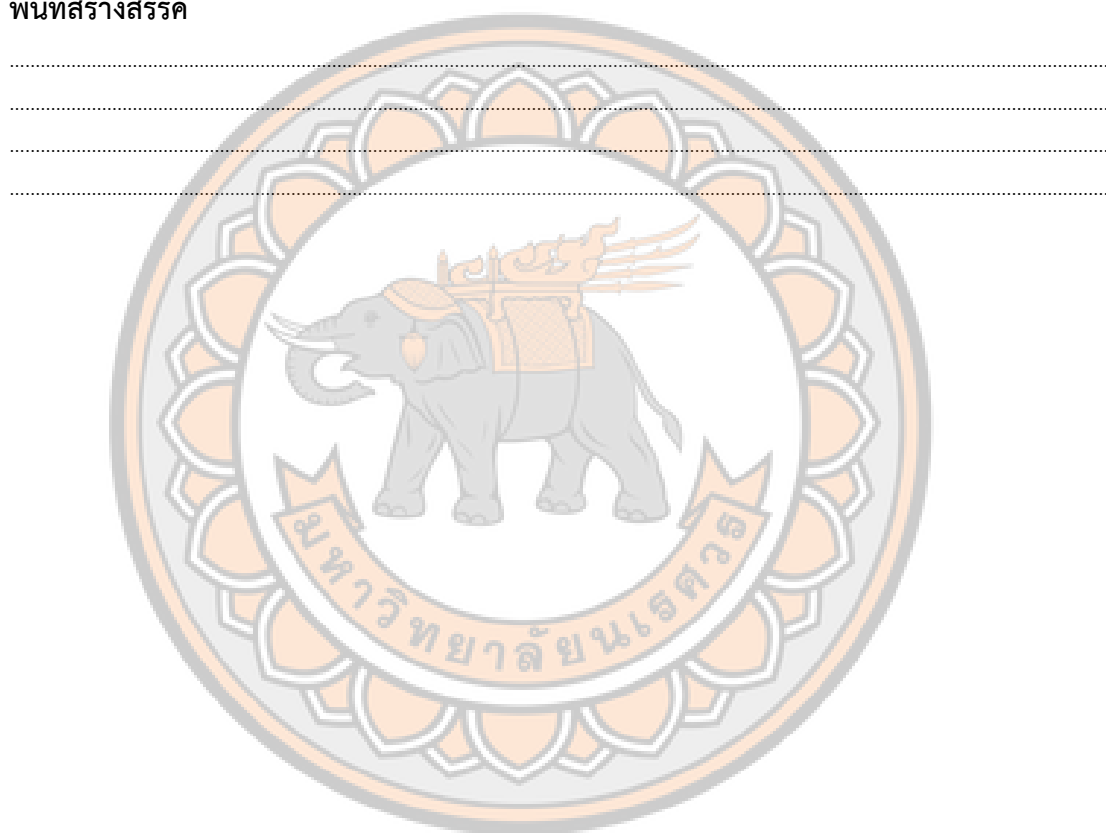
เพิ่มเติม

ตอนที่ 2: สร้างสรรค์ตัวตนของฉัน

ให้เลือก 1 ข้อที่คุณภูมิใจที่สุด แล้วออกแบบในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งต่อไปนี้:

- วาดภาพสัญลักษณ์แทนคุณค่าของตนเอง
- ออกแบบโลโก้ประจำตัว
- เขียนสโลแกนสั้น ๆ ที่สะท้อนคุณค่า
- เขียนข้อความให้กำลังใจตนเองในอนาคต

พื้นที่สร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมกลุ่ม

:สถานการณ์จำลอง “เสรีภาพกับความรับผิดชอบ”

จุดประสงค์กิจกรรม (Collaborative Task)

นักเรียนสามารถ:

1. ทำงานร่วมกันอย่างมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน
2. รับผิดชอบภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
3. สื่อสารและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
4. สร้างข้อเสนอเพื่อพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์
5. เข้าใจว่าการใช้เสรีภาพต้องไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น

ขั้นตอนกิจกรรม

ผู้สอน แบ่งกลุ่ม 4-5 คน แจกสถานการณ์ให้ผู้เรียน

- นักเรียนโพสต์ข้อความล้อเลียนเพื่อนในโซเชียล
- เพื่อนเปิดเพลงเสียงดังในหอพัก
- นักเรียนไม่เข้าเรียนเพราะคิดว่าเป็นสิทธิของตนเอง
- ปัญหาการมีกลิ่นบูหรืดตัว ในการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น

ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ มีองค์ประกอบคือ

ส่วนที่ 1 : วิเคราะห์ปัญหา

ใครมีเสรีภาพ

ใครได้รับผลกระทบ

ส่วนที่ 2 : เสนอแนวทางแก้ไข

ควรแก้ปัญหาอย่างไรตามหลักมนุษยนิยม

แต่ละกลุ่มออกมาทำสถานการณ์จำลอง (Role Playing) หน้าห้องเรียน

และครูสรุปเชื่อมโยง เสรีภาพต้องอยู่บนพื้นฐานของ การเคารพศักดิ์ศรีผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมกลุ่ม : “พลเมืองดิจิทัลกับความรับผิดชอบต่อสังคม”

จุดประสงค์กิจกรรม (Collaborative Task)

1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
2. นักเรียนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในสังคม
3. นักเรียนสามารถเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาและชุมชนได้

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์จริง (Real Situation Learning)

ผู้สอนนำเสนอ สถานการณ์ตัวอย่าง ให้นักเรียนวิเคราะห์เป็นกลุ่ม

ตัวอย่างสถานการณ์

สถานการณ์ที่ 1 : Cyber Bullying

นักเรียนคนหนึ่งถูกเพื่อนนำรูปไปล้อเลียนในกลุ่มออนไลน์ของห้อง ทำให้เกิดการแชร์ต่อจำนวนมาก จนเจ้าตัวไม่กล้ามาโรงเรียน

สถานการณ์ที่ 2 : การใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่เหมาะสม

นักเรียนโพสต์ข้อความวิจารณ์ครูและโรงเรียนด้วยถ้อยคำรุนแรงในสื่อสังคมออนไลน์

คำถามวิเคราะห์กลุ่ม

- ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร
- ใครได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้บ้าง
- พฤติกรรมใดถือว่าไม่เหมาะสมในฐานะพลเมือง
- ถ้าคุณอยู่ในสถานการณ์นี้ คุณจะตัดสินใจอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรม Civic Action

ให้นักเรียนออกแบบ กิจกรรมแก้ปัญหาสังคมในโรงเรียนหรือชุมชน สร้างออกมาเป็นสื่อรณรงค์ (โปสเตอร์ / คลิป / อินโฟกราฟิก)

ตัวอย่างกิจกรรมที่นักเรียนสามารถเลือกทำ

1. โครงการจิตอาสา
 - จัดกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน
 - รณรงค์การใช้โซเชียลอย่างสร้างสรรค์
2. การแก้ปัญหาในสถานศึกษา

- จัดทำ “ข้อตกลงการใช้โซเชียลในโรงเรียน”
- สร้างโปสเตอร์ต่อต้าน Cyber Bullying

3. การรณรงค์ในสถานศึกษา

- จัดนิทรรศการ “หยุดการกลั่นแกล้งออนไลน์”
- ทำคลิปสั้นรณรงค์ การใช้โซเชียลอย่างสร้างสรรค์

ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน และนำชิ้นงานของนักเรียนเผยแพร่ในสื่อและช่องทางต่าง ๆ ของวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 4 “โลกที่ฉันอยากเห็น”

จุดประสงค์กิจกรรม

1. พัฒนาความคิดเชิงคุณค่าและจริยธรรม
2. สร้างวิสัยทัศน์พลเมืองที่มีคุณภาพ
3. วิเคราะห์สถานการณ์สังคมจากข่าวหรือโซเชียลมีเดียได้อย่างมีเหตุผล
4. เชื่อมโยงปัญหาสังคมกับหลักการเคารพความเป็นมนุษย์
5. ทำงานร่วมกันอย่างรับผิดชอบ
6. เสนอแนวทางพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นที่ 1 : ผู้สอน แบ่งกลุ่มผู้เรียน ให้ผู้เรียนแบ่งบทบาทกันภายในกลุ่ม

กำหนดบทบาท ผู้ค้นหาข่าว ผู้วิเคราะห์เนื้อหา ผู้ออกแบบสื่อ ผู้สรุปแนวคิด ผู้นำเสนอ

ขั้นที่ 2 : ศึกษาข่าวและสถานการณ์จริง

ให้ผู้เรียนค้นหาข่าวหรือเรื่องราวจาก ข่าวออนไลน์ คลิปวิดีโอข่าว โพสต์โซเชียลมีเดีย

เหตุการณ์ในสถานศึกษา/ชุมชน โดยเลือกข่าวที่สะท้อนประเด็น เช่น การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความไม่เท่าเทียม

ความขัดแย้งทางความคิดเห็น การละเมิดสิทธิผู้อื่น

ขั้นที่ 3 : วิเคราะห์ข่าว

ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

ข่าวนี้สะท้อนปัญหาอะไรเกี่ยวกับ “ความเป็นมนุษย์”

ใครได้รับผลกระทบ และอย่างไร

ข่าวนี้ขัดกับหลักสังคมในอุดมคติอย่างไร และนำไปออกแบบในขั้นที่ 4

ขั้นที่ 4 : ออกแบบ “สังคมในอุดมคติ” จากข่าวที่เลือก

ให้นักเรียนออกแบบสื่อเพื่อนำเสนอ เช่น โปสเตอร์ อินโฟกราฟิก แผนผังเปรียบเทียบ หัวข้อ “สังคมปัจจุบันกับสังคมในอุดมคติ”

ขั้นที่ 5 : นำเสนอและอภิปรายร่วมกัน

กิจกรรมที่ 5 : บทบาทสมมติ “ถ้าฉันเป็นเขา”

จุดประสงค์

ฝึกความเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

ลดอคติและการตัดสินผู้อื่น

วิธีดำเนินการ: ผู้สอน จัดกลุ่มผู้เรียน 4-5 คน และแจกใบงานกิจกรรม

ให้ผู้เรียนพูดในมุมมองของตัวละครที่จะพบเจอในวิทยาลัย เพื่อสะท้อนว่าเขารู้สึกอย่างไร

1. นักเรียนที่มีปัญหาครอบครัว

2. นักเรียนต่างจังหวัด

3. ผู้พิการ

4. นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย/แรงงานต่างชาติ

ให้นักเรียนบอกความรู้สึกตามหัวข้อต่างๆร่วมกัน ผู้สอนเชื่อมโยงหลักมนุษยนิยม

“เราทุกคนคือมนุษย์ที่ต้องการการยอมรับและความเข้าใจ”

แบบประเมินคุณลักษณะการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมตามหลักปรัชญามนุษย์

นิยม

ชื่อ-สกุลผู้รับประเมิน

คำชี้แจง

ให้ผู้ประเมินพิจารณาพฤติกรรมที่สะท้อนการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตาม

แนวคิดมนุษยนิยม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับคุณภาพที่ตรงกับพฤติกรรมที่ปรากฏ

ระดับคุณภาพ

4 = ดีเยี่ยม (พัฒนาอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง) 3 = ดี (พัฒนาเหมาะสมตามวัย/ระดับชั้น)

2 = พอใช้ (พัฒนาบางส่วน ยังต้องส่งเสริม) 1 = ควรปรับปรุง (ยังไม่แสดงพฤติกรรมที่ชัดเจน)

ตัวชี้วัด	4	3	2	1
องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และพัฒนาตนเอง (Self-awareness & Self-development)				
เข้าใจจุดแข็ง-จุดที่ต้องพัฒนา ของตนเอง				
ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้				
ปิดรับคำแนะนำและสะท้อนคิด (Reflection)				
องค์ประกอบที่ 2 ความภาคภูมิใจในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Self-worth & Dignity)				
แสดงความมั่นใจในตนเองอย่างเหมาะสม				
เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น				
ไม่ดูหมิ่นหรือลดคุณค่าตนเองและผู้อื่น				
องค์ประกอบที่ 3 ความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันในสังคม (Interpersonal & Social Competency)				
รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง				
แสดงความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)				
ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์				
องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)				
ปฏิบัติตามกติกาสังคม/ชั้นเรียน				
มีจิตสาธารณะและช่วยเหลือผู้อื่น				
ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวม				

การสรุปผลการประเมิน

คะแนนรวม คะแนน (เต็ม คะแนน)

ระดับคุณภาพโดยรวม

☐ ดีเยี่ยม

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ควร

ปรับปรุง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้ประเมิน

.....

